

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

บ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนหญิง
The Homeless Girl's Open House

นางสาวจุฑามาส ธีระธำรงชัยกุล

๒๓
๗๖๒๘ ๒
๒๕๕๐-๒๕๕๑
เลขหมู่.....
เลขทะเบียน.....**82050**
วัน,เดือน,ปี.....**4...ก.ค. 2551**

b.....**1101200**
i.....

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต
ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2550-2551

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก

ภารกิจ กรมการศึกษานอกโรงเรียน

ภารกิจหลักของกรมการศึกษานอกโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1.จัดการศึกษานอกโรงเรียน โดยมุ่งจัดการศึกษาให้กับประชาชนและผู้ด้อยโอกาสที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อ่านออก เขียนได้ รวมทั้งการจัดการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพในรูปแบบต่างๆเพื่อยกระดับการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มเป้าหมาย

2.ส่งเสริมการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน ในรูปแบบของการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา สื่อรายการวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา สื่อการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และการจัดนิทรรศการวิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา

3.ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและทันสมัย รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จากแหล่งต่างๆ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ศูนย์การเรียนชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา และรายการวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนนั้น มุ่งให้ประชาชนได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องครบวงจร โดยผสมผสานการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ประชาชนจะได้รับการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมาย เป็นการเตรียมประชาชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่พัฒนา และจะต้องสืบทอดชีวิตของสังคมต่อไปได้อย่างผสมผสานกลมกลืนกันโดย มีกิจกรรมที่จัดอยู่ 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

- 1.การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ
- 2.การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ
- 3.การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีอาชีพหรือเห็น

ช่องทางทำมาหากิน คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการทำงานเพื่อการประกอบอาชีพอิสระ อาชีพในตลาดแรงงาน หรือเพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุมชน รวมทั้งเพื่อเพิ่มวุฒิทางการศึกษาและการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับหน้าที่การงาน โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

- 1.หลักสูตรวิชาชีพพระยะตัน
- 2.กลุ่มสนใจวิชาชีพ
- 3.หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2533 (ปอ.)
- 4.หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2539

(กศน.ปวช.)

1.หลักสูตรวิชาชีพพระยะตัน

หลักสูตรวิชาชีพพระยะตันที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดให้บริการแก่ประชาชนเป็นหลักสูตรที่ใช้เวลาเรียนสั้นๆตามลักษณะของเนื้อหาที่สามารถจบในตัวเอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาอาชีพ ประกอบอาชีพอิสระ และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานเพื่อเข้าสู่ ตลาดแรงงาน เช่น การเพาะเห็ด คัดผม แปรรูปผลผลิตการเกษตร ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อมโลหะ ช่างซ่อมจักรยาน วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

2.กลุ่มสนใจวิชาชีพ

เป็นการจัดการศึกษาอาชีพให้แก่ประชาชนกลุ่มต่างๆที่สามารถจัดได้รวดเร็วเพื่อให้สามารถสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนได้ในทันที โดยมีการรวมกลุ่มผู้ที่สนใจในอาชีพเดียวกัน มาเรียน กลุ่มหนึ่งๆมีผู้เรียน 15 คนขึ้นไป มีระยะเวลาการเรียนไม่เกิน 30 ชั่วโมง โดยมีวิทยากร ผู้มีความรู้ ความชำนาญ ในเรื่องนั้นๆเป็นผู้สอน (สมาชิกกลุ่มรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุฝึก)

3.หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2533 (ปอ.)

หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ (ปอ.) เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ขาดโอกาสทางการศึกษา สำหรับผู้จบระดับประถมศึกษา (ป.6) แล้ว ให้มีโอกาสศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าสู่อาชีพ มีรายได้เกิดขึ้นระหว่างเรียน หรือเรียนจากประสบการณ์ในอาชีพที่ประกอบอยู่ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาจนได้ประกาศนียบัตรเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในระบบโรงเรียน

4.หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2539

(กศน.ปวช.)

เป็นหลักสูตร 3 ปี สำหรับผู้เรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนต้น และกำลังทำงานในสถานประกอบการ เพื่อมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะวิชาชีพเฉพาะด้านตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ยังเป็นการยกระดับการศึกษาของผู้เรียนให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สูงขึ้น โดยไม่ต้องเสียเวลาทำงาน ผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้จะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในระบบโรงเรียน – ช่างควบคุมงานก่อสร้าง

การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ด้อยโอกาส

การพัฒนาประเทศที่จะนำไปสู่ความเจริญและมั่นคง จะต้องเน้นการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยผู้ด้อยโอกาสอันได้แก่ เด็กที่อยู่ในภาวะยากลำบาก เช่น เด็กเร่ร่อน แรงงานเด็ก สตรีกลุ่มเสี่ยง คนพิการ ผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแล กลุ่มผู้ถูกคุมประพฤติ หรือผู้ต้องขัง กลุ่มคนไทยต่างวัฒนธรรม (ชาวเขา ชาวเล) ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า กรมการศึกษานอกโรงเรียนให้ความสำคัญ โดยจัดการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา ให้มีความสอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย และมุ่งพัฒนาผู้ด้อยโอกาสเหล่านั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม และทักษะฝีมือ เพื่อให้เป็นคนดี มีทักษะในการดำรงชีวิต มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ พึ่งตนเองได้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้ตามศักยภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ.....

- 1.1 ความเป็นมาของโครงการ
- 1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ
- 1.3 ประโยชน์ของโครงการ
- 1.4 ขอบเขตและวิธีการศึกษาโครงการ

บทที่ 2 การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ.....

- 2.1 การศึกษาพื้นฐานทางสังคมวิทยาเกี่ยวกับเด็ก
  - 2.1.1 ความหมายของคำว่า เด็ก และ เด็กเร่ร่อน
  - 2.1.2 สาเหตุที่เด็กต้องออกมาเร่ร่อน
  - 2.1.3 กระบวนการเป็นเด็กเร่ร่อน
- 2.2 การทบทวนวรรณกรรม แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 2.2.1 การศึกษาทฤษฎีด้านลักษณะทางกายภาพและข้อจำกัดของเด็ก
  - 2.2.2 ทิศทางในการพัฒนาเด็ก (ตามความต้องการพื้นฐานของเด็ก)
  - 2.2.3 การมีอาณาเขตครอบครอง (TERRITORIALITY)
  - 2.2.4 เด็กกับความเป็นส่วนตัว
  - 2.2.5 แนวความคิดในการออกแบบทางด้านจิตวิทยา
- 2.3 จิตวิทยาและการพัฒนาการของเด็ก
  - 2.3.1 พฤติกรรมและการพัฒนาการ
  - 2.3.2 จิตวิทยาและการพัฒนาการของเด็กแยกตามอายุ
- 2.4 งานสถานสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กและเยาวชน
  - 2.4.1 รูปแบบงานสถานสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กและเยาวชน
    - 2.4.1.1.สงเคราะห์เด็กในสถานสงเคราะห์
    - 2.4.1.2.สงเคราะห์เด็กในครอบครัวและชุมชน
    - 2.4.1.3.คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในครอบครัว
    - 2.4.1.4. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
    - 2.4.1.5.กิจกรรมค่ายพักแรมสำหรับเด็กด้อยโอกาส

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.2 หลักการสงเคราะห์และให้ความช่วยเหลือในสถานสงเคราะห์โดยทั่วไป

2.4.3 ประเภทและจำนวนสถานสงเคราะห์เด็กของรัฐและเอกชนในปัจจุบัน

2.4.3.1 ประเภทของสถานสงเคราะห์เด็ก

2.4.3.2 ลักษณะของสถานสงเคราะห์เด็ก

2.4.4 โครงการประเภทเดียวกันที่มีที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

2.4.4.1 องค์กรที่สามารถให้บริการเด็กในรูปแบบของบ้านพักเด็กแบบไม่แยกเพศ ชาย

หญิง

2.4.4.2 องค์กรที่สามารถให้บริการเด็กในรูปแบบของบ้านพักเด็กชาย

2.4.4.3 องค์กรที่สามารถให้บริการเด็กในรูปแบบของบ้านพักเด็กหญิง

2.5 การศึกษาพฤติกรรมและลักษณะของผู้ใช้โครงการ

2.5.1 ประเภทของผู้ใช้โครงการ

2.5.1.1 พฤติกรรมของเด็กเร่ร่อน

1. พฤติกรรมทางอารมณ์ที่พบในเด็กเร่ร่อน

2. พฤติกรรมการรวมกลุ่มของเด็กเร่ร่อน

บทที่ 3 การศึกษารายละเอียดของโครงการ.....

3.1 องค์กรที่รับผิดชอบโครงการ

3.2 ศึกษาความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์การลงทุนเบื้องต้น

3.2.1 งบประมาณ (Capital Fund)

3.2.2 งบดำเนินการ (Operation Fund)

3.3 รูปแบบของโครงการ

3.3.1 รูปแบบและลักษณะโครงการ

3.3.2 ลักษณะของการให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์เด็กของโครงการ มีดังนี้

3.3.2.1 ในด้านการเลี้ยงดู

3.3.2.2 ในด้านงานดูแลสุขภาพและรักษาพยาบาล

3.3.2.3 ในด้านการศึกษาสายสามัญ

3.3.2.4 ในด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ

3.3.2.5 ในด้านสังคมสงเคราะห์

3.3.2.6 ในด้านสันตนาการ

3.3.2.7 ในด้านการฝึกวินัยและอบรมศีลธรรมจรรยา

3.3.3 คุณสมบัติของเด็กที่ได้รับการอุปการะจากโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการแข่งขันเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3.4 ระยะเวลาและเงื่อนไขในการสงเคราะห์

3.4 ผู้ใช้โครงการ

3.5 จำนวนผู้ใช้โครงการ

3.5.1 การกำหนดจำนวนนักเรียน

3.5.2 การหาจำนวนเด็กพร้อมหญิงแยกตามระดับชั้นการเรียนที่กำลังศึกษา

บทที่ 4 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับที่ตั้งโครงการ.....

4.1 การพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ

4.1.1 เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกพื้นที่

4.1.2 การเลือกจังหวัดที่ตั้งโครงการ

4.1.3 การเลือกย่านที่ตั้งโครงการ

4.2 วิเคราะห์และสรุปการเลือกที่ตั้งโครงการ

4.2.1 การวิเคราะห์เลือกที่ตั้งโครงการ

บทที่ 5 การศึกษาและวิเคราะห์ตัวอย่างอาคาร.....

5.1 ตัวอย่างอาคารในประเทศ

5.1.1 มุลนิธิสร้างสรรค์เด็ก

1. บ้านอุปถัมภ์เด็ก

2. บ้านสร้างสรรค์เด็ก

5.1.2 สถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญพร กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

5.2 ตัวอย่างอาคารในต่างประเทศ

5.2.1 โรงเรียนอนุบาลที่เมือง Stuttgart – Luginsland (Kindergarten Luginsland,

Stuttgart, Germany, 1987)

5.2.2 Strawberry Vale School

บทที่ 6 อิทธิพลที่มีผลเกี่ยวข้องกับการออกแบบ.....

6.1 งานระบบที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

6.1.1 ระบบโครงสร้าง และวัสดุที่เหมาะสมกับโครงการ

6.2.2 งานระบบภายในอาคาร

6.2.2.1 ระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง

6.2.2.2 ระบบระบายอากาศ และปรับอากาศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 6.2.2.3ระบบสุขภาพ
- 6.2.2.5 ระบบกำจัดขยะ
- 6.2.2.6 ระบบการป้องกันอาชญากรรม
- 6.2.2.7 การป้องกันมลพิษทางเสียงในอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

เด็กเร่ร่อนในปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสาเหตุของ โครงสร้างเศรษฐกิจและ สังคมมหภาคเปลี่ยนไป เกิดปัญหาการสร้างความเป็นธรรมในสังคม การกระจายรายได้ที่ แตกต่างกัน เกิดการขยายตัวตามเมืองใหญ่ๆ ประชาชนละทิ้งถิ่นฐานอพยพเข้าสู่ตัวเมืองในสภาพที่ ไม่พร้อม ขาดสนนยากจนต้องอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด สองข้างทางรถไฟ บุกรุกที่สาธารณะ ประกอบ กับมีเด็กเร่ร่อนต่างชาติที่หลั่งไหลมาจากประเทศเพื่อนบ้านติดพรมแดนไทย ได้แก่ สหภาพพม่า ลาว และกัมพูชา ทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนเด็กเร่ร่อนในประเทศไทยมากขึ้น

ประมาณการว่า ในเวลานี้มีเด็กเร่ร่อนในประเทศไทยทั้งสิ้น 20,000 คน และในอีก 3 ปีข้างหน้า จะมีเพิ่มขึ้นเป็น 30,000 คน ขณะที่องค์กรของภาครัฐบาลและองค์กรเอกชนเข้าช่วยเหลือได้เพียง 5,000 คน ยังคงมีเด็กเร่ร่อนนอกระบบจำนวนมาก ในหลายพื้นที่ที่ต้องรีบเข้าไปให้ความคุ้มครอง ปกป้อง สงเคราะห์ เยียวยาและบำบัดรักษาอีกเกือบ 15,000-20,000 คน โดยค่าใช้จ่ายในการ ช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนต่อคนนั้นจะอยู่ที่ประมาณ 30,000 บาทต่อปี

เด็กเร่ร่อนเหล่านี้เกิดขึ้นมาในสภาพไร้ตัวตน ขาดหลักฐานทางราชการ ไร้โอกาสทางการศึกษา มีสภาพถูกกระทำในรูปแบบต่างๆ เมื่อเริ่มออกเร่ร่อนอาจมีอายุน้อย เส้นทางเดินของเด็กบางคน กำหนดเองได้ แต่จำนวนไม่น้อยถูกขบวนการค้ามนุษย์ซื้อมาเลี้ยงให้เติบโตขึ้น และถูกบังคับให้ ทำงาน สุดท้ายเด็กเร่ร่อนจะค่อยๆ เดินทางเข้าสู่ตัวเมืองใหญ่ๆ มีจุดพักเมืองท่องเที่ยวในแต่ละ ภูมิภาค แล้วมารวมกันที่ กทม.ตามเส้นทางอันตรายของการเป็นเหยื่อและเครื่องมือทางเพศ ยาเสพติด ขอบตาดูแลแรงงานเด็กและอื่นๆ' เมื่อเด็กเข้าสู่กรุงเทพก็จะเกิดเป็นปัญหาสังคมที่ซับซ้อนและ รุนแรงมากยิ่งขึ้น กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองใหญ่ที่มีการขยายตัวเร็ว มีประชากรที่หลากหลาย อาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ทั้งประชากรที่มีทะเบียนราษฎร และประชากรที่อยู่ปริมนฑล แต่เข้ามา ทำงานในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งนักท่องเที่ยว และผู้อพยพเข้ามาประกอบอาชีพ รวมแล้ว ประมาณ 10 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นเด็กและเยาวชนประมาณ 8 แสนคน จากสภาพเศรษฐกิจ ถดถอยในช่วงปี 2540 เป็นต้นมา ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากยิ่งขึ้น ทั้งปัญหาด้านสาธารณสุข

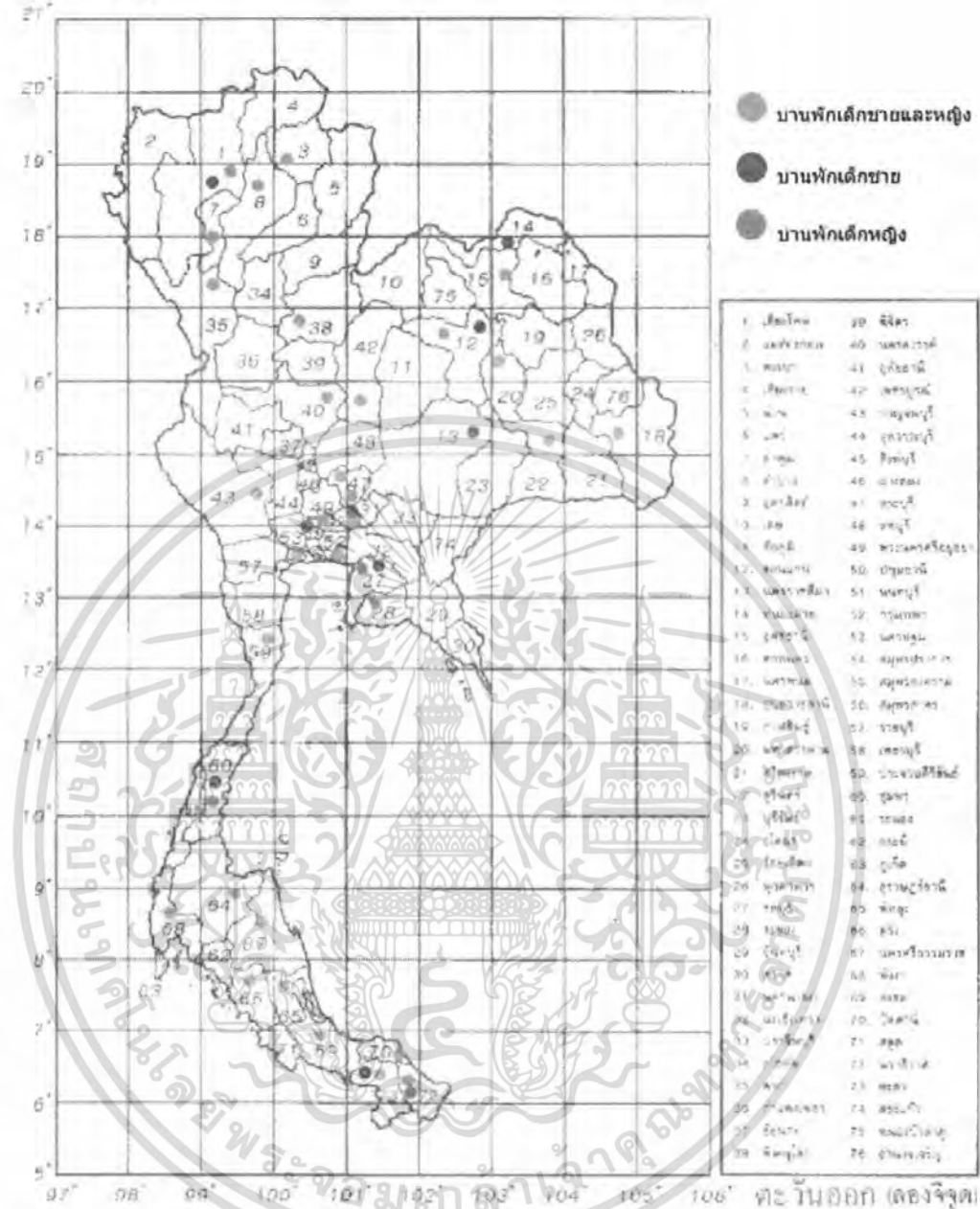
¹ สมพงษ์ จิตระดับ, 2550, กรุงเทพมหานคร เมืองสีเทาของเด็กและเยาวชน, พิมพ์ครั้งที่ 1, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เอกสารนี้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งแวดล้อม สาธารณูปโภค และปัญหาสังคม ได้แก่ การว่างงาน ขาดงาน ครอบครัวแตกแยก เด็กเร่ร่อน ยาเสพติด ฯลฯ ซึ่งเป็นผลกระทบที่ผลักดันให้เด็กออกมาเร่ร่อนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาเด็กเร่ร่อนต่างถิ่นที่เข้ามาหาผลประโยชน์จากศูนย์กลางความเจริญแห่งนี้ กลายเป็นแหล่งรวมมั่วสุมของเด็กเร่ร่อนที่หลากหลาย ทั้งช่วงอายุ ภูมิสำเนา วิถีชีวิต ฯลฯ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงได้ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการกำหนดมาตรการ แนวทางแก้ไขปัญหาเด็กเร่ร่อน เมื่อวันที่ 23 – 24 พฤษภาคม 2550 เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำมาตรการ แนวทางแก้ไขปัญหาเด็กเร่ร่อน โดยมีผู้แทนจากมูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก กลุ่มพันธกิจเพื่อสังคมกรุงเทพมหานคร โครงการครุฑตำรวจรถไฟ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้าร่วมประชุม มีวัตถุประสงค์เพื่อ ร่วมกันกำหนดมาตรการ แนวทาง ในการแก้ไขปัญหาลูกเร่ร่อน และนำไปใช้ในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาลูกเร่ร่อนตามระดับตัวชี้วัดต่อไป โดยในมาตรการดังกล่าวจะครอบคลุมทั้งการป้องกัน การช่วยเหลือและคุ้มครอง การช่วยเหลือด้านกฎหมาย การติดตาม และการประเมินผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปีงบประมาณ 2550 หากจังหวัดใดที่สำรวจพบว่ามีเด็กเร่ร่อนจะต้องนำเด็กเร่ร่อนนั้นเข้าสู่ระบบมาตรการ แผนงานที่ร่วมกันกำหนดขึ้นให้ได้ร้อยละ 70 และร้อยละ 90 ภายในสิ้นปีงบประมาณนี้ เพื่อให้ปัญหาลูกเร่ร่อนได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

โดยเฉพาะเด็กเร่ร่อนหญิงที่ปัจจุบันสถานการณ์ของเด็กผู้หญิง ที่ถูกผลักดันให้เข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศมีความรุนแรงมากขึ้นทุกทีทั้งปริมาณและอายุของเด็กที่เป็นเหยื่อที่มีแนวโน้มอายุน้อยลงมากขึ้นเรื่อยๆ เด็กที่ไร้ซึ่งครอบครัวที่คอยปกป้อง เช่น เด็กเร่ร่อน นั้น จึงมีโอกาสที่จะอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้าประเวณีเด็ก และการเอาเปรียบทางเพศมาก นอกจากนี้ยังอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ปัญหาการแพร่เชื้อต่อให้กับคนอื่นอีกเป็นทอด ปัญหาการตั้งครภไม่พึงประสงค์ ปัญหาการทำแท้งผิดกฎหมาย และปัญหาของเด็กที่เกิดมาจากความไม่พร้อมที่อาจจะส่งผลเป็นวัฏจักรอีกในอนาคต จึงเป็นวิกฤติการณ์ที่ควรให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

แต่ปัจจุบันองค์กรหรือหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนหญิงนั้น ไม่เพียงพอและยังไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรในการรองรับเด็กเหล่านี้ ยังมีเด็กเร่ร่อนหญิงอีกมากมายที่ยังคงตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์และรอความช่วยเหลืออยู่

เหนือ ตะวันออก

รูปที่ 1.1.1 แสดงหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในรูปแบบบ้านพักแยกเป็นเพศทั่วประเทศ

บ้านเปิด คือบ้านสำหรับเด็กเร่ร่อนที่ให้ความช่วยเหลือเด็กในทุกๆด้านเหมือนกับบ้านปิด แต่มีกฎเกณฑ์น้อยกว่า และเด็กสามารถเข้าออกโครงการได้ง่ายกว่า ซึ่งเป็นลักษณะการดำเนินงานแบบของหน่วยงานเอกชน หรือ NGOs ซึ่งย่อมาจากคำว่า Non Governmental Organizations หรือ องค์การอาสาสมัครเอกชน ต่อมาในภายหลังถูกเรียกว่า องค์การพัฒนาเอกชน (อพข.) คือ องค์การที่ไม่ใช่ภาคราชการ เป็นองค์การที่ทำงานโดยไม่แสวงหากำไร ก่อตั้งและดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลที่มีความมุ่งมั่นในอันที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาด้านคุณภาพ

ชีวิตของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสและประชาชนผู้ทุกข์ยาก อันเกิดจากผลกระทบของการพัฒนาเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งวันไวสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติไหนไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การมีบ้านเปิด (Open House) ให้กับเด็กเร่ร่อนหญิงในหลายจุดที่让孩子们สามารถเข้าพักค้างคืน มีความปลอดภัย มีเจ้าหน้าที่คอยดูแล จะช่วยรองรับเด็กเร่ร่อนหญิง เป็นการช่วยบรรเทาปัญหาได้ อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา เช่น การฝึกสอนวิชาชีพ การส่งต่อ ประสานงานกับโรงเรียนปกติ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันบ้านพักที่มีรูปแบบเป็นบ้านเปิดยังมีน้อยและ พบได้กับในหน่วยงานของเอกชนเท่านั้น เด็กเร่ร่อนส่วนมากที่พบและถูกนำส่งสถานสงเคราะห์ หรือบ้านพักเด็กต่างๆมักมีพฤติกรรมหลบหนีออกมา

ดังนั้นโครงการบ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนหญิง ที่ดำเนินการแบบบ้านเปิด เพื่อการบำบัด รักษา และช่วยเหลือให้เด็กๆเหล่านั้นได้มีการพัฒนาทั้งทางกาย ทางจิตใจ และสามารถที่จะ ออกไปดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. ทางด้านมนุษยธรรม โครงการนี้จึงจัดตั้งขึ้นเพื่อให้การอุปการะ ปกป้องคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพของเด็กเร่ร่อน นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยงานที่จะเป็นตัวประสานงานระหว่างองค์กรต่างๆ ทั้งทางภาครัฐ และเอกชนที่คอยให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเร่ร่อน
2. ทางด้านสังคม เป็นการลดปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากเด็กซึ่งไม่มีวุฒิภาวะในการที่จะไตร่ตรอง พิจารณาสິงต่างๆ ได้ อันจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาจากการถูกล่อลวง ชักนำไปในทางที่ผิด และช่วยปรับเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนไม่ให้เกิดมุมมองด้านลบต่อเด็กเร่ร่อน
3. ทางด้านสาธารณสุข โครงการนี้จึงจัดตั้งขึ้นเพื่อให้การดูแลทางด้านสาธารณสุขทั้งเพื่อ ป้องกันโรคร้าย และเพื่อฟื้นฟู บำบัดรักษาให้มีสภาพร่างกายที่ดี และมีความสมบูรณ์เป็นปกติ รวมถึงเพื่อให้การดูแลเรื่องการฟื้นฟูสภาพจิตใจ การเป็นสถานที่ที่ให้ผู้อ่อนคลายจิตใจ และอารมณ์
4. ทางด้านสวัสดิการ มุ่งเน้นถึงการยกระดับมาตรฐานชีวิตของเด็กเร่ร่อนทั้งทางด้านการศึกษา การประกอบวิชาชีพ กิจกรรมทางด้านความบันเทิง การกีฬา และอื่นๆให้เท่าเทียมในฐานะของ ความเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งในสังคมเดียวกัน
5. ทางด้านเศรษฐกิจ เป็นการลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่ไร้ความสามารถที่เกิดขึ้นจาก การขาดโอกาสของเด็กเร่ร่อน โดยการจัดให้การศึกษา การฝึกอาชีพ ซึ่งเป็นการพัฒนาบุคลากร และแรงงาน ให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้ ความสามารถประกอบวิชาชีพได้คืนสู่สังคม

1.3 ประโยชน์ของการศึกษาโครงการ

1. ได้รับความรู้เรื่องการออกแบบตอบรับกับผู้ใช้โครงการที่มีความหลากหลายตั้งแต่ เด็กเล็ก เด็กโตจนถึงช่วงวัยรุ่นที่จะก้าวเป็นวัยผู้ใหญ่ต่อไปที่มีพฤติกรรม ลักษณะทางกายภาพ และความต้องการที่ต่างกัน
2. ได้รับความรู้เรื่องการออกแบบตอบรับกับผู้ใช้โครงการที่เป็นเด็กเร่ร่อนซึ่งมีความแตกต่างจากเด็กทั่วไป
3. ได้รับความรู้เรื่องการวางผังของส่วนประกอบต่างๆที่มีความหลากหลายภายในโครงการ เช่น ส่วนสำนักงาน ส่วนที่พักอาศัย ส่วนการให้การศึกษา และอื่นๆให้มีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม
4. ได้รับความรู้เรื่องการดำเนินงานของหน่วยงานทางภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับโครงการ รูปแบบโครงการ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียเพื่อนำมาเป็นข้อเสนอแนะของโครงการ
5. ได้รับความรู้เรื่องการศึกษาลักษณะ คักยภาพ และข้อมูลพื้นฐานที่ตั้งโครงการ เพื่อนำมาวิเคราะห์ เป็นแนวทางในการเลือกที่ตั้งให้เหมาะสมกับโครงการ
6. ได้รับความรู้เรื่องการออกแบบวางผังโครงการให้สอดคล้องกับบริบทโดยรอบของที่ตั้งโครงการ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบวางผังโครงการให้เหมาะสม
7. ได้รับความรู้ด้านงานวิศวกรรม โครงสร้าง และงานวิศวกรรมระบบ

1.4 ขอบเขตและวิธีการศึกษาโครงการ

1. ศึกษาข้อมูลทางสถิติต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตบางส่วน ของโครงการ เช่น ที่ตั้งซึ่งมีความต้องการในการจัดตั้งโครงการนี้ จำนวนของเด็กเร่ร่อนที่โครงการควรออกแบบให้รองรับได้อย่างเพียงพอต่อความต้องการ เป็นต้น
2. ศึกษาโครงการประเภทอื่นๆที่มีลักษณะเดียวกัน หรือคล้ายกัน เพื่อวิเคราะห์ถึงสิ่งจำเป็นที่โครงการตัวอย่างเหล่านี้มิได้คำนึงถึง รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ เช่น ระบบการจัดการภายใน รูปแบบการสงเคราะห์ เป็นต้น และนำมาใช้เป็นแนวทางแก้ไขในการออกแบบโครงการ
3. ศึกษาลักษณะผู้ใช้อาคารที่มีความหลากหลายในช่วงอายุ ซึ่งส่งผลต่อลักษณะการออกแบบในแต่ละส่วนของโครงการที่มีความแตกต่างกัน ให้สามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยมากที่สุด และพฤติกรรมผู้ใช้ อาคารที่เกิดขึ้นอันส่งผลต่อการออกแบบเพื่อรองรับกิจกรรมดังกล่าว
4. ศึกษารายละเอียดและส่วนประกอบของโครงการ ลักษณะการบริหารโครงการ รวมถึงความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่างๆภายในโครงการ
5. ศึกษาการจัดวางผังขององค์ประกอบต่างๆภายในโครงการ เพื่อตอบสนองหน้าที่ใช้สอยและความเป็นสัดส่วนของในแต่ละองค์ประกอบที่มีบริบทต่างกัน รวมทั้งการจัดผังให้ตอบรับกับสภาพแวดล้อมภายนอกของโครงการ
6. ศึกษาลักษณะของที่ตั้งในด้านลักษณะภูมิประเทศทั่วไป ลักษณะภูมิอากาศ สภาพแวดล้อม และลักษณะเฉพาะตัวของที่ตั้ง รวมทั้งศึกษาภาพของที่ตั้งในด้านการคมนาคม แหล่งสาธารณูปโภคในด้านต่างๆที่ส่งผลต่อการออกแบบโครงการ และศึกษาภาพของที่ตั้งที่ส่งผลทำให้โครงการสามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยต่อสังคมได้มากที่สุด
7. ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์กันระหว่างบริบทโดยรอบกับที่ตั้งโครงการ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบโครงการ ให้เหมาะสมในลักษณะที่ไม่ส่งผลกระทบต่อบริบทและชุมชน
8. ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาและการออกแบบทางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมทั้งในเรื่องรูปทรงอาคาร รูปลักษณะของอาคาร และที่ว่างทางสถาปัตยกรรม ลักษณะการเลือกโครงสร้างอาคารที่เหมาะสม งานระบบประกอบอาคาร รวมทั้งข้อกำหนด กฎหมาย เทศบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

2.1 การศึกษาพื้นฐานทางสังคมวิทยาเกี่ยวกับเด็ก

2.1.1 ความหมายของคำว่า เด็ก และ เด็กเร่ร่อน

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กพ.ศ. ๒๕๔๖ ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร .

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๖

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

“เด็กเร่ร่อน” หมายความว่า เด็กที่ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือมีแต่ไม่เลี้ยงดูหรือไม่สามารถเลี้ยงดูได้ จนเป็นเหตุให้เด็กต้องเร่ร่อนไปในที่ต่าง ๆ หรือเด็กที่มีพฤติกรรมใช้ชีวิตเร่ร่อนจนน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพของตน

“เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก” หมายความว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนหรือบิดามารดาหย่าร้าง ทั้งร้าง ถูกคุมขัง หรือแยกกันอยู่และได้รับความลำบาก หรือเด็กที่ต้องรับภาระหน้าที่ในครอบครัวเกินวัยหรือกำลังความสามารถและสติปัญญา หรือเด็กที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

“เด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด” หมายความว่า เด็กที่ประพฤติดน ไม่สมควร เด็กที่ประกอบอาชีพหรือคบหาสมาคมกับบุคคลที่น่าจะชักนำไปในทางกระทำผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสถานที่อันอาจชักนำไปในทางเสียหาย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“นักเรียน” หมายความว่า เด็กซึ่งกำลังรับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั้งประเภทสามัญศึกษาและอาชีวศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน

“นักศึกษา” หมายความว่า เด็กซึ่งกำลังรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าอยู่ในสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชน

“บิดามารดา” หมายความว่า บิดามารดาของเด็กไม่ว่าจะสมรสกันหรือไม่

“ผู้ปกครอง” หมายความว่า บิดามารดา ผู้อนุบาล ผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้ปกครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้หมายความรวมถึงพ่อเลี้ยงแม่เลี้ยง ผู้ปกครองสวัสดิภาพ นายจ้าง ตลอดจนบุคคลอื่นซึ่งรับเด็กไว้ในความอุปการะเลี้ยงดูหรือซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย

“ครอบครัวอุปถัมภ์” หมายความว่า บุคคลที่รับเด็กไว้อุปการะเลี้ยงดูอย่างบุตร

“การเลี้ยงดูโดยมิชอบ” หมายความว่า การไม่ให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน หรือพัฒนาเด็กตามมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดในกฎกระทรวง จนน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

“สถานรับเลี้ยงเด็ก” หมายความว่า สถานที่รับเลี้ยงและพัฒนาเด็กที่มีอายุไม่เกินหกปีบริบูรณ์ และมีจำนวนตั้งแต่หกคนขึ้นไป ซึ่งเด็กไม่เกี่ยวข้องกับเจ้าของหรือผู้ดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็กดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่รวมถึงสถานพยาบาลหรือโรงเรียนทั้งของรัฐและเอกชน

“สถานสงเคราะห์” หมายความว่า สถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่หกคนขึ้นไป

“สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ” หมายความว่า สถานที่ให้การศึกษา อบรม ฝึกอาชีพ เพื่อแก้ไขความประพฤติ บำบัด รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจแก่เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ

เด็กถูกปล่อยปละละเลย หรือ เด็กถูกทอดทิ้ง เป็นเด็กที่ถูกให้อยู่ตามลำพังในระยะเวลาชั่วคราวหรือตลอดไป อันเนื่องมาจากบิดามารดา ผู้ปกครอง องค์กร หรือ สถาบันที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบดูแล ได้ละเลย เอาใจใส่ดูแล ทำให้เด็กขาดพัฒนาการที่ถูกต้องทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาประกอบด้วย

เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากจนมาก

เด็กถูกทอดทิ้งและเด็กกำพร้า

เด็กเร่ร่อน หมายถึง เด็กที่ไม่มีถิ่นที่อยู่อาศัย และเร่ร่อนตามถนน หรือ ที่สาธารณะ ซึ่งอาจแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น

- ตามสถานที่เร่ร่อน ได้แก่ เด็กที่มีอาชีพอยู่บนถนน เด็กที่มีอาชีพอยู่ข้างถนน และเด็กที่เร่ร่อนนอนตามใต้สะพาน ตามตลาด ตามหาดทราย หรือ สถานที่ที่กำลังก่อสร้าง

- ตามลักษณะการหาเลี้ยงชีพ ได้แก่ กลุ่มเร่ร่อนขอทาน กลุ่มออกแรง ประกอบอาชีพ แก๊ง ก่อกวนสังคม กลุ่มบริการทางเพศ

- ตามวิธีการดำรงชีวิต ได้แก่ เร่ร่อนตามวิถีชีพของครอบครัว ซึ่งจะเคลื่อนย้ายตามครอบครัวไปตามแหล่งงาน เช่น กรรมกรก่อสร้าง ชาวเรือเร่ เป็นต้น และ เร่ร่อนตามวิถีชีพของตน เพราะปัจจัยผลักดันจากครอบครัว ความยากจน ครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่น

เด็กถูกรกรรรมกรก่อสร้าง

เด็กในชุมชนแออัด

เด็กชาวไทยต่างวัฒนธรรม และเด็กชาวเขา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เด็กไร้สัญชาติและเด็กต่างชาติ

2.1.2 สาเหตุที่เด็กต้องออกมาเร่ร่อน

สาเหตุที่เด็กออกมาเร่ร่อน มีสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ

2.1.2.1. สาเหตุจากครอบครัวและผู้ปกครอง

1. ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ภายในแตกแยก ขาดความรักความอบอุ่นและไม่เข้าใจกัน ปัญหาการหย่าร้างของพ่อและแม่ การทะเลาะเบาะแว้ง คำทอ การประทุติตัวไม่ติดต่อกัน การแต่งงานบ่อยครั้งของพ่อแม่ ทำให้เกิดปัญหาพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง ซึ่งมักจะเป็นปฏิปักษ์กับลูกเลี้ยง เด็กจึงขาดที่พึ่งทางใจ เหงาและว้าเหว่ นอกจากนั้นสภาพแวดล้อมภายในบ้านและชุมชนก็ไม่ได้ส่งเสริมให้เด็กมีความผูกพันกับบ้านและครอบครัว เช่น พ่อแม่ผู้ปกครองเล่นการพนัน ดื่มสุรา เด็กจะถูกปล่อยปละละเลยไม่มีความสงบสุขในครอบครัว
2. ครอบครัวเร่ร่อน อพยพเดินทางประกอบอาชีพไปเรื่อยๆตามแหล่งงานที่มี ซึ่งก็จะเป็นหลักแหล่งได้ไม่นานนัก เด็กต้องอพยพติดตามครอบครัวไปเรื่อยๆจึงไม่สามารถเข้าสู่การศึกษาในระบบโรงเรียนได้ ประกอบกับพ่อแม่เองก็ไม่มีความรู้ทางการศึกษานัก จึงไม่ส่งเสริมให้ลูกได้เรียนหนังสือ ในขณะที่พ่อแม่ต้องขวนขวายทำงานหรือหางานทำอยู่ตลอดเวลา แม้บางครั้งเด็กอาจได้รับการศึกษามาก่อนแล้วก็ตาม แต่เมื่อพ้นเกณฑ์ศึกษาภาคบังคับ พ่อแม่ก็ไม่สนใจ เด็กจึงเคี้ยวกว้าง ดูแลตัวเอง และในบางกรณีที่รุนแรงสำหรับครอบครัวเร่ร่อนคือกรณีที่พ่อแม่ เจตนาจงใจทิ้งลูกไว้ตามแหล่งชุมชน หรือสถานีขนส่งต่างๆ เพราะไม่ต้องการหอบหิ้วเป็นภาระต่อไป เด็กจึงตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเป็นเด็กเร่ร่อนได้โดยง่าย
3. ครอบครัวยากจน ความจำเป็นของครอบครัวประเภทนี้ คือ พ่อแม่ต้องทำงานหนักเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ไม่มีเวลามาสนใจดูแลลูก แต่ก็มักจะเป็นครอบครัวที่มีลูกมาก ไม่มีความรู้และไม่สนใจในเรื่องของการวางแผนครอบครัว การมีลูกมากจึงทำให้เกิดความลำบาก ไม่สามารถให้ความยุติธรรมกับเด็กได้ และมีการลงโทษอย่างรุนแรง อาจถึงซ้อมเด็กหรือเขียนตีทารุณ นอกจากนี้บางครอบครัวพ่อแม่ผู้ปกครองยังบังคับให้เด็กเป็นเครื่องมือหากิน เช่น ขอนทาน บางคนก็เป็นใจให้ลูกออกมาเร่ร่อน หาเลี้ยงชีพเอง
4. ครอบครัวฐานะปานกลาง ก็มีโอกาสที่เป็นสาเหตุให้เด็กออกมาสู่สังคมเร่ร่อนได้ เพราะฐานะทางเศรษฐกิจปัจจุบันบังคับให้ต้องทำงานหารายได้ทั้งสามภรรยา จนไม่มีเวลาจะใกล้ชิดและอบรมลูก หรือแม้แต่การเลี้ยงดูอย่างเข้มงวดจนเกินไป การใช้กฎเกณฑ์บังคับเด็กอยู่เป็นประจำ ทำให้เด็กเกิดมีความรู้สึกห่างเหิน พ่อแม่ ครอบครัว และเมื่อบ้าน
5. ครอบครัวอุปการะ กรณีที่เคชขออุปการะเด็กจากสถานสงเคราะห์ของทางราชการ นำมาเลี้ยงตั้งแต่เด็กเล็ก แต่ไม่ได้ให้ความรักและความเอาใจใส่ดูแลเต็มที่ เมื่อเด็กโตขึ้นมีปัญหาความประพฤติ ครอบครัวอุปการะบางคนจะร้องขอส่งเด็กกลับคืนสถานสงเคราะห์ และญาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปฏิเสธที่จะรับเด็กกลับเข้าครอบครัว ทำให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจของเด็กและพยายามหลบหนีมา
เร่ร่อน

ยังมีลักษณะของครอบครัวที่สร้างปัญหาให้เกิดเด็กเร่ร่อนอีก ได้แก่

6. สามีภรรยาที่แต่งงานหรืออยู่กินด้วยกันตั้งแต่อายุน้อยๆ ยังไม่มีวุฒิภาวะในการ
รับผิดชอบเลี้ยงดูครอบครัวของตนและไม่มีความพร้อมที่จะเลี้ยงดูลูก มักจะมีความจงใจทิ้งลูกอย่าง
มาก

7. กรณีครอบครัวที่พ่อหรือแม่ต้องโทษ ถูกจำคุกและเด็กต้องอยู่ในความดูแลของ
ญาติพี่น้องหรือบุคคลอื่นที่นำมาอุปการะไว้

8. กรณีครอบครัวที่พ่อแม่เสียชีวิตและผู้ปกครองที่เลี้ยงดูมาเสียชีวิตหรือแม่แต่
เด็กที่อยู่ในความดูแลเลี้ยงดูของแม่หรือพ่อเพียงผู้เดียว (SINGLE MOTHER / FATHER) ต่างๆ
เหล่านี้ เด็กจำเป็นต้องค้นหาเลี้ยงชีพของตน เร่ร่อนไปตามสถานที่ต่างๆ

2.1.2.2 สาเหตุจากตัวเด็กเอง

1. นิสัยของเด็กที่รักสนุก ชอบการผจญภัย ชอบอิสระเสรี ไม่ต้องมีใครมาบังคับ
เด็กพวกนี้จะหนีออกจากบ้าน โดยไม่ได้คำนึงถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับตนในปัจจุบันหรืออนาคต
เลย ได้แต่สนุกสนานตามเพื่อน ไปและไม่ต้องการกลับบ้าน

2. เด็กที่มีความรู้สึกถูกทอดทิ้ง ไม่ได้ได้รับความรักความอบอุ่นจากครอบครัว เมื่อ
บ้าน เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครอง เข้ากับญาติพี่น้องหรือบุคคลอื่นๆภายในบ้านไม่ได้ จึงออกไปแสวงหา
จากนอกบ้าน คบเพื่อนและติดเพื่อน ส่วนเด็กที่กระทำความผิดในบ้าน เช่น ลักขโมย จะหนีออกจาก
บ้านเพราะกลัวการถูกลงโทษ

3. เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำ เด็กพวกนี้มักมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไม่อยากเรียน
หนังสือ เรียนไม่ทันเพื่อน เมื่อ โรงเรียน โรงเรียนไม่ตอบสนองความต้องการของเด็กได้ เด็กจะหนี
โรงเรียน เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำนี้จะถูกชักจูงง่าย ทั้งที่ไม่ต้องมีความกดดันอะไรจากบ้านเลยก็ได้

4. ความอยากรู้อยากทดลอง ทำให้เด็กตกเป็นเหยื่อของยาเสพติดได้ง่ายและอาจ
ตกอยู่ใต้อิทธิพลของแก๊งมิจฉาชีพ ถูกล่อลวง ถูกบังคับ เป็นเครื่องมือทำงานให้กับแก๊งต่างๆ

5. เด็กที่พลัดหลงจากพ่อแม่ผู้ปกครอง หลงทางกลับบ้าน ไม่ถูก และขณะที่เร่ร่อน
อยู่นั้น สามารถหารายได้ได้ง่ายจากการขอทาน

2.1.2.3 สาเหตุจากสังคมภายนอก

1. สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งสลัม ชุมชนแออัด ไม่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ
ให้กับเด็กมีความรู้สึกผูกพันหรืออยากอยู่กับที่ พฤติกรรมต่างๆของบุคคลในชุมชน และ

เปรียบเทียบความเจริญต่างๆของสถานที่หลากหลายภายนอกชุมชนทำให้เด็กก้าวออกสู่ชีวิตในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

2. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่างๆที่มีอยู่ในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ตามวิถีความเจริญสมัยใหม่ เช่น ห้างสรรพสินค้าต่างๆ สถานศิลปะ โกเชค โรงภาพยนตร์ สุนัขเกอร์ วิดีโอเกมส์ สวนสาธารณะขนาดใหญ่ ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นแหล่งช่วยวนให้เด็ก ซึ่งมีความอยากรู้อยากเห็นได้สัมผัสบรรยากาศที่รื่นรมย์ มีผู้คนมากมายที่เด็กสามารถหาเงินได้ง่ายจากการขอร้อง ร่ำรวยไปตามสถานที่ต่างๆที่พึงพอใจ

3. แหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวมากมาย เช่น พัทยา หาดใหญ่ เป็นแหล่งที่นอกจาก เด็กร่ำรวยจะหาเงินได้ง่ายจากการขอร้อง การขายของเล็กๆน้อยๆ ฯลฯ แล้วยังเป็นแหล่งที่มีการซื้อขายบริการทางเพศ โดยเฉพาะโสเภณีเด็ก ซึ่งเด็กจะกระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะเด็กจะหวังเพียงการมีทรัพย์สินเงินทอง มีที่อยู่ที่ดีกินสะดวกสบาย ได้แต่งตัวสวยงาม ปัญหาเด็ก ร่ำรวยจะมีเพิ่มมากขึ้น จนเห็นได้ชัดในแหล่งท่องเที่ยวตามฤดูกาลท่องเที่ยว และเวลาเทศกาลต่างๆ

4. เมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญ โดยเฉพาะทางด้านอุตสาหกรรมจะมีผู้คนอพยพหลั่งไหลเข้ามาหางานทำและอยู่อาศัยจำนวนมาก โอกาสของเด็กที่ถูกทอดทิ้ง ถูกละเลย หรือพลัดหลงก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกันด้วย

5. อิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ถ่ายทอดค่านิยมความต้องการแบบสังคมตะวันตก ความฟุ้งเฟ้อ เด็กจะซึมซับเอาความรู้ความถนัดอยู่บ่อยๆ และเป็นแรงจูงใจให้ทั้งเด็กที่อยู่ในและนอกระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในระบบ โรงเรียน จะชักชวนกันมาเป็นกลุ่ม เพื่อเข้าไปในสังคมวัฒนธรรมนอกโรงเรียน การเลียนแบบพฤติกรรมที่พบเห็นของสื่อมวลชนแขนงต่างๆ จำเป็นต้องมีปัจจัยมากในการจับจ่ายใช้สอย เมื่อพ่อแม่ไม่สามารถตอบสนองได้เพียงพอกับความ ต้องการ เด็กจึงออกแสวงหาด้วยตัวเอง หรือเพื่อนฝูงชักนำไปในทางที่ไม่ถูกต้อง

ส่วนเหตุผลของเด็กร่ำรวยเองที่มีการบันทึกไว้ในทะเบียนประวัติพบว่า สาเหตุที่เด็กออกมา ร่ำรวย ก็จะคล้ายคลึงกับที่เจ้าหน้าที่เสนอความคิดเห็นไว้โดยประเด็นที่เด็กตอบ เหตุผลจะซ้ำๆกันเท่าที่รวบรวมได้คือ

1. พ่อแม่ทะเลาะกัน เด็กทะเลาะเบาะแว้งกับญาติ เข้ากันไม่ได้
2. หนีออกมาเที่ยว หนีออกจากบ้านและไม่อยากกลับ
3. เพื่อนชักชวน พลัดหลงกลับบ้านไม่ถูก หลงทาง
4. พ่อแม่ผู้ปกครองบังคับใช้ให้ขอร้อง หาเงินให้

สรุปได้ว่า เด็กหนีออกมา ร่ำรวยจากสิ่งชั่วร้ายภายนอกที่มีอยู่มากมายในสังคม ดึงดูดออกมา และตัวเด็กเองก็มีความอยากรู้อยากเห็น อยากสัมผัส อยากทดลองรวมไปถึงการอยากเสี่ยง เนื่องจากบ้านและโรงเรียนไม่อาจตอบสนองความต้องการของเด็กได้เพียงพอ สำหรับสิ่งผลักดันเด็กออก

จากบ้านและครอบครัว คือ สภาพความเป็นอยู่ภายในบ้าน บรรยากาศของครอบครัวที่ไม่มีความรัก เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความอบอุ่นหรือความสัมพันธ์ที่ดี โยงเด็กไว้ได้ ปัญหาพื้นฐานเหล่านี้จำเป็นต้องแก้ไขก่อนที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น

2.1.3 กระบวนการเป็นเด็กเร่ร่อน

เด็กเร่ร่อน ขอดาน เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนปัญหาสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว ชุมชน และของประเทศ ซึ่งเกิดจากการสั่งสมปัญหาที่เล็กที่น้อยในการรับรู้และในความรู้สึกของเด็ก จนกระทั่งถึงเวลาที่ภาวะจิตใจถูกบีบคั้นสูง เด็กตัดสินใจออกจากระบบครอบครัวโดยสิ้นเชิง หรืออาจเป็นปรากฏการณ์เพียงชั่วขณะเดียวที่เด็กถูกตัดขาดจากระบบครอบครัวโดยทันทีเช่นกัน ฉะนั้น กระบวนการเป็นเด็กเร่ร่อน ก็คือ การเปลี่ยนสถานภาพจากเด็กที่อยู่ในวิถีชีวิตของครอบครัวมาสู่วิถีที่ไร้ระบบ จำแนก ได้ดังนี้ คือ

2.1.3.1 ปัญหาที่เด็กต้องประสบขณะเร่ร่อน

เด็กต้องพบกับความอดอยาก หิวโหยไร้ที่พักพิง หนีทุกข์กับความเจ็บป่วย นอกจากนี้ยังต้องเผชิญกับภัยอันตรายต่างๆรอบด้านอันได้แก่

1. ขาดพื้นฐานด้านปัจจัย 4 ไม่มีรายได้ ขาดการศึกษา
  2. ขาดสวัสดิภาพส่วนบุคคล ถูกเจ้าหน้าที่จับกุม ถูกยึดเย็บข้อหา
  3. เป็นที่รังเกียจของสังคม
  4. ถูกล่อลวง เอาเปรียบจากผู้ใหญ่หรือคนที่โตกว่า ถ้าไม่ยอมก็จะถูกทำร้ายร่างกาย
  5. ปัญหาทางอารมณ์ เด็กต้องดิ้นรน หาเลี้ยงชีพ อดมื้อกินมื้อ หรืออดทั้งวันต้องระวังตัวตลอดเวลา บางคนเคยถูกจับ ทำให้มีประสบการณ์ ความเสียแค้นในใจ
  6. การคิดสิ่งเสพติด โดยเฉพาะสารระเหย ส่วนใหญ่จะเป็นเด็กชาย มีทั้งคอกาว สุกกัญชา โดยเฉพาะสารระเหยกาวชนิด 3 เค (หาซื้อได้ง่าย ซื้อได้ทุกเวลา)
  7. การลักขโมย เด็กกระทำเพื่อให้อยู่รอด เมื่ออาหารและสิ่งที่ใช้ประทังชีวิตขาดแคลน
  8. เสี่ยงต่อโรคร้าย เด็กเร่ร่อนมักไม่ใส่ใจตัวเองทำให้เกิดโรคต่างๆได้ง่าย
- นอกจากนี้เด็กเร่ร่อนบางส่วน นิยมขายบริการทางเพศเพื่อความอยู่รอด อาจทำให้ติดโรคร้ายแรงได้

2.2 การทบทวนวรรณกรรม แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ จะกล่าวถึงทฤษฎี และแนวความคิดตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของที่อยู่อาศัย ที่เหมาะสมกับเด็ก ตลอดจนความต้องการทางด้านต่างๆของเด็ก ซึ่งเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษา จะชี้ให้เห็นความคิดเห็น และช่วยให้การวิจัยตรงเป้าหมายยิ่งขึ้น โดยมีเนื้อหาในการสรุปแนวความคิด แบ่งออกเป็น 5 เรื่องในการศึกษา ได้แก่

เรื่องที่ 1 การศึกษาลักษณะทางกายภาพและข้อจำกัดของเด็ก ที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ได้แก่ การศึกษาถึงพฤติกรรมเด็กและการพัฒนาการ ปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการพัฒนาที่เหมาะสมตามวัยอันควร

เรื่องที่ 2 เป็นการศึกษาทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความต้องการของมนุษย์ ภาวะความเป็นส่วนตัว การมีอาณาเขตครอบครอง ระยะห่างระหว่างบุคคล เป็นต้น

เรื่องที่ 3 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ความต้องการในด้านต่างๆ เป็นต้น

เรื่องที่ 4 การศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถาปัตยกรรมที่มีผลต่อมนุษย์ ได้แก่ การศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพของ แสง เสียง อุณหภูมิ และองค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่เหมาะสมกับเด็ก เป็นต้น

เรื่องที่ 5 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลอาคารหลังการเข้าครอบครองพื้นที่ (POST-OCCUPANCY EVALUATION:POE)

2.2.1 การศึกษาทฤษฎีด้านลักษณะทางกายภาพและข้อจำกัดของเด็ก

พัฒนาการของเด็ก (CHILD GROWTH DEVELOPMENT)(ขวัญจิต รัตนวรรณกุล ,2540:18-20)

พัฒนาการ (DEVELOPMENT) จะมีความหมายแตกต่างไปจาก การเจริญเติบโต (GROWTH) ในเด็กที่สุขภาพสมบูรณ์ปกติ กระบวนการทั้งสองจะขนานกันไป และในหน้าที่ซึ่งพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในการเปลี่ยนแปลงของเด็กจะเป็นไปทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ

การเจริญเติบโต เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านปริมาณ มีการเพิ่มขึ้นของขนาดตัวทั้งหมด และขนาดส่วนต่างๆของร่างกาย ซึ่งสามารถวัดได้ เช่น ความสูงเป็นเซนติเมตร หรือนิ้ว น้ำหนักเป็นกิโลกรัมหรือปอนด์

พัฒนาการ เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพ เพิ่มทักษะและความสามารถในหน้าที่ซึ่งเป็นผลของการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จ เป็นขั้นตอนย่อยๆที่สามารถวัดได้ เช่น ขั้นตอน

ความก้าวหน้าด้านสติปัญญา ของเพียเจท์ (PIAGET) ขั้นตอนของการพัฒนาทางสังคม ของอิริคสัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(ERIKSON) ขั้นตอนการพัฒนาจิตวิทยาของโคลบอร์ก (KOHLBERG) และขั้นตอนการพัฒนาทางช่วงเพศ ของฟรอยด์ (FREUD) ซึ่งพัฒนาการเหล่านี้จะแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรม

ในชีวิตของวัยเด็ก นักจิตวิทยาได้แบ่งช่วงวัยเด็กออกเป็น 6 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 วัยทารกแรกเกิด (อายุ 0 – 1 เดือน) เด็กวัยทารกแรกเกิดจะมีความรู้สึกไวต่อการกระตุ้นมาก การอุ้มหรือการจับตัวเด็กอย่างรุนแรงจะทำให้เด็กกลัว จึงควรจัดสิ่งแวดล้อมให้สงบเงียบ การอุ้มการสัมผัสจับต้อง ควรเป็นไปอย่างทะนุถนอม

ระยะที่ 2 วัยทารก (อายุ 1 เดือน – 1 ปี) เด็กทารกจะเป็นวัยที่ยังช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ต้องการการกระตุ้นประสาทสัมผัส เพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโต ซึ่งการกระตุ้นที่เหมาะสมจะส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

ระยะที่ 3 วัยหัดเดิน (อายุ 1 – 3 ปี) เป็นวัยที่กล้ามเนื้อใหญ่พัฒนาเต็มที่ เด็กวัยนี้จะชอบเคลื่อนไหวไปมาไม่ยอมอยู่นิ่ง ด้านสติปัญญา เด็กสามารถจำสีและสัญลักษณ์ สามารถเลียนแบบและรับรู้พฤติกรรมจากตัวแบบได้ ควรเริ่มฝึกหัดเกี่ยวกับระเบียบวินัย ส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาทางด้านร่างกาย ให้พัฒนาการเป็นตัวของตัวเอง

ระยะที่ 4 วัยก่อนเรียน (อายุ 3 – 6 ปี) เด็กวัยก่อนเรียน มีความกระตือรือร้น ร่าเริงคล่องแคล่วว่องไว ควรช่วยเหลือเกื้อกูลให้มีการพัฒนาทางด้านร่างกายและการควบคุมอารมณ์ ฝึกหัดเกี่ยวกับระเบียบวินัย ส่งเสริมด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนาด้านจริยธรรม พัฒนาการแยกเพศหญิงเพศชาย กระตุ้นให้รู้จักช่วยเหลือตัวเอง

ระยะที่ 5 วัยเรียน (อายุ 6-12 ปี) เด็กวัยเรียน เป็นวัยที่มีอิสระในการใช้พลังงาน เพื่อการเรียนรู้ เด็กมีความพร้อมที่จะพัฒนาด้านต่างๆ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคม มีความคิด รู้เหตุผลในสิ่งที่เป็นรูปธรรม เด็กจะเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ เด็กวัยนี้จะชอบจับกลุ่มในระหว่างเพื่อนเพศเดียวกัน จนถูกขนานนามว่า “วัยแห่งเพื่อน” (PEER YEAR) ต้องส่งเสริมความสามารถในทางสร้างสรรค์ กระตุ้นด้านจิตใจ สังคม จริยธรรม เอื้ออำนวยให้พัฒนาทักษะ ให้อิสระแก่เด็กบ้าง โดยใช้เหตุผลและให้อยู่ในขอบเขตที่จำกัด

ระยะที่ 6 วัยรุ่น (อายุ 12 – 18 ปี) วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างยิ่งในการที่จะค้นหาตัวเอง มีการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกร่างกาย และทางสรีรสังคม (BIOSOCIAL) จากเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ก่อให้เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ได้ง่าย เด็กวัยรุ่นจะเรียนรู้ทักษะทางสังคมแบบผู้ใหญ่ เรียนรู้การจัดและร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างๆรวมทั้งการกีฬา เรียนรู้การเลือกผู้นำและการเป็นผู้ร่วมงานที่ดี วัยรุ่นมีความต้องการอิสรภาพ เสรีภาพ การเป็นตัวของตัวเอง การตัดสินใจเลือกและทำอะไรด้วยตัวเอง ต้องการการยอมรับและสร้างความผูกพันทางอารมณ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนา

ความรู้สึกลึกซึ้ง ทักษะคิด ค่านิยมของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก การเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป็นความ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับผูกขาดเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต้องการที่สำคัญยิ่งในวัยนี้ การปรับตัวเข้ากับเพื่อนในวัยเดียวกัน เป็นกระบวนการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นพื้นฐานการปรับตัวทางอารมณ์ และสังคม ทักษะทางสังคม จะเริ่มพัฒนาจากครอบครัว ไปสู่โรงเรียนและไปสู่สังคมใหญ่ที่สุด วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านต่างๆอยู่ในระยะหัวเลี้ยว หัวต่อที่มีการเปลี่ยนแปลง จากเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นต้องเผชิญปัญหาในการปรับตัว อันเป็นปัจจัยที่วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ฉะนั้น ผู้ใหญ่จึงควรเข้าใจความต้องการของวัยรุ่น กระตุ้นให้เด็กเป็นคนเปิดเผย ให้อิสระเสรีภาพแต่ให้อยู่ในขอบเขตของจริยธรรม

2.2.2 ทิศทางการพัฒนาเด็ก (ตามความต้องการพื้นฐานของเด็ก)

1. เด็กต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา มารดา บุคคล หรือครอบครัวที่ให้ความรักและความเข้าใจ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้าน อันได้แก่ การพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคม อารมณ์ ค่านิยมและเจตคติ โดยเฉพาะในระยะตั้งแต่วัยอยู่ในครรภ์จนถึงอายุ 6 ปี แรกของชีวิต ซึ่งเป็นระยะสำคัญที่สุดในการวางรากฐานและสร้างเสริมคุณภาพของคน
2. เด็กต้องได้รับสารอาหารอย่างน้อยที่สุด ตามความต้องการของร่างกายที่กำหนดไว้ตามวัย เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงในช่วงอายุต่างๆ เพื่อให้ร่างกายเจริญเติบโตเต็มที่และแข็งแรงสมบูรณ์ตามปกติในวัยของตน
3. เด็กต้องได้รับการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการ และได้รับการป้องกันจากโรคและภัยที่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เด็กต้องการได้รับการส่งเสริมภูมิคุ้มกันด้วยวัคซีนตามที่ได้กำหนดไว้ จนได้รับการป้องกันโรคติดต่อ และไม่ติดต่อ รวมทั้งต้องได้รับการรักษาพยาบาลขั้นพื้นฐานในกรณีเจ็บป่วย และได้รับการฟื้นฟูสภาพ
4. เด็กต้องมีที่อยู่อาศัยที่ถูกละเลยละ ไม่คับแคบจนเกินไป และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อสุขภาพทั้งร่างกายและทางจิต เด็กต้องมีโอกาสและมีสถานที่วิ่งเล่นออกกำลังกายและเล่นกีฬา รวมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมนันทนาการตามวัย
5. เด็กต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างน้อย เพื่อพัฒนาให้มีปัญญา มีคุณธรรมตามหลักศาสนาของตน และมีจริยธรรมขั้นพื้นฐาน เด็กต้องได้รับการฝึกอบรมให้มีความรู้และทักษะในการดำรงชีวิต มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่จะไม่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต มีเจตคติที่ดีต่อครอบครัว สังคมและการดำเนินชีวิต มีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองอย่างถูกต้องเป็นจริง เข้าใจและยอมรับความต้องการสิทธิและบทบาทของตนเองและผู้อื่น เพื่อให้เป็นพลเมืองไทยที่รับผิดชอบ มีคุณภาพ และรู้จักอยู่ร่วมกันโดยสันติ
6. เด็กต้องได้รับการพัฒนาให้มีสุนทรียภาพ ชาบซึ่งในความงาม รู้จักรัก เข้าใจ และอนุรักษ์มรดกและเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยการมีส่วนร่วม สร้างสรรค์ และพัฒนาในกิจกรรมด้าน ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7. เด็กต้องได้รับการฝึกอบรม พัฒนาความรู้และทักษะสำหรับการเตรียมการประกอบอาชีพตามความถนัด ความสามารถและความสนใจของตน เพื่อให้พึ่งตนเองได้ในเชิงเศรษฐกิจ รวมทั้งมีค่านิยมที่พึงประสงค์ในการทำงานที่สุจริตและเหมาะสมกับวัย

8. เด็กต้องมีโอกาสและสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้ ด้วยจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม และสาธารณสมบัติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมทั้งการยึดถือเรื่องการมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์ในสังคม เพื่อเป็นพื้นฐานของวิถีทางในการดำเนินชีวิตตามครรลองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

9. เด็กต้องมีโอกาสเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานด้านต่างๆในสังคม ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อันหมายรวมถึงสิทธิในการใช้บริการด้านการป้องกัน การคุ้มครองและแก้ไข การฟื้นฟูและการพัฒนา

10. เด็กต้องได้รับโอกาสในการรับรู้ และการพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์พื้นฐานจากรัฐ สถาบันสังคมและองค์กรธุรกิจ พร้อมทั้งการมีตัวแทนในการพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์ดังกล่าวตามความเหมาะสมเด็กต้องได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองต่อการถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยไม่นำมาเปิดเผยต่อสาธารณชนหรือประชาชน และต้องได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่ การศึกษาทฤษฎีความต้องการทางด้านจิตวิทยาและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเราพบว่าพฤติกรรมของมนุษย์มีผลต่อสภาพแวดล้อมในกระบวนการทางจิตแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ มนุษย์ปฏิสัมพันธ์ต่อสภาพแวดล้อม และมนุษย์ปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์เอง ในบริบทของสภาพแวดล้อม ในขั้นตอนของปฏิสัมพันธ์นี้ วิมลสิทธิ์ กล่าวว่าผ่านโดยการกระทำด้านกลไก 3 ประการที่เกี่ยวข้อง เป็นตัวควบคุมพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของมนุษย์ ได้แก่ การมีอาณาเขตครอบครอง (TERRITORIALITY) พฤติกรรมที่เว้นว่างส่วนบุคคล (PERSONAL SPACE BEHAVIOR) ภาวะความเป็นส่วนตัว (PRIVACY) (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร ,2541 : 193) ในการศึกษาามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.3 การมีอาณาเขตครอบครอง (TERRITORIALITY) (กาญจนา ใ้อวด ,2541 :16-17)

การมีอาณาเขตครอบครอง (TERRITORIALITY) หมายถึง การรับรู้ระหว่างตนกับผู้อื่นในพื้นที่ครอบครองของตนเอง () อาจจะกล่าวได้ว่า ขนาดของอาณาเขตที่มนุษย์มีความสัมพันธ์จะมีความแตกต่างกันไปของแต่ละอาณาบริเวณที่อยู่รอบๆมนุษย์จะเว้นไว้ด้วย การทิ้งระยะห่างจากบุคคลอื่นตามความเหมาะสมของความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน แต่มนุษย์มีการเรียนรู้และพัฒนาไปสู่การมีวัฒนธรรม จึงอาศัยความเป็นส่วนบุคคลเป็นการรักษาอาณาเขตครอบครองด้วยสิ่งต่างๆที่มนุษย์เรียนรู้ พฤติกรรมมนุษย์จึงเป็นไปตามอิทธิพลทางวัฒนธรรม โดยการประสานกับสื่อต่างๆในการสื่อสารระหว่างบุคคล การรักษาอาณาเขตครอบครองเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดความหมายและความเข้าใจ ถึงความรู้สึกและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องระหว่างผู้ยึดครองกับบุคคลอื่นที่อยู่ร่วมกัน ในการศึกษาพบว่ามัลโลกที่เป็นหลักในการยึดครอง 2 ประการ คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. การแสดงความเป็นส่วนบุคคล (PERSONALIZATION) ด้วยการอาศัยสิ่งต่างๆ ในสภาพแวดล้อมกำหนดอาณาเขตครอบครองของตน โดยพยายามจัดเอกลักษณ์เพื่อแยกจากอาณาเขตอื่นๆ อาจเป็นการชั่วคราวหรือถาวร ด้วยพฤติกรรมการทำเครื่องหมายหรืออาจเป็นการใช้ถ้อยคำหรือไม่ก็ได้

2. โดยการปกป้อง (DEFENSE)เป็นการปกป้องไว้ไม่ให้เกิดการบุกรุกเขตครอบครองของตน หรือคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่เว้นว่างส่วนบุคคล (วิลลิสทรี ทรียงกูร ,2541)

นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้สัญลักษณ์หรือ เครื่องหมาย (SIGNS , SIGNALS AND SYMBOLS) เป็นการช่วยลดพฤติกรรมการแทรกแซง , การขัดแย้ง , การรบกวน หรือเพื่อการแยกตัวเองออกจากสภาพแวดล้อม การใช้สภาพแวดล้อมเป็นสื่อกลางแสดงเครื่องหมายไม่ให้มีการรบกวน เช่น ในการใช้พื้นที่ร่วมกันจะใช้องค์ประกอบของพื้นที่ คือ ผ่นัง , วัสดุ , แสงไฟ , สี , ลวดลาย หรือความสูงเป็นการบอกสัญญาณของการแสดงความเป็นส่วนตัว นอกจากนี้การวางสิ่งของส่วนตัว การใช้เสียงต่างๆก็เป็นการแสดงความหมายเช่นกัน (MILLER : 1985)

STEAN (1965) ได้จำแนกอาณาเขตครอบครองออกเป็น 4 ระดับ โดยเน้นอาณาเขตที่สัมพันธ์กับขนาดพื้นที่หรือสภาพแวดล้อม ได้แก่

- PERSONAL SPACE BUBBLE คือ อาณาเขตครอบครองที่เป็นขอบเขตที่เว้นว่างส่วนบุคคล ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ซึ่งเป็นอาณาเขตที่เคลื่อนย้ายได้ตามการเคลื่อนที่ของร่างกาย

-TERRITORIAL UNIT หรือหน่วยอาณาเขต ได้แก่ อาณาเขตที่อยู่กับที่ หรือเคลื่อนที่ได้ซึ่งบุคคลใช้เป็นประจำ เช่น บริเวณรอบโต๊ะทำงาน , บริเวณเตียงนอน หรือรถยนต์ เป็นต้น

-TERRITORIAL CLUSTER หรือกลุ่มอาณาเขต คือ หน่วยอาณาเขต(TERRITORIAL UNIT)หลายๆหน่วยรวมกัน เป็นอาณาเขตที่ปิดล้อมตัวบุคคลและหน่วยอาณาเขตที่บุคคลใช้ประจำรวมทั้งเส้นทางที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่วนของบ้าน ส่วนของสำนักงาน เป็นต้น

-TERRITORIAL COMPLEX หรือกลุ่มอาณาเขตรวม คือ กลุ่มอาณาเขตย่อยหลายๆกลุ่มรวมกัน

LYMAN AND SCOTT (1967) (อ้างใน ปาจริยา มหากาญจนะ , 2542 : 29) ได้แบ่งอาณาเขตครอบครองออกเป็น 4 ระดับเช่นเดียวกัน แต่ไม่ได้เน้นความสัมพันธ์บนพื้นที่เหมือน STEAN แต่เน้นความสัมพันธ์ต่อกันทางด้านสังคม และลักษณะพฤติกรรมในสภาพแวดล้อม ระดับอาณาเขตทั้ง 4 ได้แก่

-BODY หรือ ร่างกาย เป็นอาณาเขตครอบครองขนาดเล็กที่สุด อยู่รอบตัวบุคคลที่บุคคลอื่นไม่สามารถล่วงละเมิดได้ถ้าไม่ได้รับอนุญาต ขนาดอาณาเขตของร่างกายนี้ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม

-INTERACTION หรืออาณาเขตการกระทำต่อกัน เป็นบริเวณที่มีกิจกรรม หรือการกระทำต่อกันทางสังคมเกิดขึ้น มักมีการควบคุมการเข้า – ออก ตามเกณฑ์ที่เข้าใจกันและมีขอบเขตที่เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ผ่านการขออนุญาต หากฝ่าฝืน อาจต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชัดเจน เช่น อาณาเขตที่มีงานเลี้ยงรับรองเกิดขึ้น อาณาเขตที่มีการประชุม เป็นต้น อาณาเขตนี้ยังคงปรากฏอยู่ตราบเท่าที่ยังมีกิจกรรมงานเลี้ยงหรือการประชุมอยู่

-HOME หรือ บ้านหรือถิ่น เป็นอาณาเขตที่มีความหมายกว้าง ซึ่งหมายถึง บ้านหรือถิ่นที่บุคคลยึดครองหรือใช้ประจำ อาจเป็นได้ทั้งอาณาเขตส่วนตัวที่บุคคลนั้นเป็นเจ้าของ เช่น บ้าน หรือ อาจเป็นอาณาเขตอื่นที่บุคคลยึดครองหรือใช้ประจำ เช่น บาร์ ถิ่นของกลุ่มวัยรุ่น ร้านกาแฟ เป็นต้น

-PUBLIC หรือ อาณาเขตสาธารณะ ได้แก่ อาณาเขตสาธารณะทั่วไป ที่บุคคลสามารถเข้า-ออกได้อย่างอิสระ เป็นสถานที่เปิดสำหรับประชาชนทั่วไป แต่มีข้อกำหนดรูปแบบพฤติกรรมที่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม และอาจมีข้อกำหนดในการใช้ สำหรับบุคคลบางกลุ่ม อาณาเขตประเภทนี้ได้แก่ สวนสาธารณะ ตลาดเทศบาล ถนน ทางเท้า เป็นต้น

วิลลิสท์ หรยางกูร (2541) ได้ทำการวิเคราะห์ขอบเขตของอาณาเขตครอบครองของมนุษย์ ออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากความชัดเจนของขอบเขตอาณาเขตครอบครองที่เป็นไปตามความใกล้ชิดและความถี่ของการใช้ ดังนี้

-อาณาเขตที่เว้นว่างส่วนบุคคล คือ อาณาเขตรอบตัวบุคคลซึ่งนับว่าเป็นอาณาเขตที่บุคคลรู้สึกอ่อนไหวเป็นพิเศษ มีอยู่รอบตัวเราเสมอ และมักรวมถึงบริเวณใกล้ชิดกับตัวเรา หรือที่ STEA เรียกว่า หน่วยอาณาเขต (TERRITORIAL UNIT) เช่น บริเวณโต๊ะที่เรานั่งทำงาน บริเวณประตูที่ยามเฝ้า บริเวณที่ทำงานของพยาบาลประจำชั้น เป็นต้น

-อาณาเขตส่วนบุคคล อาณาเขตกึ่งส่วนบุคคล และอาณาเขตอื่นๆที่เราใช้เป็นประจำและเป็นส่วนที่ต่อเนื่องจากที่เว้นว่างส่วนบุคคล เป็นอาณาเขตที่เรามีความคุ้นเคยเป็นพิเศษ เช่น บ้าน ที่ทำงาน ร้านค้า เป็นต้น อาณาเขตนี้เป็นขอบเขตที่ชัดเจนพอสมควร และการยึดครองเป็นไปในลักษณะค่อนข้างถาวรหรือค่อนข้างสม่ำเสมอ ซึ่งคล้ายกับอาณาเขตบ้านหรือถิ่น (HOME) ของ LYMAN AND SCOTT นั่นเอง

-อาณาเขตสาธารณะทั่วไปและอาณาเขตส่วนบุคคลอื่นๆที่เราไม่ได้ใช้เป็นประจำและไม่มี ความคุ้นเคยมากนัก เช่น เขตของเมืองที่บุคคลไม่ได้ไปบ่อยนัก บ้านเพื่อนหรือญาติที่นานๆจะไปเยี่ยม อาณาเขตดังกล่าวจึงไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน

อาณาเขตทั้ง 3 ประเภท ที่วิลลิสท์ ได้แบ่งไว้นี้ จะเห็นได้ว่าอาณาเขตที่เว้นว่างส่วนบุคคล เป็นอาณาเขตที่มีความชัดเจนมากที่สุด และมีความสำคัญต่อบุคคลมากที่สุด จึงมีบทบาทโดยตรงต่อการใช้สภาพแวดล้อมกายภาพ ซึ่งเป็นการชี้แนะถึงแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมด้วย

อาณาเขตครอบครองของมนุษย์ขึ้นอยู่กับบทบาททางสังคมของบุคคลนั้น และเพื่อเป็นการลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการรุกล้ำเข้าไปในอาณาเขตครอบครองของบุคคลอื่น จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้มีอาณาเขตที่ชัดเจน หรือมีทางเข้าออกที่สามารถควบคุมได้ ในการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพต้องคำนึงถึงบทบาทของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่

สัมพันธ์กับอาณาเขตใช้สอยต่างๆ ต้องพิจารณาว่าอาณาเขตนั้นถูกครอบครองโดยบุคคลใดหรือกลุ่มใด และควรจัดสภาพแวดล้อมอย่างไร เพื่อมิให้เกิดการล่วงล้ำจากบุคคลอื่น

สำหรับการจัดสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยให้มีความปลอดภัยนั้น NEWMAN (1972) ได้เสนอไว้ในหนังสือ DEFENSIBLE SPACE โดยแยกสภาพแวดล้อมออกเป็นเขตย่อยตามลำดับความเป็นเขตสาธารณะและเขตส่วนตัว ได้แก่

-อาณาเขตสาธารณะ (PUBLIC) มักมีปัญหาของการใช้สอยพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับอาณาเขตครอบครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาณาเขตสาธารณะสุขในชุมชนที่ไม่มีความชัดเจนทางกิจกรรมและการยึดครอง มักเป็นที่ที่ไม่ได้รับการดูแลอย่างเพียงพอจนกลายเป็นที่กร้างไป และอาจเกิดการบุกรุกยึดครองจากบุคคลที่ไม่พึงประสงค์ การยึดครองอาณาเขตสาธารณะมักเกิดในบริเวณที่ติดต่อกับอาณาเขตส่วนตัว การแก้ปัญหาทำได้โดยการจัดให้มีอาณาเขตกึ่งส่วนตัวระหว่างกลาง เช่น การเว้นที่ว่างไว้หน้าอาคารพาณิชย์ เป็นต้น

-อาณาเขตกึ่งสาธารณะ (SEMI-PUBLIC) ความไม่ชัดเจนทางกิจกรรมและความไม่ชัดเจนของการยึดครอง นอกจากจะเป็นเหตุให้เกิดการรुकล้ำหรือบุกรุกเพื่อยึดครองแล้วยังอาจทำให้ไม่มีการใช้สอยอาณาเขตส่วนนั้น เช่น บริเวณใต้ถุนแฟลตอาคารสงเคราะห์ การแก้ปัญหาทำได้โดยการจัดสภาพแวดล้อมเสียใหม่ เช่น จัดให้มีชุดที่นั่งพักผ่อน ร้านขายเครื่องดื่ม เป็นต้น ซึ่งจะทำให้อาณาเขตที่ขาดความชัดเจนทางด้านกิจกรรม และการยึดครองนี้กลายเป็นอาณาเขตการกระทำต่อกัน (INTERACTION) ได้ และหากกลุ่มเดิมเข้าใช้เป็นประจำ ก็จะกลายเป็น อาณาเขตบ้านหรือถิ่น (HOME) ตามความหมายของ LYMAN AND SCOTT ซึ่งสภาพแวดล้อมเช่นนี้ยังมีส่วนช่วยในการดูแลสถานที่ให้มีความปลอดภัย โดยสามารถแยกแยะและควบคุมการเข้า-ออกของคนแปลกหน้าได้อีกด้วย

-อาณาเขตกึ่งส่วนตัว (SEMI-PRIVATE) สามารถใช้แก้ปัญหาการรुकล้ำอาณาเขตส่วนบุคคลดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น

-อาณาเขตส่วนตัว (PRIVATE) นอกจากจะทำให้บุคคลรู้สึกปลอดภัยและมั่นคงแล้ว ยังมีหน้าที่ในการสร้างเอกลักษณ์ส่วนบุคคลอีกด้วย สำหรับอาณาเขตส่วนตัวที่เกิดจากการยึดครองชั่วคราวและเราไม่ได้เป็นเจ้าของที่แท้จริง เช่น ห้องพักให้หอพัก บริเวณโต๊ะทำงานในสำนักงานนั้น การแสดงความเป็นส่วนบุคคลของอาณาเขตดังกล่าว จะมีความสำคัญและจำเป็นกว่าการแสดงความเป็นส่วนบุคคลที่เราเป็นเจ้าของที่แท้จริง เช่น ห้องนอนภายในบ้าน เพราะว่ามันนอกจากจะเป็นอาณาเขตที่บุคคลอื่นสามารถล่วงล้ำได้ง่ายแล้ว ยังเป็นการยึดครองในลักษณะไม่ถาวรในอาณาเขตที่บุคคลอื่นสามารถล่วงล้ำได้ง่ายแล้ว ยังเป็นการยึดครองในลักษณะไม่ถาวรในอาณาเขตที่บุคคลอื่นเป็นเจ้าของ ซึ่งทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่ามีความจำเป็นในการสร้างเอกลักษณ์ส่วนบุคคล ให้มีขึ้นในสภาพแวดล้อมใหม่ที่ตัวเองเข้าครอบครอง

นอกจากนี้จากการศึกษาเรื่องพฤติกรรมกรรมมีอาณาเขตครอบครองพื้นที่แล้ว กลไกในการควบคุมสภาพแวดล้อมส่วนที่ 2 คือ พฤติกรรมที่เว้นว่างส่วนบุคคล ในการศึกษาจะมีรายละเอียดดังนี้

2.2.4 เด็กกับความเป็นส่วนตัว (ขวัญจิต รัตนวรรณกุล , 2540 : 31-33)

ความต้องการความเป็นส่วนตัว เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ มีความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าเป็นการแยกตัวออกอยู่อย่างสันโดษ ปิดกั้น ไม่ยอมรับ และไม่ต้องการมีการกระทำต่อกันกับผู้อื่น อีกความหมายหนึ่ง หมายถึง การควบคุมตัวเอง เป็นการเลือกควบคุมการเข้าถึงตนเองหรือกลุ่มจากบุคคลอื่น โดยการเปิดหรือปิดมากน้อยตามความต้องการซึ่งการควบคุมนั้น มีทั้งการรับเข้าและส่งออกของการกระทำร่วมกันและการติดต่อสื่อสาร (วิมลสิทธิ์ หรขางกูร ,2541 : 261-262) มนุษย์สร้างภาวะความเป็นส่วนตัวด้วยกลไกต่างๆ เช่น การใช้ถ้อยคำ , การใช้ภาษาร่างกาย , การใช้เครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับ การใช้ที่เว้นว่างส่วนบุคคล และการใช้สภาพแวดล้อมกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งมีทั้งแบบส่งเสริม และไม่ส่งเสริมให้เกิดภาวะเป็นส่วนตัว อิตเติลสันและอื่นๆ (ITTLESON ET AL ., 1970) ได้สรุปภาวะความเป็นส่วนตัวว่า เป็นสิ่งจำเป็นต่อการทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมที่เหมาะสมตามบทบาท เพราะการมีภาวะเป็นส่วนตัวช่วยหมายถึงการมีเสรีภาพในการควบคุมขอบเขตระหว่างบุคคล (วิมลสิทธิ์ หรขางกูร ,2541 : 285-286)

แมกซีน วูล์ฟ (MAXINE WOLFE , 1977) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความเป็นส่วนตัวในวัยเด็ก โดยเน้นจุดบนเหตุผลทั่วไปของแนวคิดในธรรมชาติของความเป็นส่วนตัวของมนุษย์ พบว่าประสบการณ์ความเป็นส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่เห็นได้อย่างชัดเจน จะตั้งอยู่บนมาตรฐานของระยะห่างระหว่างบุคคลที่เหมาะสมในแต่ละวัย โดยมีองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและทางกายภาพของสังคมเป็นตัวจำกัดความเป็นไปได้ของความเป็นส่วนตัว ความสามารถ ประสบการณ์ของแต่ละคนจะถูกใช้แสดงถึงความแตกต่างของความเกี่ยวข้องของความเป็นส่วนตัว ดังนั้นแนวคิดและรูปแบบความเป็นส่วนตัวจึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่คงที่แน่นอน

จากการศึกษาแนวคิด (CONCEPTS) ของความเป็นส่วนตัวและความหมายของความเป็นส่วนตัว ตามอายุ เพศ สภาพสังคมและเศรษฐกิจ ลักษณะชาติพันธุ์ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันทั้งประสบการณ์และโอกาสของเด็ก โดย โรเบิร์ต ลาฟเฟอร์ และวูล์ฟ (ROBERT LAUFER & WOLFE , 1975-1977) พบว่า เด็กจะรู้ว่าความเป็นส่วนตัวคืออะไร มีความหมายต่อชีวิตเด็กอย่างไร โดยส่วนมากเด็กจะให้ความหมายของความเป็นส่วนตัวว่า เป็นการอยู่ลำพังคนเดียวหรือเป็นการเก็บข้อมูลหรือความลับที่ไม่มีใครรู้และเข้ามายุ่งเกี่ยว ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ส่วนตัวของเด็กจะมีลักษณะคงที่ทั้งหมด โดยเด็กโตกว่า 8 ขวบ จะบอกสถานที่นอกร้านหรือสถานที่ส่วนตัว ส่วนเด็กเล็กกว่าจะพูดถึงห้องต่างๆ ในบ้านว่าเป็นสถานที่ส่วนตัว เด็กทุกวัยจะบอกว่าสถานที่ที่เป็นส่วนตัวจะเป็นสถานที่ที่อยู่โดดเดี่ยวตามลำพังและไม่มีเสียงดัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พาร์ก และซาวิน (PARKE & SAWIN , 1985) ได้ศึกษาพบว่า รูปแบบความเป็นส่วนตัวจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ เมื่อเด็กมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นเด็กจะใช้เครื่องหมาย (MARKERS) แสดงความเป็นส่วนตัวมากขึ้น เช่น การปิดประตูห้องนอน และในการกำหนดความหมายเป็นส่วนตัวของเด็กในวัยต่างๆ ได้ผลออกมา ดังนี้

-เด็กทุกวัย จะกล่าวถึงความหมายในแง่ ความอยู่โดดเดี่ยว การอยู่ตามลำพังมากที่สุด โดยเด็กที่โตกว่า 8 ขวบ จะกล่าวถึงมากกว่าเด็กเล็ก

-ความหมายในแง่การควบคุมการเข้าสู่พื้นที่ว่าง (SPACE) หรือการควบคุมการเข้าสู่ตนเอง เช่น การปิดล็อกประตูห้อง จะพบมากในเด็กวัย 8-12 ปี

-ความหมายในแง่การเก็บข้อมูลหรือความลับไม่ให้ใครรู้ จะพบมากในเด็กวัย 13-17 ปี

-ความเจ็บเป็นส่วนประกอบ (ELEMENT) สำคัญที่ลดลงตามอายุ

อัลต์แมน (ALTMAN , 1975) ได้สรุป ความแตกต่างทางเพศระหว่างเด็กหญิงกับเด็กชายในเรื่องความเป็นส่วนตัวในวัยเด็ก จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ พื้นที่ว่างส่วนบุคคล (PERSONAL SPACE) ไว้ว่า

-เด็กหญิงจะมีรูปแบบ (PATTERNS) ของระยะห่างทางสังคม คงที่กว่าเด็กชายในวัยเด็กตอนต้น

-เด็กชายจะมีอาณาเขตที่ว่างส่วนบุคคลมากกว่าเด็กหญิง

-ผู้ใหญ่มักจะอยู่ห่างจากเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง

ผลของการศึกษาพบว่า รูปแบบ (PATTERNS) และแนวคิด (CONCEPT) ของความเป็นส่วนตัว เป็นสิ่งสำคัญของการอบรมทบาทเพศ โดยเพศหญิงจะถูกสอดอำนาจลง ได้รับการเลี้ยงดูให้มีความสงบเสงี่ยมทางกาย ให้ใช้การเก็บข้อมูลหรือความลับเป็นรูปแบบของความเป็นส่วนตัว ส่วนเพศชายจะได้รับการเลี้ยงดูให้มองความเป็นส่วนตัวในรูปแบบของการเลือกใช้อำนาจ และอิสระในการเคลื่อนไหว

แอนเดอร์สัน และทินดอลล์ (ANDERSON & TINDALL) พบว่า ประสบการณ์และความเข้าใจในความเป็นส่วนตัวของเด็ก มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับตัวแปรทางด้านสังคมและทางกายภาพ เด็กในเมืองซึ่งมักจะเป็นครอบครัวปิด และถูกจำกัดขอบเขตบ้าน มากกว่าเด็กชานเมืองซึ่งเป็นครอบครัวเปิด

วูล์ฟ (WOLFE , 1977) ได้เปรียบเทียบรูปแบบและแนวคิดของความเป็นส่วนตัวของเด็กชานเมืองหรือชนบทกับเด็กในเมืองไว้ว่า ในแนวคิดของสถานที่ส่วนตัวของเด็ก เด็กชานเมืองจะพูดถึงสถานที่นอกบ้าน เช่น ป่าเขา ชายหาด ส่วนเด็กในเมืองจะพูดถึงพื้นที่ในบ้าน เช่น ห้องนอน ห้องน้ำ ในด้านความหมายเด็กชานเมืองจะหมายถึงความเจ็บมากกว่าเด็กในเมือง นอกจากนี้วูล์ฟ (WOLFE) ยังได้พบความจริงอีกว่า ความเป็นส่วนตัวของเด็กที่มีอายุน้อยจะไม่มี ความแตกต่างกัน

ระหว่างเด็กที่ต้องแบ่งห้องนอนร่วมกับผู้อื่นกับเด็กที่มีห้องเป็นของตัวเอง แต่เด็กวัยก่อนวัยรุ่น (8-12) เองสารนี้ เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้เผยแพร่จะเขียนต้นฉบับไว้ว่า ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

12ขวบ) จะมีความแตกต่าง โดยเด็กที่มีห้องเป็นของตัวเอง จะให้ความหมายความเป็นส่วนตัวว่า เป็นการอยู่ลำพังคนเดียว โดดเดี่ยว ในขณะที่เด็กที่แบ่งห้องอยู่กับผู้อื่นจะหมายถึง การควบคุมการรับรู้ข้อมูลและการไม่ถูกรบกวนความเป็นส่วนตัว ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมต่อสภาพจะมีผลต่อสภาพความเป็นอยู่ และความหมายความเป็นส่วนตัวของเด็กกลุ่มนี้

ดังนั้นไม่ว่าจะเป็น อายุ เพศ สภาพสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนที่อยู่อาศัย รวมทั้ง ประสบการณ์และ โอกาสของเด็ก ต่างมีผลต่อแนวคิดและรูปแบบความเป็นส่วนตัวของเด็กซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

เด็กวัยต้น (แรกเกิด – 2 ขวบ) เด็กวัยนี้จะมีทางเลือกของสถานการณ์ความเป็นส่วนตัวเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย

เมื่อเด็กสามารถเดินและพูดได้ (อายุ 2-6 ขวบ) เด็กเล็กสามารถควบคุมสถานการณ์ต่างๆได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น เด็กเล็กยังถูกผู้ใหญ่หรือเด็กโตรุกรานขอบเขตเฉพาะของ

เมื่อเด็กโตขึ้น (อายุ 6-12 ปี) ขอบเขตของการเคลื่อนไหวที่ถูกจำกัดและควบคุมโดยผู้ใหญ่จะลดน้อยลง เด็กสามารถทำกิจกรรมต่างๆได้ตามลำพัง

เด็กวัยรุ่น (อายุ 12-18 ปี) วุฒิภาวะทางเพศจะมีความสำคัญเพิ่มขึ้นในชีวิตประจำวันทั้งทางร่างกายและจิตใจ เด็กวัยนี้เริ่มตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใกล้ชิด มีการกระทำเพื่อควบคุมสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้เวลานอกบ้านมากขึ้น เพื่อให้ครอบครัวได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเองน้อยลง เด็กวัยนี้จะมีการเก็บข้อมูลหรือความลับเฉพาะของตนเองไว้มาก เพราะต้องการความเป็นส่วนตัวและการมีอิสระเป็นของตนเอง

2.2.5 แนวความคิด ในการออกแบบทางด้านจิตวิทยา

วิลลิสทรี ได้กล่าวว่า

ในทางจิตวิทยาสภาพแวดล้อม (ENVIRONMENT PSYCHOLOGY)ซึ่งเป็นเรื่องที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ถือว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ ความรู้สึก ทักษะคติ (WILLIAM H. LITTLESON ETAL., 1974 : 82-84) โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นสิ่งที่นักวิชาการให้ความสนใจมาก มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อม ไม่อาจแยกตัวเองออกจากระบบสภาพแวดล้อมที่ตนเองได้สร้างขึ้น ทั้งสภาพแวดล้อมและมนุษย์ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือมนุษย์สร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพขึ้นตามความต้องการของมนุษย์ ในขณะที่เดียวกันสภาพแวดล้อมทางกายภาพก็มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของมนุษย์ด้วยเช่นกัน

พฤติกรรมของมนุษย์จะแตกต่างกันออกไปในสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่แตกต่างกันในกรณีที่มีมนุษย์ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมได้ พฤติกรรมก็จะมีการเปลี่ยนแปลง หรือมีการปรับให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-แนวความคิดในการก่อให้เกิดความรู้สึกที่ประทับใจในบรรยากาศต่างๆด้วยการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม กับการสร้างบรรยากาศเฉพาะประเภทอาคาร เช่น บรรยากาศอบอุ่นภายในบ้าน บรรยากาศหน้าเลื่อมใสในโบสถ์ บรรยากาศมีชีวิตชีวาของสถานเริงรมย์ ฯลฯ

-แนวความคิดในการเสริมสร้างความรู้สึกร่วมกันกับสถานที่ โดยการก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (SENSE OF BELONGING)ด้วยการกำหนดอาณาเขตครอบครองที่ชัดเจน หรือโดยการก่อให้เกิดความรู้สึกอยู่ร่วมกัน (SENSE OF COMMUNITY)ด้วยการจัดให้มีส่วนใช้สอยสาธารณะที่ส่งเสริมการสังคมหรือที่มีกิจกรรมร่วมกัน หรือ โดยการก่อให้เกิดความรู้สึกประทับใจในสถานที่ ซึ่งรวมทั้งการรู้ทิศทางของสถานที่ที่จะไม่ทำให้หลงทาง ไม่ว่าจะเป็ในอาคาร ในหมู่บ้าน หรือในชุมชน ด้วยการจัดให้มีสถานที่หรือองค์ประกอบที่ใช้อ้างอิง ได้มาจากส่วนอื่นๆ เช่น โถงกลาง หอนาฬิกา ฯลฯ (วิมลสิทธิ์ ทรยางกูร ,2541)

2.3 จิตวิทยาและพัฒนาการของเด็ก

2.3.1 พฤติกรรมและการพัฒนาการ

กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ช่วยเพิ่มความสามารถของเด็ก และเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานของระบบต่างๆจากการทำสิ่งง่าย ๆ ไปสู่การทำสิ่งยากและซับซ้อนขึ้นได้นั้น เรียกว่า “พัฒนาการ” ซึ่งจะดำเนินไปตามขั้นตอนของระดับอายุ ตัวอย่างเช่น เด็กจะมีพัฒนาการของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ อันหมายถึงการทรงตัว และการเคลื่อนไหวร่างกาย จากนอนหงายเป็นคว่ำ ชัน คอ คลาน นั่ง เกาะยืน เดินได้เอง และวิ่งได้ เป็นต้น การทราบถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เลี้ยงดูเด็ก สามารถสังเกตและส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กมีโอกาสใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ ตามความพร้อมของเด็กแต่ละคน

พัฒนาการเด็ก จะมีอัตราการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นกับปัจจัยด้านพันธุกรรมและภาวะแวดล้อมของเด็กที่ถือกำเนิดขึ้นมา ซึ่งอาจจะอยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวย หรือไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาและเติบโตของเด็กก็ได้ โดยที่ปัจจัยด้านพันธุกรรม เป็นผลของการถ่ายทอดทางพันธุกรรมที่กำหนดศักยภาพของบุคคลนั้นๆ ซึ่งจะแสดงออกให้เห็นได้ในด้านความสมบูรณ์หรือความบกพร่องของร่างกายเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง ในขณะที่ ปัจจัยด้านภาวะแวดล้อม เป็นส่วนสำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาความสามารถของเด็กที่สำคัญ คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองทำบางสิ่งบางอย่างซึ่งไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีโอกาส คือ แก้ปัญหาหรือตัดสินใจด้วยตนเอง ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัยที่จะช่วยให้ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆเพิ่มขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พัฒนาการของเด็กแต่ละคน จะเกิดขึ้นพร้อมๆกันทุกด้านทั้งด้านร่างกาย ด้านการรับรู้ การสื่อความหมายตลอดจนอารมณ์ สังคม และสติปัญญา

เพื่อให้ความเข้าใจเรื่องพัฒนาการของเด็กเป็นไปได้อย่างดีจะขอแยกกล่าวถึงพัฒนาการแต่ละด้านดังนี้

2.3.1.1.พัฒนาการทางด้านร่างกาย ในแง่ของจิตวิทยาพัฒนาการ จะหมายถึงการเคลื่อนไหวร่างกาย แบ่งเป็น

-การเคลื่อนไหวด้วยกล้ามเนื้อใหญ่และการทรงตัว ซึ่งหมายถึงการทรงตัว และการเคลื่อนตัวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง

-การเคลื่อนไหวด้วยกล้ามเนื้อเล็กหมายถึง ความสามารถในการประสานงานของตาและมือให้เคลื่อนไหวอย่างเฉพาะเจาะจงได้ ซึ่งจะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือการปรับตัวของบุคคลนั้นด้วย

2.3.1.2.พัฒนาการด้านการรับรู้ แบ่งเป็น

-การมองเห็นภาพ

-การได้ยินเสียง และการส่งเสียง

-การสัมผัส

-การรู้รส

-การได้กลิ่น

2.3.1.3.พัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นความเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งรอบตัว และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้บุคคลสามารถปรับตัว และแก้ไขปัญหาได้โดยเริ่มจากความเข้าใจในเชิงรูปธรรม และใช้ตัวเด็กเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจปัญหา แล้วพัฒนามาสู่ระบบการคิดเชิงนามธรรมและรู้จักใช้เหตุผล

2.3.1.4.พัฒนาการด้านภาษาและการสื่อความหมาย หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล เด็กจะเริ่มจากการเปล่งเสียง อ้อแอ้ และร้องได้มาเป็นท่าทางที่มีความหมายมากขึ้น เช่น สวสดี โบกมือลา จากนั้นก็จะเปล่งเสียงที่ไม่มี ความหมายได้หลายเสียง จนกระทั่งสามารถพูดคำเหมือน แล้วกลายมาเป็นคำพูดที่มีความหมาย และสามารถเล่าเรื่องซักถาม ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นให้เกิดความเข้าใจได้

2.3.1.5.พัฒนาการด้านอารมณ์ เป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถด้านการแสดงความรู้สึกในลักษณะต่างๆ ทั้งการแสดงทางสีหน้า ท่าทาง จนถึงการสื่อความหมายด้วยการพูด และการเขียน เป็นต้น เด็กจะมีความรู้สึกเริ่มจาก ชอบ ไม่ชอบ จนสามารถแยกแยะอารมณ์ได้อย่างละเอียดอ่อน เช่น รัก โกรธ เกลียด เศร้า ดีใจ เสียใจ ฯลฯ โดยการแสดงออกทางสีหน้า แววตา และคำพูดได้อย่างเหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.1.6. พัฒนาการทางด้านสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการดำรงตนอยู่ในสังคม โดยเริ่มจากเด็กทารกจะสนใจมองเห็น ฟังเสียง ยิ้ม หัวเราะ พออายุ 6-8 เดือน จะแสดงอาการแปลกหน้า ผู้ที่ไม่คุ้นเคยจะติดแม่หรือพี่เลี้ยง ไม่ยอมห่าง อายุ 2-3 ปี จะชอบเล่นสำรวจสิ่งต่างๆรอบตัว เริ่มจากเล่นคนเดียว แล้วเปลี่ยนแปลงมาเป็นการเล่นร่วมกับผู้อื่น ซึ่งมีทั้งเด็กหญิงและเด็กชายอยู่ในกลุ่มการเล่นจะปรับจากการเล่นอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ไปสู่การเล่นแบบมีกติการมากขึ้น

2.3.2 จิตวิทยาและพัฒนาการของเด็กแยกตามอายุ

ขั้นตอนพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กแต่ละช่วงวัย สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

2.3.2.1. วัยก่อนเข้าเรียน (0-6 ปี)

พัฒนาการทางด้านร่างกาย สัดส่วนของร่างกายจะเปลี่ยนไป กล้ามเนื้อเติบโตขึ้นและแข็งแรงขึ้น

พัฒนาการทางด้านภาษา เด็กจะเริ่มจับคำคำของคำพูดออกจากท่าทางของผู้พูด

พัฒนาการทางอารมณ์ เด็กมักจะเป็นคนเจ้าอารมณ์ หวาดกลัวสุดขีด อิจฉาริษยา ไม่มีเหตุผล โมโหง่าย

พัฒนาการทางด้านสังคม เด็กต้องการความรักความอบอุ่น เริ่มรู้จักคบเพื่อน

ขั้นตอนการพัฒนาการแบ่งตามอายุได้ดังนี้

2.3.2.2. เด็กวัยตอนกลาง (6-10 ปี)

พัฒนาการทางด้านร่างกาย ร่างกายจะขยับความสูงมากกว่าความอ้วน สายตายังไม่สามารถมองวัตถุในระยะใกล้ได้ชัดเจน(สายตาวัว)เมื่อเด็กอายุ 7 ปีขึ้นไป จะสามารถใช้กล้ามเนื้อทำงานประสานกันได้มากขึ้น เมื่อเด็กอายุ 8-10 ปี นัยน์ตาจะได้ขนาด และมีลักษณะนัยน์ตาของผู้ใหญ่

พัฒนาการทางด้านอารมณ์ เด็กต้องการความรักความอบอุ่น ความมั่นคงปลอดภัย ความเอาใจใส่จากผู้ดูแล ต้องการเป็นผู้ชนะ ให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญของตน

พัฒนาการทางด้านสังคม เด็กวัยนี้จะมีสังคมกว้างขึ้น รู้จักคนเพิ่มขึ้น การเล่นยังต่างคนต่างเล่น เพียงแต่มารวมกลุ่มเล่นใกล้ๆกันเท่านั้น

พัฒนาการทางด้านสติปัญญา เด็กจะเรียนรู้ประสบการณ์จะทำให้มีความรู้เพิ่มเติม

2.3.2.3. เด็กวัยตอนปลาย (10-12 ปี)

พัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กใจช่วงนี้จะเป็นช่วงเจริญเติบโตก่อนถึงวัยหนุ่มสาว เด็กจะมีระยะพักอยู่ช่วงหนึ่ง คือร่างกายจะไม่โตขึ้นเลย ในขณะที่เจริญเติบโต แขนยาวออก มือใหญ่ขึ้น ลักษณะเพศจะเริ่มปรากฏขึ้นเรื่อยๆ

พัฒนาการทางด้านอารมณ์ เด็กในช่วงนี้จะมีอารมณ์อยู่ในช่วงปานกลาง คือ ไม่ดีไม่ร้าย

เกินไป เด็กสามารถรักษาอารมณ์ได้ดีพอสมควร และปรับอารมณ์ได้ดีขึ้นเรื่อยๆ ไม่โกรธง่าย เมื่อเอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์สงวนไว้สำหรับการแข่งขันเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โกรธจะแสดงออกมาตรงๆ เด็กในวัยนี้ควรมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น ต้องการการไว้วางใจ และความมีอิสระ

พัฒนาการทางด้านสังคม เด็กในวัยนี้จะมีการรวมกลุ่มเพื่อน ต้องการเหมือนเพื่อน ทั้งเรื่องกาย พูดยา กริยาท่าทาง พฤติกรรมและการแต่งกาย เด็กในวัยนี้มักไม่มีใครใกล้ชิดกับพ่อแม่ พัฒนาการทางด้านสติปัญญา เด็กในวัยนี้จะมีความคิดอ่านเป็นของตัวเองมากขึ้น สามารถคิดและตัดสินใจได้เอง รู้จักรับผิดชอบ มีเหตุมีผล มีความกระตือรือร้น

2.3.2.4. เด็กวัยรุ่นตอนต้น (13-15 ปี)

พัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กในช่วงนี้อัตราความเจริญเริ่มช้าลง รูปร่างเข้าส่วนของผู้ใหญ่ เริ่มเข้าสู่ระยะความเป็นหนุ่มสาว

พัฒนาการทางด้านอารมณ์ เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่ได้ชื่อว่า “พายุอารมณ์” คือมีอารมณ์รุนแรง แสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผย และตรงเกินไป ไม่ยอมใครง่ายๆ วัยนี้เป็นวัยเข้าหมู่พวก ต้องการอยู่กับเพื่อน

พัฒนาการทางด้านสังคม เด็กในวัยนี้มักชอบอยู่ตามลำพังในครอบครัว ชอบความเป็นอิสระ แต่มักชอบอยู่รวมกันกับเพื่อนเป็นกลุ่ม

พัฒนาการทางด้านสติปัญญา เด็กในวัยนี้มีความกระตือรือร้น สนใจผู้อื่น โดยสนใจมากในเรื่องความแตกต่างของบุคลิกภาพ สามารถใช้ความคิดของตนได้อย่างมีเหตุผล

2.3.2.5. เด็กวัยรุ่นตอนปลาย (16-18 ปี)

เป็นช่วงสุดท้ายที่เราจะเรียกบุคคลว่า “เด็ก” เพราะเมื่อผ่านวัยนี้ไปแล้วจะถึงวัยผู้ใหญ่ ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบและรับบทบาทของผู้ใหญ่ไว้แทนที่ ระยะวัยรุ่นตอนปลายนี้จึงถือว่าเป็นระยะคาบเกี่ยวที่บุคคลจะต้องใช้ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหลายอย่างในเวลาเดียวกัน

ในวัยนี้ความเจริญเติบโตของร่างกายจะสิ้นสุดลง นอกจากนี้การพัฒนาทางด้านจิตใจก็จะมี ความมั่นคงขึ้น รู้จักแก้ปัญหา สุขุมรอบคอบ มีความเจริญทางด้านวุฒิภาวะมาก

2.4 งานสถานสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กและเยาวชน

2.4.1 รูปแบบงานสถานสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กและเยาวชน

ในการจัดสวัสดิการสังคมแก่เด็กและเยาวชน อายุแรกเกิดถึง 18 ปี ที่ประสบปัญหาถูกทอดทิ้ง เร่ร่อน ประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย ถูกทารุณกรรม ถูกใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ถูกใช้แรงงาน กำพรว้า ครอบครัวยากจน รัฐบาลจึงได้มอบหมายหน้าการจัดการให้แก่กรม

ประชาสงเคราะห์เพื่อมุ่งเน้นให้บริการ เพื่อเด็กและเยาวชนจะได้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคมที่ดี โดยได้จัดในรูปแบบ ดังนี้

2.4.1.1.สงเคราะห์เด็กในสถานสงเคราะห์

เด็กที่ครอบครัวไม่สามารถให้การเลี้ยงดูได้อย่างเหมาะสม เด็กกำพร้า ถูกทอดทิ้ง เร่ร่อน ขอดทาน ประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย ถูกทารุณกรรม ถูกใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ จะได้รับการอุปการะไว้ในสถานสงเคราะห์ และให้บริการปัจจัย 4 การศึกษา ฝึกอาชีพ นันทนาการ รวมถึงกิจกรรมอื่นๆ เพื่อพัฒนาเด็ก และจัดหางานให้ทำเมื่อถึงวัยอันสมควร ปัจจุบัน มีสถานสงเคราะห์ ทุกภูมิภาค ดังนี้

-สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน (รับเด็กอายุแรกเกิด-5 ปี) มี 2 แห่ง ที่กรุงเทพฯ นนทบุรีและ ปทุมธานี

-สถานแรกรับเด็ก (รับเด็กอายุ 5-8 ปี) มี 2 แห่ง ที่กรุงเทพฯ และนนทบุรี

-สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก (รับเด็กอายุ 7-18 ปี) มี 2 แห่ง ที่จังหวัดขอนแก่น และ ระยอง

-สถานสงเคราะห์เด็ก (รับเด็กอายุ 5-18 ปี) มี 17 แห่ง ใน 15 จังหวัด คือ กรุงเทพฯ ชลบุรี นนทบุรี ปทุมธานี สระบุรี เชียงใหม่ ขอนแก่น นครราชสีมา หนองคาย อุดรธานี นครราชสีมา นครศรีธรรมราช ปัตตานี ยะลา และสงขลา

-ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพเด็ก มี 1 แห่ง ที่จังหวัดศรีสะเกษ เป็นศูนย์จัดฝึกอาชีพแก่เด็ก ในสถานสงเคราะห์ และเด็กจากครอบครัวยากจน โดยฝึกอาชีพด้านเกษตรกรรม

2.4.1.2.สงเคราะห์เด็กในครอบครัวและชุมชน

-สงเคราะห์เด็กในครอบครัว เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวที่มีเด็กอายุแรกเกิด ถึง 18 ปี อยู่ในอุปการะ และประสบปัญหาความเดือดร้อน โดยให้บริการ ให้คำแนะนำปรึกษา ช่วยเหลือเป็นค่าครองชีพ ทุนประกอบอาชีพ และ/หรือเครื่องอุปโภค ให้ทุนการศึกษาอุปกรณ์ การศึกษา และ/หรือ ชุดนักเรียน ให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาของเด็ก โดยไม่คิดดอกเบี้ย และส่งใช้คืน ภายใน 3 ปี

-จัดหาครอบครัวอุปถัมภ์แก่เด็ก เป็นการจัดหาครอบครัวใหม่ที่เหมาะสมให้แก่ เด็กกำพร้า ถูกทอดทิ้ง ที่อยู่ในความอุปการะของกรมประชาสงเคราะห์ อายุแรกเกิด ถึง 18 ปี โดยนักสังคม สงเคราะห์จะติดตามการเลี้ยงดูเป็นระยะๆจนพ้นเกณฑ์การสงเคราะห์ หรือเปลี่ยนวิธี การ สงเคราะห์เป็นอย่างอื่น ซึ่งอาจพิจารณาสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็ก และ/หรือสิ่งของ เครื่องใช้ ตามความเหมาะสม

2.4.1.3.คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในครอบครัว

การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กรมประชาสงเคราะห์ได้ประสานงานกับ

หน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยออกสำรวจตรวจตรา และให้ความช่วยเหลือแก่เด็กที่ประพฤตินอก สรรณเป็นเอกสารส่งมอบไว้สำหรับ การแข่งขันเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญต์เห็นใบเซบประเขษนต์ นการค้ำ ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไม่สมควรแก่วัย เด็กเร่ร่อน ขอทาน เด็กที่ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมอันเป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ ศิลปกรรม และเด็กที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ โดยให้การช่วยเหลือ ดังนี้

-ให้คำแนะนำปรึกษาแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง ในการป้องกันแก้ไขปัญหาความประพฤติเด็ก

-ติดตามสอดส่องความประพฤติ เพื่อพัฒนา ฟื้นฟู และปรับสภาพให้แก่เด็กและเยาวชนได้ดำเนินชีวิตในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

-ช่วยเหลือเด็กและครอบครัว โดยสงเคราะห์เป็นเงินค่าครองชีพ หรือเครื่องอุปโภคบริโภค ฯลฯ

-ส่งเด็กเข้ารับการสงเคราะห์ และการคุ้มครองสวัสดิภาพในสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ หรือสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

-ให้การศึกษา ฝึกอาชีพ และอบรมแก้ไขปัญหาความประพฤติ นอกจากนี้ ได้จัดบริการ “บ้านพักเด็กและครอบครัว” (บ้านพักฉุกเฉิน) เพื่อช่วยเหลือเด็ก สตรี และครอบครัวที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะ ปัจจุบันมี 9 แห่ง ที่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี ปราจีนบุรี เชียงใหม่ นครสวรรค์ อุรธานี นราธิวาส ภูเก็ต และสงขลา

2.4.1.4. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กกำพร้า หรือเด็กที่ไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวของตน ให้ได้มีครอบครัวทดแทนที่ถาวร กรมประชาสงเคราะห์ได้สนับสนุนให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยผู้ประสงค์จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องได้รับการตรวจสอบคุณสมบัติ และความเหมาะสม จากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องทำการทดลองเลี้ยงดูเด็ก ไม่น้อยกว่าหกเดือน(เว้นแต่กรณีที่ได้รับยกเว้นการทดลองเลี้ยงดูตามที่กฎหมายกำหนด) โดยเจ้าหน้าที่จะติดตามผลการทดลองเลี้ยงดูตลอดระยะเวลาดังกล่าว ก่อนพิจารณาอนุมัติให้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต่อไป

2.4.1.5. กิจกรรมค่ายพักแรมสำหรับเด็กด้อยโอกาส

เพื่อให้เด็กที่มีปัญหาความประพฤติ เด็กเร่ร่อน เด็กด้อย โอกาสของหน่วยงานกรมประชาสงเคราะห์ องค์กรภาคเอกชนและเด็กในชุมชนต่างๆ ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมค่ายพักแรม ซึ่งใช้เป็นสื่อในการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนทั้งทางร่างกาย จิตใจ ศิลปวิทยา อารมณ์และสังคม เพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ รู้จักระเบียบวินัย รักและหวงแหนในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ตลอดจนให้เยาวชนมีทักษะการใช้ชีวิตในสังคมอย่างถูกต้องและรู้จักเลือกทางชีวิตที่ดีต่อไป

2.4.2 หลักการสงเคราะห์และให้ความช่วยเหลือในสถานสงเคราะห์โดยทั่วไป

หลักการสงเคราะห์ที่สำคัญทั่วไปมี 7 ประการ คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ต้องพยายามช่วยให้เด็กได้อยู่ร่วมกับบิดามารดา หรือญาติพี่น้อง หรือผู้อื่นที่พึงให้ความอบอุ่นกับเด็กได้
2. ต้องช่วยให้เด็กในความอุปการะได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมแก่สภาพและวัยของเด็ก
3. ต้องช่วยให้เด็กได้รับการศึกษาและอบรมที่เหมาะสม
4. ในเวลาป่วยไข้เด็กจะได้รับการรักษาพยาบาล
5. การรับเด็กเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์นั้น จะกระทำเฉพาะใน กรณีที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น
6. เมื่อรับเด็กเข้าสถานสงเคราะห์แล้วพยายามที่จะให้เด็กกลับไปอยู่กับครอบครัว ให้มีโอกาสอันควร

7. จะต้องมี การติดตามผลการสงเคราะห์ด้วย

2.4.3 ประเภทและจำนวนสถานสงเคราะห์เด็กของรัฐและเอกชนในปัจจุบัน

การที่เด็กเข้ามาอยู่ในความอุปการะของสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ นับว่าเป็นวิธีการสุดท้ายในลักษณะการบริการจัดหาบ้านทดแทนให้แก่เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบากในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยพิจารณาเด็กที่เข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ประเภทต่างๆตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงเพศ และอายุของเด็กแต่ละราย

2.4.3.1 ประเภทของสถานสงเคราะห์เด็ก

สถานสงเคราะห์เด็ก จำแนกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. สำหรับเด็กอ่อน รับเด็กช่วงอายุแรกเกิดถึง 6 ปี มี 2 ลักษณะ คือ

- การเลี้ยงดูแบบกึ่งถาวรคือดูแลเด็กตลอดเวลา

- การรับเลี้ยงดูเฉพาะในช่วงกลางวัน

2. สำหรับเด็กโต รับเด็กช่วงอายุ 6-18 ปี ซึ่งจะมีการแยกเพศชาย และหญิงออก

จากกัน มี 4 ลักษณะ คือ

- เป็นสถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษาภายใน

- เป็นสถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดู และทางด้านการให้การศึกษาจะมีการจัดให้

เด็กได้เรียนจากโรงเรียนภายนอก

- เป็นสถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดู และจัดการฝึกอบรมอาชีพ

- เป็นสถานแรกรับ ดูแลความปลอดภัย และอุปการะเด็กชั่วคราวก่อนส่งสู่สถาน

สงเคราะห์ทั่วไป

2.4.3.2 ลักษณะของสถานสงเคราะห์เด็ก มี 2 แบบ คือ

1. เป็นที่พักรวมเป็นห้องใหญ่ เช่น ที่สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด

สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. จัดให้เด็กอยู่ในบ้านๆ ในลักษณะคล้ายเป็นครอบครัว เช่น ที่บ้านมหาเมฆ สถานอุปการะเยาวชนชาย มูลนิธิหาราชบ้านราชวิถี หมู่บ้านเด็กโสสะแห่งประเทศไทย บางปู โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

2.4.4 โครงการประเภทเดียวกันที่มีที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

สำหรับโครงการประเภทเดียวกันกับโครงการบ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนหญิงที่มีอยู่ใน กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันมีอยู่ 5 แห่ง ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

- องค์กรที่สามารถให้บริการเด็กในรูปแบบของบ้านพักเด็กแบบไม่แยกเพศ ชาย หญิง
- องค์กรที่สามารถให้บริการเด็กในรูปแบบของบ้านพักเด็กชาย
- องค์กรที่สามารถให้บริการเด็กในรูปแบบของบ้านพักเด็กหญิง

2.4.4.1 องค์กรที่สามารถให้บริการเด็กในรูปแบบของบ้านพักเด็กแบบไม่แยกเพศ ชาย หญิง มี 2 องค์กร คือ

1. บ้านพักเด็กและครอบครัว กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
ที่ตั้ง อยู่ในบริเวณสถานสงเคราะห์ เด็กหญิงบ้านราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ
10400

เด็ก/สตรีถูกกระทำทารุณ มีปัญหาความประพฤติ เร่ร่อน ขอดทาน ถูกล่อลวง ข่มขืน
ค้าบริการทางเพศ ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์
หญิง/ชาย อายุไม่จำกัด 40 คน

2. ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนามนุษย์ (เมอร์ซี่)

ที่ตั้ง 100/11 ถ.ดำรงพัฒนา แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ

เด็กเร่ร่อน ถูกละเมิด ถูกทารุณ ถูกทอดทิ้ง กำพรั้า เด็กติดเชื่อ เด็กจากสถานพินิจฯ
ชายและหญิง อายุ 3-14 ปี 250 คน

2.4.4.2 องค์กรที่สามารถให้บริการเด็กในรูปแบบของบ้านพักเด็กชาย

1. สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านมหาเมฆ

ที่ตั้ง 1086-1092 ซ.สวนพลู เขตสาทร กรุงเทพฯ 10210

เด็กชายที่กำพรั้า เร่ร่อน ยากจนครอบครัวประสบปัญหา

ชาย อายุ 7-18 ปี 200 คน

2.4.4.3 องค์กรที่สามารถให้บริการเด็กในรูปแบบของบ้านพักเด็กหญิง

1. มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก

ที่ตั้ง 100/475 ม.2 แขวงทุ่งสองห้อง เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ 10210

เด็กกำพรั้า เร่ร่อน ถูกละเมิด เด็กด้อยโอกาส

หญิง อายุ 5-17 ปี 80 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. สถานสงเคราะห์ เด็กหญิงบ้านราชวิถี

ที่ตั้ง 255 ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

เด็กหญิงที่กำลังทำพร้า เร่ร้อน ยากจนครอบครัวประสบปัญหา

หญิง อายุ 7-18 ปี 400 คน

2.5 การศึกษาพฤติกรรมและลักษณะของผู้ใช้โครงการ

2.5.1 ประเภทของผู้ใช้โครงการ

เด็กที่อยู่กับครอบครัวเร่ร้อน ทำให้เด็กไม่ได้รับการศึกษา

เด็กกำพร้าหรือเด็กที่ไม่มีผู้ดูแล ครอบครัวแตกแยก ออกมาอยู่ตามลำพัง

2.5.1.1 พฤติกรรมของเด็กเร่ร้อน

1. พฤติกรรมทางอารมณ์ที่พบในเด็กเร่ร้อน

-มีอารมณ์รุนแรง มองโลกในแง่ร้าย การแสดงออกที่ก้าวร้าว ดื้อรั้น เห็นแก่ตัว พุดจาซาด สัมมาคารวะ นิยมความรุนแรง เนื่องจากขาดผู้ใหญ่เอาใจใส่อบรมสั่งสอน ในหมู่เด็กกันเองก็มักจะมีเรื่องทะเลาะวิวาท

-เหงา ว้าเหว่ ขาดความรักความอบอุ่น สุขภาพจิตเสื่อมโทรม ไม่มีเพื่อน รู้สึกว่าตัวเองไม่มีค่า เก็บกด เนื่องจากเด็กมีปัญหาทางบ้านจึงไร้ที่พึ่ง เด็กจะต้องดิ้นรน เพื่อปากท้องอยู่ตลอดเวลาและต้องต่อสู้กับสภาพสังคมที่เลวร้ายเพียงลำพัง

-รักอิสระ รักสนุก ไม่ใส่ใจตัวเอง เด็กเร่ร้อน ส่วนใหญ่จะรักอิสระ ไม่ชอบให้ใครมาบังคับ ท่องเที่ยวไปเรื่อยๆ สนุกกับการหาเงินมาโดยวิธีต่างๆ ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อตัวเอง เช่น ขอดาน ขายบริการทางเพศ

2. พฤติกรรมการรวมกลุ่มของเด็กเร่ร้อน

พฤติกรรมของเด็กเป็นรายบุคคล กลุ่มเด็กที่อยู่ในโครงการ เด็กโตมักจะแสดงตัวเป็นหัวหน้ากลุ่ม ชอบรังแกเด็กที่มีอายุน้อยกว่า ช่มชู้ให้เด็กเล็กเอาเงินเก็บมาฝากไว้ที่ตนเอง แต่จะทำตัวเรียบร้อยเมื่ออยู่ต่อหน้าครู

บทที่ 3

การศึกษารายละเอียดของโครงการ

3.1 องค์กรที่รับผิดชอบโครงการ

โครงการ บ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนหญิง มีนโยบายความคิดหลักในการสงเคราะห์แบบบ้านเปิด ที่มีจุดมุ่งหมายในการนำเด็กกลับสู่สังคมอย่างประณีต โดยสามารถกลับไปใช้ชีวิตแบบคนทั่วไปและไม่ถูกแบ่งแยก ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวยังไม่เป็นไปในทิศทางและระบบเดียวกับรัฐบาลไทย

องค์กรที่เข้ามารับผิดชอบ คือ องค์กรพัฒนาเอกชน หรือ NGO

NGOs ย่อมาจากคำว่า Non Governmental Organizations หมายถึงคือ องค์กรที่ไม่ใช่ภาคราชการ และไม่ใช่งานธุรกิจที่แสวงหากำไร ก่อตั้งและดำเนินการ โดยกลุ่มบุคคล

NGOs เริ่มเข้ามามีบทบาทในประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ นักวิชาการกลุ่มหนึ่ง นำโดย ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์

NGOs ที่รับผิดชอบโครงการ จัดตั้งเป็นลักษณะมูลนิธิ ซึ่งมีแหล่งเงินทุน หรือ รายได้ของมูลนิธิมาจาก การได้รับเงินสนับสนุนจาก

1. เงินช่วยเหลือจากการบริจาคของประชาชนทั่วไป
2. เงินช่วยเหลือจากองค์กรเอกชน
3. เงินช่วยเหลือจากกองทุน สมาคม มูลนิธิต่างๆ

3.2 ศึกษาความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์การลงทุนเบื้องต้น

สำหรับงบประมาณของโครงการบ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนหญิงนั้น จะมีงบประมาณหลักที่สำคัญอยู่ 2 ประเภท คือ

3.2.1 งบลงทุน (Capital Fund)

เป็นงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งโครงการและการดำเนินงานระยะแรก เพื่อให้โครงการสามารถเปิดบริการได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การหาทุนประเภทนี้ผู้ดำเนินการจะต้องศึกษาและประมาณค่าใช้จ่ายต่างๆเช่น ค่าที่ดิน ค่าอาคารสถานที่ ค่าจัดวัสดุอุปกรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครุภัณฑ์ อันเป็นส่วนประกอบที่ทำให้เกิดโครงการขึ้น การจะได้มาซึ่งงบประมาณดังกล่าว สามารถหาได้จาก

- เงินช่วยเหลือจากการบริจาคของประชาชนทั่วไป
- เงินช่วยเหลือจากเอกชน
- จากกองทุนต่างๆ เช่น สมาคม มูลนิธิ องค์กรทั้งภายในและระหว่างประเทศ

3.2.2 งบดำเนินการ (Operation Fund)

เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในแขนงต่างๆ เพื่อให้โครงการบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งงบประมาณเหล่านี้ได้แก่ เงินเดือนเจ้าหน้าที่ ค่าจ้าง ค่าใช้จ่าย ค่าวัสดุ อุปกรณ์ที่จัดหาเพิ่มเติมในการจัดกิจกรรม ค่าบำรุงรักษาอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ค่าจัดซื้อบริการต่างๆ ซึ่งอาจมาจาก

- เงินช่วยเหลือจากการบริจาคของประชาชนทั่วไป
- เงินบริจาคจากกองทุน มูลนิธิต่างๆ
- ทุนช่วยเหลือพิเศษ (Endowment) จากรัฐบาล
- ดอกเบี้ยเงินฝาก
- รายได้จากการขายของที่ระลึกและผลงานของเด็ก

3.3 รูปแบบของโครงการ

3.3.1 รูปแบบและลักษณะโครงการ

ลักษณะของ โครงการเป็นสถานสงเคราะห์เด็กหน่วยงานหนึ่งภายใต้การดูแลขององค์กรพัฒนาเอกชน ที่จัดตั้งในรูปของมูลนิธิ ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นสื่อประสาน ช่วยเหลือ จัดหาสถานศึกษาและที่พักอาศัยให้แก่เด็ก

ดำเนินการเลี้ยงดูเด็กที่ถูกทอดทิ้งในสังคม โดยบริการปัจจัย 4 และพัฒนาการด้านการศึกษาทั้งสายสามัญ สายอาชีพ สันทนาการ อบรมศาสนา จริยธรรม เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาศักยภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม อีกทั้งมีทักษะเชิงวิชาชีพสามารถนำไปประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ในอนาคตแบบของโรงเรียนกิน-นอน

3.3.2 ลักษณะของการให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์เด็กของโครงการ มีดังนี้

3.3.2.1 ในด้านการเลี้ยงดู

1. จัดที่พัก เครื่องนุ่งห่ม และเครื่องใช้ต่างๆที่จำเป็นในชีวิตประจำวันให้แก่เด็ก โดยมีครูพี่เลี้ยงประจำบ้านพักในแต่ละหลังทำหน้าที่ดูแลเด็ก 24 ชั่วโมง อีกทั้งให้ความรัก และความอบอุ่น เสมือนมารดาที่แท้จริงของเด็ก และให้คำแนะนำปรึกษาแก้ปัญหา ดูแลความสะดวกเรียบร้อย และสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไปแก่เด็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. งานโภชนาการ จัดให้เด็กได้รับประทานอาหารวันละ 3 มื้อ ในปริมาณและคุณภาพที่พอเพียงกับความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก สำหรับเด็กที่ออกไปเรียนภายนอกจะได้รับเงินค่าอาหารกลางวันและค่าพาหนะ

3.3.2.2 ในด้านงานดูแลสุขภาพและรักษาพยาบาล

1. จัดให้มีเจ้าหน้าที่พยาบาลประจำสถานสงเคราะห์
2. จัดให้มีการตรวจสุขภาพเด็กเป็นประจำทุกเดือน
3. จัดให้เด็กได้รับภูมิคุ้มกันโรค เช่น วัคซีนป้องกันโรคระบาด
4. จัดให้บริการทันตอนามัยเป็นประจำ
5. จัดให้บริการรักษาพยาบาลยามเด็กเจ็บป่วยภายในสถานสงเคราะห์ หากป่วยรุนแรงจะนำไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล

3.3.2.3 ในด้านการศึกษาสายสามัญ

ส่งเด็กออกไปเรียนภายนอกโครงการ ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอื่นๆตามความถนัดของเด็ก

3.3.2.4 ในด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ

สำหรับเด็กที่ไม่สามารถเรียนในสายสามัญที่สูงกว่าระดับชั้นประถมศึกษาจะจัดให้เรียนทางด้านวิชาชีพ สาขาต่างๆภายในโครงการ เช่น ทั้งนี้จะต้องตามความสนใจและความถนัดของเด็กเอง

3.3.2.5 ในด้านสังคมสงเคราะห์

1. โครงการจัดให้มีนักสังคมสงเคราะห์รับผิดชอบในการบริหารด้านสังคมสงเคราะห์แก่เด็ก เพื่อช่วยในการแก้ปัญหาพัฒนาบุคลิกภาพและพฤติกรรมแก่เด็ก
2. ช่วยเหลือในการจัดหางานให้แก่เด็กที่สำเร็จการศึกษา หรือมีอายุครบ 18 ปี และมีการติดตามดูแลเด็กเป็นระยะๆ

3.3.2.6 ในด้านสันทนาการ

1. โครงการจัดให้มีการเล่นกีฬาประเภทต่างๆทั้งในร่มและกลางแจ้ง
2. จัดกิจกรรมกลุ่มที่เป็นประโยชน์
3. นำเด็กไปทัศนศึกษาภายนอกสถานที่
4. จัดให้มีวิทยุ โทรทัศน์ให้เด็กได้รับชมและรับฟัง ตลอดจนให้มีการฉายภาพยนตร์ในโอกาสอันควร

3.3.2.7 ในด้านการฝึกวินัยและอบรมศีลธรรมจรรยา

นิมนต์พระภิกษุ หรือเชษฐาวิทยากร มาอบรมปาฐกถาธรรมแก่เด็กเป็นประจำ โดยกำหนดเดือนละครั้ง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ถือได้ว่าเป็นขอบเขตของโครงการที่กำหนดขึ้น เพื่อเพิ่มควมสมบูรณ์ในด้านต่างๆ ให้กับโครงการบ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนหญิง ซึ่งเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์มากยิ่งขึ้น

3.3.3 คุณสมบัติของเด็กที่ได้รับการอุปการะจากโครงการ

เด็กที่จะเข้ามาอยู่ใน โครงการต้องมีสาเหตุดังต่อไปนี้

3.3.3.1 เป็นเด็กหรือเยาวชนหญิงที่ถูกละทิ้ง เป็นเด็กกำพร้าไร้ที่พึ่ง ขาดการอุปการะเลี้ยงดู หรือเด็กที่ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวยากจน

3.3.3.2 เด็กหรือเยาวชนหญิงที่ถูกทะเลาะ เป็นเด็กเร่ร่อน ขอดทาน

3.3.3.3 เด็กหรือเยาวชนหญิงที่เร่ร่อนพร้อมครอบครัว แต่ขาดโอกาสในการได้เรียนและศึกษาต่อ

ตารางที่ 3.1 แสดงภาวะการเร่ร่อนของเด็กและเยาวชนในสถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด¹

ภาวะการเร่ร่อน	จำนวน	ร้อยละ
อายุที่ออกจากบ้านครั้งแรกต่ำกว่า 7 ปี	25	14.9
7 – 13 ปี	88	52.4
14 ปีขึ้นไป	40	23.8
ไม่ระบุ	15	8.9
รวม	168	100

จากตารางที่ แสดงให้เห็นว่าอายุที่ออกจากบ้านครั้งแรก 7 – 13 ปี มีสัดส่วนถึงร้อยละ 52.4 ตามสถานการณ์ดังกล่าว โครงการบ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนหญิงจึงมีการกำหนดอายุของเด็กเพื่อตอบรับกับสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการกำหนดอายุและเพศของเด็กที่เข้ามาอยู่ภายในโครงการ เป็นเพศหญิง อายุตั้งแต่ 6 – 19 ปี นอกจากนี้ยังเป็นการดูแลเด็กได้มีประสิทธิภาพมากกว่า และไม่เป็นการสิ้นเปลืองวัสดุอุปกรณ์เฉพาะช่วงวัย ซึ่งสามารถใช้ร่วมกันได้ ส่วนการกำหนดเพศนั้น เนื่องจากเพศหญิงสามารถทำให้เกิดวัฏจักรเด็กเร่ร่อนแต่กำเนิด ทำให้ปัญหาจะยิ่งซับซ้อนและทวีความรุนแรง นอกจากนี้การแยกเพศในสถานสงเคราะห์ยังเป็นการป้องกันปัญหาจากการถูกละเมิดของเด็กหญิงอีกด้วย

¹ พันตำรวจโท นัฏฐ์ จิตรปฏิมา, 2544, การศึกษาปัญหาเด็กเร่ร่อน: ศึกษาเฉพาะกรณีสถานแรกรับเด็กชายบ้านปากเกร็ด, วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, หน้า 77

3.3.4 ระยะเวลาและเงื่อนไขในการสงเคราะห์

เมื่อเด็กได้รับความอุปการะในโครงการแล้วจะได้รับการแก้ไข ฟื้นฟู ตามขั้นตอนและในขณะเดียวกัน นักสังคมสงเคราะห์จะได้ติดต่อกับครอบครัว พร้อมกับแก้ปัญหาครอบครัวไปพร้อมกันด้วย และเมื่อทางครอบครัวพร้อมที่จะรับเด็กกลับไปได้ก็จะดำเนินการส่งเด็กไปให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองเด็กให้การอุปการะเลี้ยงดูกันต่อไป ในบางรายที่มีครอบครัวและสามารถติดต่อได้ ระยะเวลาในการแก้ไขและส่งกลับจะอยู่ในระหว่าง 2 - 3 ปี

เมื่อเด็กจบการศึกษาชั้นปีที่ 6 แล้วทาง โครงการจะส่งเด็กเข้าเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาหรือทางสายวิชาชีพ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความถนัดและความต้องการของเด็กเอง และเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว (ยกเว้นบางกรณีของเด็กที่เรียนระดับปริญญาตรี) ทางโครงการจะให้เลือกเรียนการฝึกอาชีพ 1 อย่าง (พร้อมกับการเรียนปกติ) หลักสูตร 3 เดือน และจะเปิดโอกาสให้เปลี่ยนหรือจะเรียนต่อก็ได้ โดยผลงานของเด็กทางโครงการจะรับซื้อทั้งหมด และนำไปจำหน่ายเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง

ในกรณีที่เด็กไม่มีครอบครัวหรือไม่มีบิดามารดา และต้องการอยู่ในโครงการต่อหลังจากบรรลุนิติภาวะหรือจบการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้ว เด็กจะต้องทำงานประกอบอาชีพ เพื่อเลี้ยงดูตนเอง

3.4 ผู้ใช้โครงการ

ผู้ใช้โครงการในบ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนหญิงนี้สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

3.4.1 เด็กที่เข้ามารับการอุปการะ

โดยจะแบ่งเป็น เด็กกลาง (อายุ 6 - 14 ปี) และเด็กโต (อายุ 15ปี ขึ้นไป)

3.4.2 ผู้มาเยี่ยม และติดต่อโครงการ

ผู้มาเยี่ยม และติดต่อโครงการมี 2 ลักษณะ คือ ผู้มาติดต่อธุรกิจกับโครงการในกรณีต่างๆ เช่น มาขอรับอุปการะเด็ก มาติดต่อขอข้อมูลต่างๆ ในส่วนสำนักงาน และผู้มาเยี่ยมเด็กภายในโครงการ จะทำการเยี่ยมในส่วนที่พัก หรือส่วนพื้นที่ที่จัดเตรียมไว้ให้ในการเยี่ยม

3.4.3 เจ้าหน้าที่ภายในโครงการ

เจ้าหน้าที่โครงการ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

-เจ้าหน้าที่ทั่วไป มีกำหนดเวลาในการทำงานตั้งแต่ 08.30 - 17.00 น. ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานฝ่ายต่างๆ ครู เจ้าหน้าที่ส่วนบริการ

-เจ้าหน้าที่อยู่ประจำ ทำหน้าที่อยู่ในโครงการตลอดเวลา ได้แก่ แม่บ้าน เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลโครงการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพยาบาล ครูพี่เลี้ยง

3.5 จำนวนผู้ใช้โครงการ

3.5.1 การกำหนดจำนวนนักเรียน

การดำเนินการขององค์กรภาคราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเด็กเร่ร่อนยังมีปัญหาและข้อจำกัดอยู่มากมาย นับตั้งแต่ระบบฐานข้อมูล จำนวนตัวเลขเด็กเร่ร่อนไม่สะท้อนความเป็นจริงในหลายพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นที่จังหวัดสระแก้ว นครราชสีมา เชียงราย กรุงเทพมหานคร และอื่นๆ ข้อมูลเด็กเร่ร่อนมักไม่ปรากฏจำนวน ขาดหลักฐานและการสำรวจอย่าง หลายจังหวัดมีปัญหามาก แต่ปรากฏมีจำนวนน้อยกว่าที่ควรจะเป็นหรือไม่มีเลย ทำให้สถานการณ์และปัญหาเด็กเร่ร่อนคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง แต่ได้มีการประมาณการไว้ว่าอยู่ที่ 20,000 คน และในอีก 3 ปีข้างหน้าจะมีถึง 30,000 คน ในขณะที่องค์กรของภาครัฐบาล และองค์กรเอกชนได้ดำเนินการเข้าช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนอย่างต่อเนื่องมีประมาณ 5,000 คน ยังมีเด็กเร่ร่อนนอกระบบจำนวนมากหลายพื้นที่ที่ต้องรีบดำเนินการในรูปของการคุ้มครองปกป้อง สงเคราะห์เยียวยา และบำบัดรักษาอีก 15,000 คน โดยเป็นเด็กเร่ร่อนชายมากกว่า 90% (ประมาณ 13,500 คน) และเด็กเร่ร่อนหญิงมีเพียง 8-10% (ประมาณ 1,500 คน)

ตารางที่ 3.5.1 แสดงจำนวนเด็กเร่ร่อนขอทาน จากการสำรวจ จำแนกตามภาค ปี 2540²

ภาค	จำนวนเด็กเร่ร่อนขอทาน
กรุงเทพมหานคร	489 (33.82 %)
ภาคกลาง (ยกเว้นกทม.)	428
ภาคเหนือ	262
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	190
ภาคใต้	77
รวม	1,446 (100 %)

จากการสำรวจคนเร่ร่อนขอทานทั่วประเทศ ปี 2540 แสดงจำนวนเด็กเร่ร่อนขอทานของกรุงเทพมหานคร เป็นร้อยละ 34 ของเด็กเร่ร่อนทั่วประเทศ

การวิเคราะห์หาจำนวนของเด็กในโครงการ จากเด็กเร่ร่อนหญิงนอกระบบ 1,500 คน และอยู่ในกรุงเทพมหานครร้อยละ 34

² สมพงษ์ จิตระดับ, 2550, กรุงเทพมหานคร เมืองสี่เทาของเด็กและเยาวชน, พิมพ์ครั้งที่ 1, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 223 และ 255

³ กรมประชาสงเคราะห์, รายงานผลการสำรวจคนเร่ร่อนขอทานทั่วประเทศปี 2540 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการทำงานเพื่อการศึกษาค้นคว้า เปรียบเทียบให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นจะมีเด็กเร่ร่อนหญิงนอกระบบที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 510 คน

ตารางที่ 3.5.2 แสดงจำนวนเด็กและเยาวชนอายุ 0-24 ปี เพศหญิง จำแนกตามอายุ ใน กรุงเทพมหานคร⁴

หมวดอายุ (ปี) และเพศ	ทั่วราชอาณาจักร (คน)	กรุงเทพมหานคร (คน)
ประชากรทั้งสิ้น	31,858,762	4,139,996
เด็กและเยาวชนอายุ 0 – 24 ปี	13,373,175	1,501,998
ต่ำกว่า 3	1,501,150	146,976
3 – 5	1,534,800	132,992
6 – 10	2,604,739	239,584
11 – 14	2,146,605	201,447
15 – 19	2,748,359	355,000
20 – 24	2,837,523	425,999
อัตราร้อยละเด็กและเยาวชนอายุ 0 – 24 ปี	42.0	36.3

ดังนั้นจากข้อมูลข้างต้น สามารถนำมาสรุปหาจำนวนเด็กจำแนกตามอายุได้ โดยคิดจากจำนวนเด็กเร่ร่อนหญิงนอกระบบที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 510 คน ดังนี้

ตารางที่ 3.5.3 แสดงจำนวนเด็กเร่ร่อนหญิงนอกระบบแยกตามอายุ

กลุ่มอายุ	ร้อยละ	จำนวน (คน)
ต่ำกว่า 3	9.8	50
3-5	8.85	45
6-10	15.95	81
11-14	13.4	68
15-19	23.64	121
20-24	28.36	145
รวมเด็กอายุ 6 – 19 ปี		270

⁴ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, รายงานผลเบื้องต้นการสำรวจเด็กและเยาวชน พ.ศ.

เอกสารนี้²⁵⁴⁵เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5.2 การหาจำนวนเด็กเร่ร่อนหญิงแยกตามระดับชั้นการเรียนที่กำลังศึกษา

การหาจำนวนเด็กเร่ร่อนหญิงแยกตามระดับการศึกษา ใช้การอ้างอิงข้อมูลจากสถิติของสถานสงเคราะห์ต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 3.4.4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.5.4 แสดงจำนวนเด็กในสถานสงเคราะห์ที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นการเรียนต่างๆปีการศึกษา 2540

ชื่อสถานสงเคราะห์	ชั้นพิเศษ	อนุบาล1-2	ประถมศึกษา						ม.ต้น			ม.
			1	2	3	4	5	6	1	2	3	
เด็กบ้านเวียงพิงค์	-	-	10	8	13	3	3	6	8	1	1	-
เด็กบ้านสงขลา	-	8	6	4	5	3	6	4	1	-	-	-
เด็กชายบ้านปากเกร็ด	32	-	30	25	21	16	24	18	9	15	8	1
เด็กชายบ้านหนองคาย	-	6	14	18	15	16	8	11	16	7	7	-
เด็กชายบ้านราชสีมา	-	-	2	6	6	10	4	12	13	11	21	3
เด็กชายบ้านบางละมุง	6	-	10	13	18	11	13	7	25	8	24	1
เด็กชายจังหวัดยะลา	-	-	5	22	1	13	22	18	10	18	-	-
เด็กชายจังหวัดนครราชสีมา	-	-	5	3	2	2	10	3	17	10	4	-
เยาวชนมูลนิธิมหาราช	11	-	34	30	21	14	28	25	23	60	49	-
เด็กชายบ้านศรีธรรมราช	12	40	6	10	9	12	20	12	10	6	5	-
เด็กชายบ้านเชียงใหม่	-	15	20	28	20	21	16	13	14	9	14	-
เด็กชายบ้านมหาเมฆ	-	-	14	18	13	17	19	22	21	9	1	-
เด็กหญิงจังหวัดสระบุรี	15	-	3	5	6	4	12	5	7	4	3	-
เด็กหญิงบ้านราชวิถี	20	56	28	32	37	27	31	34	27	22	21	4
เด็กหญิงจังหวัดปัตตานี	-	11	17	19	22	25	23	28	13	20	18	-
เด็กหญิงจังหวัดอุดรธานี	6	26	23	15	10	11	8	16	14	8	14	1
ศูนย์สงเคราะห์ จังหวัดศรีสะเกษ	-	-	3	1	-	-	1	-	1	10	1	5
เด็กหญิงธัญญพร	-	-	3	3	4	4	4	5	2	2	3	1

ดังนั้น จากตารางที่ 3.5.4 เราจะได้ค่าเฉลี่ยของจำนวนเด็กที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นเรียนต่างๆ คือ ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ ซึ่งสามารถนำมาสรุปหาจำนวนเด็กในโครงการที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นการเรียนต่างๆ ได้ ดังแสดงในตารางที่ 3.5.5

ตารางที่ 3.5.5 แสดงจำนวนเด็กในโครงการที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นการเรียนต่างๆ

ระดับชั้นการเรียน	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ (คน)	ร้อยละ	จำนวนเด็กในโครงการ (คน)
ชั้นพิเศษ	6	3.85	10
อนุบาล1-2	9	5.77	16
ประถมศึกษาปีที่ 1	13	8.33	22
ประถมศึกษาปีที่ 2	14	8.97	24
ประถมศึกษาปีที่ 3	12	7.70	21
ประถมศึกษาปีที่ 4	12	7.70	21
ประถมศึกษาปีที่ 5	14	8.97	24
ประถมศึกษาปีที่ 6	13	8.33	23
มัธยมศึกษาปีที่ 1	13	8.33	22
มัธยมศึกษาปีที่ 2	12	7.70	21
มัธยมศึกษาปีที่ 3	11	7.05	19
มัธยมศึกษาปีที่ 4	1	0.64	2
มัธยมศึกษาปีที่ 5	1	0.64	2
มัธยมศึกษาปีที่ 6	1	0.64	2
ปวช	11	7.05	19
ปวส	3	1.92	5
ปริญญาตรี	3	1.92	5
การศึกษานอกโรงเรียน ป.6	3	1.92	5
การศึกษานอกโรงเรียน ม.3	3	1.92	5
การศึกษานอกโรงเรียน ม.6	1	0.64	2
รวม	156	100	270

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5.3 โครงสร้างการบริหารและการวิเคราะห์หาจำนวนบุคลากรในโครงการ⁵

การดำเนินงานของโครงการ บ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนหญิง นั้น ต้องประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย เพื่อการบริหารโครงการและดูแลเด็กนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงแบ่งกลุ่มบุคคลออกเป็น 6 กลุ่มด้วยกัน คือ

3.5.3.1 กลุ่มงานบริหารโครงการ

อันได้แก่ ผู้อำนวยการ เจ้าหน้าที่ในฝ่ายต่างๆ

3.5.3.2 กลุ่มผู้ดูแลสุขภาพและรักษาพยาบาล

อันได้แก่ พยาบาล

3.5.3.3 กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์

อันได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์

3.5.3.4 กลุ่มงานด้านการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

อันได้แก่ ครูประจำวิชาในสายสามัญและฝึกอบรมวิชาชีพ โดยทั้งนี้รวมไปถึงครูผู้ปกครองด้วย

3.5.3.5 กลุ่มเจ้าหน้าที่ในส่วนบริการ

อันได้แก่ ฝ่ายทำอาหาร ฝ่ายทำความสะอาด ฝ่ายรักษาความปลอดภัย

3.5.3.6 กลุ่มงานดูแลเด็ก

อันได้แก่ ครูพี่เลี้ยง

จำนวนบุคลากรภายในโครงการแยกตามกลุ่มงานได้ดังนี้

3.5.3.1.กลุ่มงานบริหารโครงการ สามารถสรุปจำนวนบุคลากรได้ดังตาราง

ตารางที่ 3.5.6 แสดงจำนวนบุคลากรในกลุ่มงานบริหารโครงการ

หน่วยงาน	ตำแหน่ง	จำนวนบุคลากร (คน)
1.1 ส่วนบริหารทั่วไป		4
งานบริหาร	ผู้อำนวยการ	1
	รองผู้อำนวยการ	1
งานสารบรรณ ชุรการ	เจ้าหน้าที่งานสารบรรณ	1
	และชุรการ	
งานบัญชีและการเงิน	เจ้าหน้าที่งานบัญชีและการเงิน	1

⁵ การศึกษาจากอาคารตัวอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.5.7 แสดงจำนวนบุคลากรในกลุ่มงานบริหารโครงการ (ต่อ)

1.2 ส่วนแผนงานและโครงการ		2
งานโครงการ และประสานงาน	เจ้าหน้าที่งานโครงการ และ ประสานงาน	1
งานติดตามและประเมินผล	เจ้าหน้าที่งานติดตามและ ประเมินผล	
งานสถิติและทะเบียนประวัติ	เจ้าหน้าที่งานสถิติและทะเบียน ประวัติ	1

ตารางที่ 3.5.8 แสดงจำนวนบุคลากรในกลุ่มงานบริหารโครงการ (ต่อ)

หน่วยงาน	ตำแหน่ง	จำนวนบุคลากร (คน)
1.3 ส่วนส่งเสริมและพัฒนาเด็ก		1
งานส่งเสริมการพัฒนาเด็ก ปฐมวัย	เจ้าหน้าที่งานสถานรับเลี้ยง และพัฒนาเด็ก	
1.4 ส่วนงานวิจัยและพัฒนาเด็ก		
งานวิจัยและพัฒนา	เจ้าหน้าที่งานวิจัยและพัฒนา	
รวม		7

3.5.2.2. กลุ่มผู้ดูแลสุขภาพ และรักษาพยาบาล สามารถสรุปจำนวนบุคลากรได้ดังตาราง

ตารางที่ 3.4.9 แสดงจำนวนบุคลากรในกลุ่มผู้ดูแลสุขภาพ และรักษาพยาบาล

หน่วยงาน	ตำแหน่ง	จำนวนบุคลากร (คน)
2.1 ส่วนงานจิตวิทยาและพัฒนากาเด็ก	นักจิตวิทยา	1
2.2 ส่วนงานรักษาพยาบาล	นางพยาบาล	1
	ผู้ช่วยพยาบาล	1
2.3 ส่วนงานโภชนาการ	นักโภชนาการ	1
รวม		4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5.2.3. กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์ สามารถสรุปจำนวนบุคลากรได้ดังตาราง

ตารางที่ 3.5.6 แสดงจำนวนบุคลากรในกลุ่มสังคมสงเคราะห์

หน่วยงาน	ตำแหน่ง	จำนวนบุคลากร (คน)
3.1 งานพินิจ และวิเคราะห์	เจ้าหน้าที่งานพินิจ และวิเคราะห์	1
3.2 งานสงเคราะห์เด็กในครอบครัว	เจ้าหน้าที่งานสงเคราะห์เด็กในครอบครัว	
3.3 งานครอบครัวอุปถัมภ์	เจ้าหน้าที่งานครอบครัวอุปถัมภ์	1
รวม		2

3.5.2.4. กลุ่มงานด้านการศึกษา และการฝึกอาชีพ

พิจารณาจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา กำหนดอัตราส่วนระหว่างจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียนเป็น 1 : 20-25 (กลุ่มเรียนละ 17 - 18 คน)

ตารางที่ 3.5.7 แสดงจำนวนบุคลากรในกลุ่มงานด้านการศึกษาและการฝึกอาชีพ

หน่วยงาน	ตำแหน่ง	จำนวนบุคลากร (คน)
4.2 ด้านการศึกษาสายวิชาชีพ	ครูสอนงานหัตถกรรม หรือห้องจักสาน	1
	ครูสอนงานไม้	
	ครูสอนคหกรรม	1
	ครูสอนตัดเย็บเสื้อผ้า	1
	ครูสอนงานศิลป์/งานประดิษฐ์	
	ครูสอนทำภาพพิมพ์	1
รวม		4

3.5.2.5. กลุ่มเจ้าหน้าที่ใน ส่วนบริการ สามารถสรุปจำนวนบุคลากรได้ดังตารางที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.5.8 แสดงจำนวนบุคลากรในกลุ่มงานบริการ

หน่วยงาน	ตำแหน่ง	จำนวนบุคลากร (คน)
5.1 งานพาหนะ	พนักงานขับรถ	1
5.2 งานครัว	แม่ครัว	1
	ผู้ช่วยประกอบอาหาร	2
5.3 งานซักฟอก	พนักงานทำความสะอาด	2
5.4 งานดูแลรักษาความปลอดภัย	พนักงานรักษาความปลอดภัย	2
5.5 งานอาคารสถานที่	เจ้าหน้าที่ดูแลสถานที่	1
5.6 งานซ่อมบำรุง	เจ้าหน้าที่ดูแลงานระบบ	
	เจ้าหน้าที่ฝ่ายซ่อมบำรุง	
รวม		9

3.5.2.6. กลุ่มงานดูแลเด็ก

ตามมาตรฐาน สถานสงเคราะห์เด็กได้กำหนดอัตราส่วนระหว่างบุคลากรและจำนวนเด็กไว้โดยเฉลี่ย 1:10 นอกจากนี้ยังมีค่ามาตรฐานจาก American Public Health Association ไว้โดยแยกอัตราส่วนตามอายุของเด็ก ส่งผลกับอัตราส่วนระหว่างบุคลากรต่อจำนวนเด็ก นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดขนาดของกลุ่ม ซึ่งขนาดของกลุ่มยิ่งเล็กลงยิ่งดี ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเด็กในกลุ่มใกล้ชิด ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพี่เลี้ยงและเด็กก็ดีขึ้น ซึ่งแสดงในตาราง

ตารางที่ 3.5.9 แสดงอัตราส่วนระหว่างบุคลากรและจำนวนเด็ก⁶

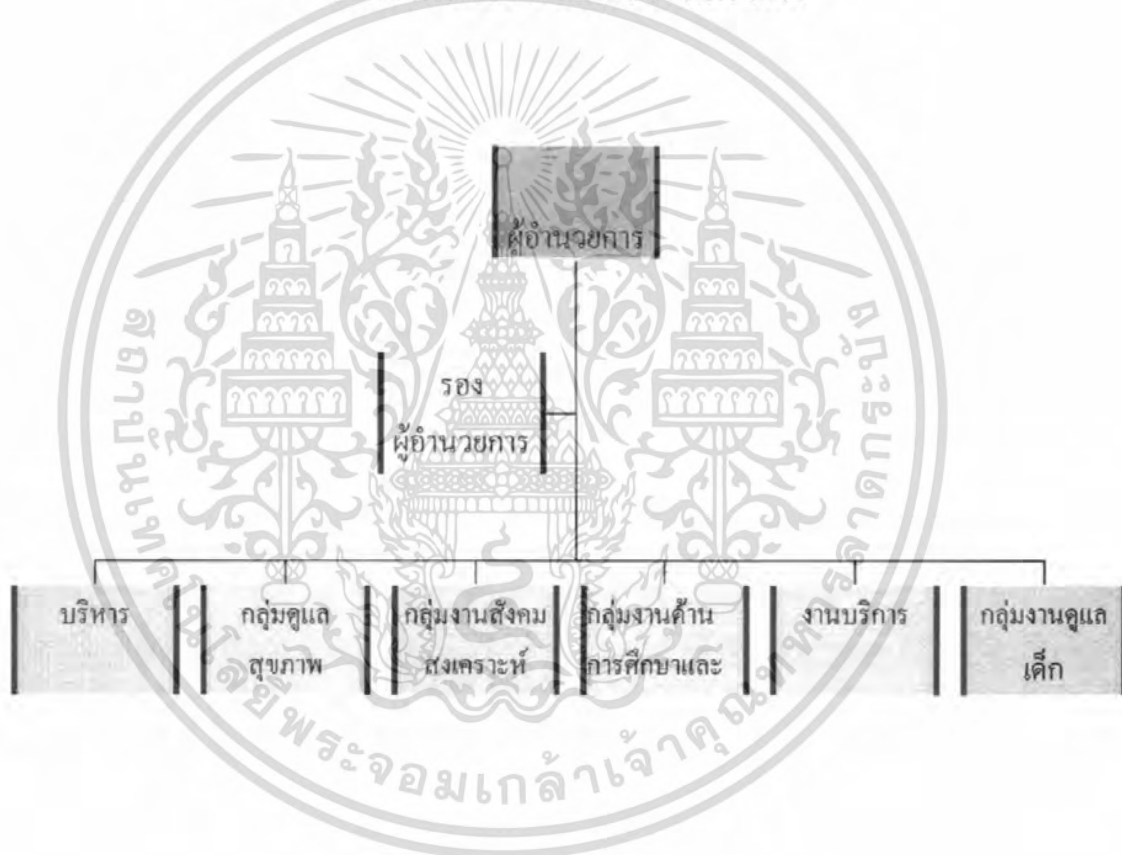
อายุ	อัตราส่วนระหว่างเด็กต่อเจ้าหน้าที่	ขนาดของกลุ่ม(คน)
แรกเกิด – 24 เดือน	3:1	6
25 – 30 เดือน	4:1	8
31 – 35 เดือน	5:1	10
3 ปี	7:1	14
4-5 ปี	8:1	16
6-8 ปี	10:1	20
9 – 12 ปี	12:1	20

⁶ AMERICAN PUBLIC HEALTH ASSOCIATION

ตารางที่ 3.5.10 แสดงการเปรียบเทียบหาจำนวนเจ้าหน้าที่ดูแลเด็ก ต่อ จำนวนเด็กในโครงการ

รายการ	หน่วยนับ	จำนวน	อัตราส่วนระหว่าง เด็กต่อเจ้าหน้าที่	จำนวนครูที่ เลี้ยง
6-10	คน	81	10:1	8
11-14	คน	68	12:1	6
15-19	คน	121	12:1	10
รวม		270		24

แผนผังโครงสร้างองค์กรของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปจำนวนผู้ใช้โครงการ

จากการคำนวณผู้ใช้โครงการข้างต้นสามารถสรุปจำนวนผู้ใช้โครงการทั้งหมดได้ดังนี้

1. จำนวนเด็กที่เข้ามารับการอุปการะมีจำนวนทั้งสิ้น 270 คน
2. จำนวนบุคลากรภายในโครงการมีจำนวนทั้งสิ้น 49 คน

ประกอบด้วย

กลุ่มงานบริหารโครงการ	7 คน
กลุ่มผู้ดูแลสุขภาพ และรักษาพยาบาล	4 คน
กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์	2 คน
กลุ่มงานด้านการศึกษา และการฝึกอาชีพ	4 คน
กลุ่มเจ้าหน้าที่ในส่วนบริการ	9 คน
กลุ่มงานดูแลเด็ก	24 คน
รวมผู้ใช้ภายใน โครงการทั้งสิ้นจำนวน	315 คน

รายละเอียดและหน้าที่ ความรับผิดชอบของบุคลากรใน โครงการ

1.กลุ่มงานบริหาร โครงการ แบ่งเป็น

1.1ส่วนงานบริหารทั่วไป ประกอบด้วย

งานบริหาร

มีหน้าที่ รับผิดชอบด้านการบริหาร วางแผนปรับปรุงโครงการ

งานสารบรรณ และธุรการ

มีหน้าที่ ดูแลงานรับส่ง โต้ตอบหนังสือราชการ

รายงานกิจการประจำเดือน

รวบรวมเอกสารหลักฐานของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่

งานบัญชีลากรเงิน มีหน้าที่ เบิกจ่าย

มีหน้าที่ เบิกจ่ายเงินงบประมาณ

จัดทำงบประมาณประจำปี

จัดลงบัญชี

รับส่งเงินนอกงบ และเงินบริจาค

รายงานด้านการเงินและบัญชีส่งกรม และสตง. ทุกเดือน

จัดเก็บเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการเงิน

1.2 ส่วนแผนงานและโครงการ ประกอบด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานโครงการ และประสานงาน

มีหน้าที่ จัดทำแผนงานโครงการเกี่ยวกับการสงเคราะห์ ฟื้นฟู พัฒนา และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก
ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

ส่งเสริม ประสานงาน และให้การสนับสนุนการพัฒนาสถานสงเคราะห์ นุเคราะห์ การสังคม
สงเคราะห์ การฝึกอาชีพ การจัดกิจกรรมต่างๆ

งานสถิติและทะเบียนประวัติ

มีหน้าที่ จัดรวบรวมสถิติเกี่ยวกับเด็กในความอุปการะ จัดทำทะเบียนประวัติ และติดตามรายงาน
การเปลี่ยนแปลงเด็กในความอุปการะ

การติดตามสืบหาบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็ก

ติดตามผลการสงเคราะห์ภายหลังเด็กพ้นการอุปการะ

งานติดตามและประเมินผล

มีหน้าที่ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตาม โครงการ และแผนปฏิบัติการประจำปี

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี รายงานติดตามนโยบาย หรือข้อสั่งการ

จัดทำเอกสาร รายงานประจำปี หรือเอกสารบรรยายสรุป

รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะเด็ก
ในสถานะยากลำบาก

ให้บริการข้อมูลการสงเคราะห์ ฟื้นฟู และพัฒนาเด็กแก่หน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน นักศึกษา
และผู้สนใจ

1.3 ส่วนส่งเสริมและพัฒนาเด็ก

งานสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก

มีหน้าที่ ดูแลด้านการดำเนินงานภายในสถานสงเคราะห์

คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กในสถานสงเคราะห์

เตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับการพัฒนาเด็ก และจัดกิจกรรม

ฝึกอบรม และควบคุมการปฏิบัติงานของพี่เลี้ยงเด็ก และจัดกิจกรรม

ฝึกอบรม และควบคุมการปฏิบัติงานของพี่เลี้ยงเด็ก

ประสานงานกับผู้ปกครองเด็ก

ประสานงานการจัดตรวจสุขภาพเด็ก

งานส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย

มีหน้าที่ ส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ ด้านการดูแลการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก

ควบคุมดูแลด้านโภชนาการ และด้านสุขภาพอนามัยแก่เด็ก และพี่เลี้ยงเด็ก

จัดทำเอกสารวิชาการ

นิเทศงานด้านวิชาการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย

1.4 ส่วนงานวิจัยและพัฒนา

มีหน้าที่ ศึกษา ค้นคว้า วิจัยเพื่อเสนอแนะแนวทาง รูปแบบ การสงเคราะห์เด็ก และการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

ให้คำแนะนำปรึกษา หรือพิจารณาวินิจฉัยกรณีปัญหาเด็กมีความยุ่งยากซับซ้อนสูงมาก

บริการให้คำปรึกษาแนะนำ หรือบริการทางวิชาการแก่หน่วยงานด้านการสงเคราะห์ และการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

2.กลุ่มผู้ดูแลสุขภาพ และรักษาพยาบาล

มีหน้าที่ ทดสอบเชาว์ปัญญาเด็ก และติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทดสอบเชาว์ปัญญา

แก้ไขปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ร่วมกับทีมงาน

วางแผนในการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับทีมงาน

จัดทำรายงานบันทึกประวัติเด็กด้านสติปัญญา อารมณ์ พฤติกรรม

วางแผนจัดกิจกรรมพัฒนาการ และการกระตุ้นพัฒนาการ

เตรียมความพร้อมรอบด้านแก่เด็ก

แก้ไขปัญหาพัฒนาการเด็กร่วมกับทีมงาน

ร่วมกับทีมงานทำแผนการศึกษาเด็กเฉพาะราย

ประเมินผล และติดตามผลการพัฒนาเด็ก

จัดกิจกรรม และนันทนาการ

2.2ส่วนงานรักษาพยาบาล

มีหน้าที่ ตรวจสอบสุขภาพทั่วไป และให้ภูมิคุ้มกันโรค และป้องกันโรค รักษาพยาบาล และให้ความรู้ด้านสาธารณสุข

จัดส่งเด็กไปรับการตรวจรักษาตาม โรงพยาบาลต่างๆ และติดตามผล

ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการป้องกันรักษาโรคติดต่อ และโรคทั่วไป

ประสานงานหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนในการรักษาพยาบาล และศึกษาดูงาน

2.3 ส่วนงานโภชนาการ

มีหน้าที่ ดูแลสุขภาพิบาล และอนามัยในสถานสงเคราะห์

ดูแลสุขภาพอนามัยทั่วไป และสุขภาพจิตของเด็ก

รับผิดชอบด้านการ โภชนาการสำหรับเด็ก

จัดนม และอาหารเสริมตามวัยของเด็ก เน้นการได้รับสารอาหารครบถ้วน และปริมาณที่เพียงพอ

ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำตารางอาหารตรวจสอบคุณภาพอาหาร และให้

ความรู้ทางโภชนาการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีเด็กมีปัญหาขาดสารอาหาร มีโภชนาการบกพร่อง
กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์ ประกอบด้วย

3.1 งานพินิจ และวิเคราะห์

มีหน้าที่ พิจารณาให้การสงเคราะห์เด็กในครอบครัวที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน
พิจารณาเด็กเข้ารับการสงเคราะห์ในสถานสงเคราะห์

3.2 งานสงเคราะห์เด็กในครอบครัว

มีหน้าที่ ให้การสงเคราะห์มารดา และเด็กนอกสมรส

ดำเนินการ โครงการสงเคราะห์เด็ก และครอบครัวในชุมชนแออัด

ให้การสงเคราะห์นักเรียนขาดแคลน

ให้คำแนะนำ ปรีกษา และการติดตามผลหลังการสงเคราะห์

ให้การช่วยเหลือเด็กนักเรียนยากจนตาม โครงการกองทุนพัฒนาการศึกษาเด็กด้อยโอกาส

ให้ความช่วยเหลือเด็กโดยประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน

3.3 งานครอบครัวอุปถัมภ์

มีหน้าที่ รับเรื่องราวผู้แสดงความจำนงขอรับเด็ก

เยี่ยมบ้านสอบข้อเท็จจริง

ตรวจสอบเอกสารหลักฐาน

พิจารณาคุณสมบัติผู้ขอตามระเบียบของกรมประชาสงเคราะห์

ติดตามผล เยี่ยมเยียนเด็ก และผู้รับอุปการะเด็ก

ให้คำแนะนำปรีกษา

ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. กลุ่มงานด้านการศึกษา และการฝึกอาชีพ

มีหน้าที่ วางแผนกำหนดหลักสูตรการให้การศึกษาและการฝึกอาชีพในสถานสงเคราะห์

ให้การดูแล อบรม ให้ความรู้เป็นรายวิชาแก่เด็ก

5. กลุ่มเจ้าหน้าที่ในส่วนบริการ ประกอบด้วย

5.1 งานยานพาหนะ

มีหน้าที่ ให้การบริการขับรถของโครงการแก่บุคลากรในโครงการ

5.2 งานครัว

มีหน้าที่ ปรุงอาหารบริการสำหรับบุคลากร เจ้าหน้าที่ภายในโครงการ ครู และเด็กในโครงการ

5.3 งานซักฟอก

มีหน้าที่ ดูแลรักษาความสะอาดภายในโครงการ รวมทั้งทำความสะอาดเสื้อผ้าของเด็กที่รับการ
อุปการะในโครงการ

5.4 งานดูแลรักษาความปลอดภัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ปฏิบัติงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีหน้าที่ รักษาความปลอดภัยในอาคาร

5.5 งานอาคารสถานที่

มีหน้าที่ ดูแลสถานที่ งานภูมิสถาปัตย์ของโครงการ

5.6 งานซ่อมบำรุง

มีหน้าที่ ดูแลส่วนงานระบบภายในโครงการ

ซ่อมแซมเฟอร์นิเจอร์ของโครงการ

6.กลุ่มงานดูแลเด็ก

มีหน้าที่ ดูแล ให้ความรัก ความอบอุ่น แก่เด็กภายในโครงการ

ดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยในบ้านพัก

3.5 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ

พฤติกรรมผู้ใช้โครงการสามารถแยกตามประเภทผู้ใช้โครงการได้ดังนี้

3.5.1 เด็กที่เข้ามารับการอุปการะ

โดยจะแบ่งเป็น เด็กกลาง (อายุ 6 – 14 ปี) และเด็กโต (อายุ 15ปี ขึ้นไป) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เด็กกลาง เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงเข้าเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นของกระทรวงศึกษาธิการ กิจกรรมของเด็กในวัยนี้วิเคราะห์ได้ดังแสดงในตารางที่ 3.5.1

เด็กโต เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงเข้าเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการ หรือเรียนฝึกอาชีพ กิจกรรมของเด็กในวัยนี้วิเคราะห์ได้ดังแสดงในตารางที่

3.5.1

ตารางที่ 3.5.1 แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมของเด็กกลางและเด็กโตในโครงการ

เวลา	พฤติกรรม	
	เด็กที่เรียน ฝึกอาชีพ	เด็กที่เรียนกศน.และ โรงเรียนปกติ
05.00 – 06.00 น.	ตื่นนอน เก็บที่นอน ทำความสะอาดบ้าน	
06.00 – 07.00 น.	อาบน้ำ	
07.00 – 07.30 น.	รับประทานอาหารเช้า	
07.30 – 08.00 น.	เตรียมเข้าเรียน	ไปโรงเรียน
08.00 – 08.15 น.	เข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์	
08.15 – 08.30 น.	เข้าเรียน	
11.00 – 12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	
12.00 – 15.30 น.	เข้าเรียน	
15.30 น.	เลิกเรียน	
15.30 – 16.30 น.	เข้าร่วมกิจกรรมสันตนาถารหลังเลิกเรียน	
16.30 – 17.00 น.	กลับเข้าที่พัก ทำงานบ้าน	
17.00 – 18.00 น.	รับประทานอาหารเช้า	
18.00 – 18.30 น.	ล้างจาน ทำความสะอาดครัว	
18.30 – 20.30 น.	พักผ่อน ดูโทรทัศน์ ทำการบ้าน	
21.00 – 20.45 น.	สวดมนต์ก่อนเข้านอน รับการอบรมจากครูพี่เลี้ยง	

ตารางที่ แสดงการวิเคราะห์พฤติกรรมของเด็กเล็กและเด็กโตในโครงการ (ต่อ)

เวลา	พฤติกรรม	
	เด็กที่เรียน กศน.และฝึกอาชีพ	เด็กที่เรียน โรงเรียนปกติ
21.00 น.	เข้านอน	
กิจกรรมในวันเสาร์	ในช่วงเช้าทำกิจกรรมพิเศษที่โครงการจัดให้ หรือเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพต่างๆ	
กิจกรรมในวันอาทิตย์	ในช่วงเช้า เข้าฟังปาฐกถาธรรมพระภิกษุ หรือ วิทยากรรับเชิญ ในช่วงบ่าย ทำกิจกรรมสันตนาถาร เช่น อ่านหนังสือ เล่นเกม เล่นดนตรี ทำงานอดิเรกต่างๆ	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5.2 ผู้มาเยี่ยมชม และติดต่อโครงการ

ผู้มาเยี่ยมชม และติดต่อโครงการมี 2 ลักษณะ คือ ผู้มาติดต่อธุรกรรมกับโครงการในกรณีต่างๆ เช่น มาขอรับอุปการะเด็ก มาติดต่อขอข้อมูลต่างๆ ในส่วนสำนักงาน และผู้มาเยี่ยมชมเด็กภายในโครงการ จะทำการเยี่ยมชมในส่วนที่พัก หรือส่วนพื้นที่ที่จัดเตรียมไว้ให้ในการเยี่ยมชม

3.5.3 เจ้าหน้าที่ภายในโครงการ

เจ้าหน้าที่โครงการ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

-เจ้าหน้าที่ทั่วไป มีกำหนดเวลาในการทำงานตั้งแต่ 08.30 – 17.00 น. ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานฝ่ายต่างๆ ครู เจ้าหน้าที่ส่วนบริการ

-เจ้าหน้าที่อยู่ประจำ ทำหน้าที่อยู่ในโครงการตลอดเวลา ได้แก่ แม่บ้าน เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลโครงการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพยาบาล ครูพี่เลี้ยง

3.6 องค์ประกอบโครงการ

3.6.1 การวิเคราะห์หาองค์ประกอบหลักในโครงการ

องค์ประกอบต่างๆของโครงการสามารถวิเคราะห์ได้จาก

- 1.ลักษณะการให้บริการของโครงการ
- 2.จากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ

การวิเคราะห์จากปัจจัยต่างๆมีรายละเอียดดังแสดงต่อไปนี้

- 1.การวิเคราะห์หาองค์ประกอบจากวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นการนำมาลักษณะการให้บริการของ โครงการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 3.6.1

ตารางที่ 3.6.1 แสดงการวิเคราะห์หองค์ประกอบจากลักษณะการบริการของสถานสงเคราะห์เด็ก

การบริการของโครงการ	ความต้องการพื้นฐาน
1.บริการด้านการเลี้ยงดู	1.จัดที่พักสำหรับเด็ก พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ 2.จัดให้มีส่วนในการประกอบอาหารสำหรับเด็กใน และเด็กนอก โครงการ 3.จัดที่พักสำหรับพ่อบ้าน แม่บ้าน และพี่เลี้ยงที่คอยดูแลเด็ก
2.บริการด้านการรักษาพยาบาล	1.จัดส่วนการปฐมพยาบาลเบื้องต้น 2.จัดให้มีส่วนบำบัดฟื้นฟูทางด้านจิตใจ
3.บริการด้านการศึกษาสายสามัญ	1.จัดบริการทางด้านการศึกษาสายสามัญ และชั้นพิเศษเพื่อทดสอบความรู้ของเด็กในกรณีเด็กมีปัญหาทางด้านพัฒนาการในการเรียนซ้ำ
4.บริการด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ	1.จัดบริการทางด้านการประกอบวิชาชีพเพื่อให้เด็กสามารถพึ่งตนเองได้
5.บริการด้านสังคมสงเคราะห์	1.จัดให้มีหน่วยงานให้ความช่วยเหลือทางด้านการสงเคราะห์ทั้งใน และนอกสถานที่
6.บริการด้านสหันทนาการ	1.จัดให้มีส่วนสหันทนาการ และประกอบกิจกรรมต่างๆเพื่อการพักผ่อนของเด็กภายในโครงการ 2.จัดให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ใช้ภายใน และผู้ใช้ภายนอกโครงการ
7.บริการด้านฝึกวินัย และอบรมศีลธรรมจรรยา	1.จัดให้มีการอบรมปฐกถาเด็กทางด้านวินัยและศีลธรรม จรรยา จากวิทยากรภายนอก 2.จัดให้มีการอบรมเด็กโดยครู และพี่เลี้ยงภายในโครงการ
8.บริการด้านการติดตามผลการให้การสังคมสงเคราะห์	1.จัดให้มีหน่วยงานติดตามเยี่ยมเด็กที่ได้รับการอุปการะ

2. การวิเคราะห์หองค์ประกอบจากหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานในโครงการเป็นการนำเอาพฤติกรรมผู้ใช้โครงการมาวิเคราะห์หองค์ประกอบดังแสดงใน ตารางที่ 3.6.2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.6.2 แสดงการวิเคราะห์หาลองประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
กลุ่มงานบริหาร		
1. ส่วนบริหารทั่วไป		
1.1 งานบริหาร		
ผู้อำนวยการ	1. บริหารงานโครงการ	1. ห้องทำงาน
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	1. บริหารงานโครงการ	1. พื้นที่ทำงาน
ผู้มาติดต่อ	1. ติดต่อธุระ	1. ส่วนพัสดุ
1.2 งานสารบรรณ และธุรการ		
เจ้าหน้าที่งานสารบรรณ และ ธุรการ	1. รวบรวมเอกสารหลักฐาน ของเจ้าหน้าที่ 2. ดูแลงานรับ ส่ง โต้ตอบ เอกสาร รายงานกิจการ ประจำเดือน	1. ห้องเก็บเอกสาร 2. พื้นที่ทำงาน
1.3 งานบัญชีและการเงิน		
เจ้าหน้าที่งานบัญชีและการเงิน	1. จัดเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับ การเงิน 2. เบิกจ่ายเงินงบประมาณ จัดทำงบประมาณประจำปี 3. รับ ส่งเงินนอกงบ และเงิน บริจาค	1. ห้องเก็บเอกสาร 2. พื้นที่ทำงาน 3. พื้นที่พัสดุ ส่วนรับ บริจาคและห้องเก็บของ บริจาค
1.4 งานพัสดุครุภัณฑ์		
เจ้าหน้าที่งานพัสดุครุภัณฑ์	1. ตรวจสอบพัสดุครุภัณฑ์ ประจำปี 2. รับจ่ายพัสดุประจำเดือน จัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์ ประจำเดือน	1. ห้องเก็บครุภัณฑ์ และ พื้นที่ตรวจสอบ 2. พื้นที่ทำงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.6.2 แสดงการวิเคราะห์หาองค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
2. ส่วนแผนงานและโครงการ		
2.1 งานโครงการ และ ประสานงาน		
เจ้าหน้าที่งานโครงการ และ ประสานงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำแผนงานโครงการเกี่ยวกับการสงเคราะห์ พี่นฟู พัฒนาและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก 2. ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก 3. ส่งเสริม พัฒนาการบุคลากรสถานสงเคราะห์ การจัดกิจกรรมต่างๆ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่ทำงาน 2. พื้นที่พักคอย 3. ห้องประชุมสัมมนา
ผู้มาติดต่อ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ติดต่อประสานงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่พักคอย
2.2 งานสถิติและทะเบียน		
เจ้าหน้าที่งานสถิติและทะเบียน ประวัติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดรวบรวมสถิติเกี่ยวกับเด็กในความอุปการะ จัดทำทะเบียนประวัติ และติดตามรายงานการเปลี่ยนแปลงเด็กในความอุปการะ 2. ติดตามสืบหาบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็ก และติดตามผลการสงเคราะห์ ภายหลังเด็กพ้นการอุปการะ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่ทำงาน และห้องเก็บเอกสาร 2. พื้นที่ทำงานประสานงานสืบหา และส่วนทำงานนอกสถานที่
2.3 งานติดตามและประเมินผล		
เจ้าหน้าที่งานติดตามและ ประเมินผล	<ol style="list-style-type: none"> 1. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการ และแผนปฏิบัติการประจำปี 2. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำงวดตามนโยบาย หรือ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่ทำงาน 2. ห้องประชุมสัมมนา 3. ห้องเก็บเอกสาร 4. ส่วนบริการข้อมูลประชาสัมพันธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.6.2 แสดงการวิเคราะห์หาองค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
เจ้าหน้าที่งานติดตามและประเมินผล (ต่อ)	3.รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ในการ ดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม โดยเฉพาะเด็กในสภาวะ ยากลำบาก 4.ให้บริการข้อมูลการ สงเคราะห์ พื้นฟู และพัฒนา เด็กแก่หน่วยงานภาครัฐ หรือ เอกชน นักศึกษาและผู้สนใจ	

ตารางที่ 3.6.2 แสดงการวิเคราะห์หาองค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
3. ส่วนส่งเสริมและพัฒนาเด็ก		
3.1 งานสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก		
เจ้าหน้าที่งานสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก	1. ดูแลด้านการดำเนินงาน ภายในสถานสงเคราะห์ 2. เตรียมความพร้อมให้ สอดคล้องกับการพัฒนาเด็ก และจัดกิจกรรม 3. ฝึกอบรม และควบคุมการ ปฏิบัติงานของพี่เลี้ยงเด็ก 4. ประสานงานกับผู้ปกครอง เด็ก 5. คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กใน สถานสงเคราะห์	1. พื้นที่ทำงาน 2. พื้นที่ทำงาน 3. ห้องสัมมนา 4. พื้นที่พักคอย 5. พื้นที่ทำงาน
3.2 งานส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย		
เจ้าหน้าที่งานส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย	1. ส่งเสริมสนับสนุนด้าน วิชาการ ด้านการดูแลการ	1. พื้นที่ทำงาน 2. ห้องประชุมสัมมนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.6.2 แสดงการวิเคราะห์หาองค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
	เจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก 2. จัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย 3. จัดทำเอกสารวิชาการ 4. นิเทศงานด้านวิชาการ	3. พื้นที่จัดเตรียมเอกสาร 4. ส่วนจัดแสดงนิทรรศการ
3.4 ส่วนงานวิจัยและพัฒนา		
เจ้าหน้าที่งานวิจัยและพัฒนา	1. ศึกษา ค้นคว้า วิจัยเพื่อเสนอแนะแนวทาง รูปแบบ การสงเคราะห์เด็ก และการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก 2. ให้คำแนะนำปรึกษา หรือ พิจารณาวินิจฉัยกรณีปัญหาเด็กที่มีความยุ่งยากซับซ้อนสูงมาก 3. บริการให้คำปรึกษาแนะนำ หรือบริการทางวิชาการแก่หน่วยงานก้านการสงเคราะห์ และการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก	1. พื้นที่ทำงาน 2. พื้นที่ทำงาน 3. พื้นที่ทำงาน

ตารางที่ 3.6.2 แสดงการวิเคราะห์หาองค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
กลุ่มผู้ดูแลสุขภาพ และรักษาพยาบาล		
4. ส่วนงานจิตวิทยาและ พัฒนาการเด็ก		
เจ้าหน้าที่ส่วนงานจิตวิทยาและ พัฒนาการเด็ก	1. ทดสอบหาตัวปัญหาเด็กและติดต่อประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทดสอบหาตัวปัญหา 2. แก้ไขปัญหาทางพฤติกรรม และอารมณ์ร่วมกับทีมงาน	1. พื้นที่ทำงาน 2. พื้นที่ทำงาน 3. พื้นที่ทำงาน และห้องเก็บเอกสาร 4. ห้องประชุมอเนกประสงค์ ลานกิจกรรม และพื้นที่ส่วน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้ภายในเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.6.2 แสดงการวิเคราะห์หาองค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
	3. จัดทำรายงานบันทึกประวัติ เด็กด้านสติปัญญา อารมณ์ พฤติกรรม 4. จัดกิจกรรม และ นันทนาการ	นันทนาการ
นักจิตวิทยา	1. คู่มือสุขภาพสุขภาพจิตของเด็ก	1. ห้องทำงาน

ตารางที่ 3.6.2 แสดงการวิเคราะห์หาองค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
5. ส่วนงานรักษาพยาบาลและ โภชนาการ		
เจ้าหน้าที่ฝ่ายรักษาพยาบาล	1. รักษาพยาบาลเบื้องต้น ทั่วไป 2. จัดส่งเด็กไปรับการตรวจ รักษาตามโรงพยาบาลต่างๆ และติดตามผล 3. คู่มือสุขภาพจิต และอนามัย ในสถานสงเคราะห์	1. ห้องพยาบาล 2. โรงรถสำหรับการพยาบาล 3. ห้องทำงาน
5.1 เจ้าหน้าที่ฝ่ายโภชนาการ	1. ประสานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องการจัดทำตาราง อาหาร 2. ตรวจสอบคุณภาพอาหาร	1. ห้องทำงาน 2. ห้องทำงาน

ตารางที่ 3.6.2 แสดงการวิเคราะห์หาองค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
กลุ่มงานสงเคราะห์เด็ก		
6. งานสงเคราะห์เด็ก		
6.1 งานพินิจ และวิเคราะห์		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.6.2 แสดงการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
เจ้าหน้าที่งานพินิจ และ วิเคราะห์	1. พิจารณาห้การสงเคราะห์ เด็กในครอบครัวที่ประสบ ปัญหาความเดือดร้อน โดย ประสานงานกับหน่วยงานทั้ง ภาครัฐ และเอกชน	1. พื้นที่ทำงาน
6.2 งานสงเคราะห์เด็กใน ครอบครัว		
เจ้าหน้าที่งานสงเคราะห์เด็กใน ครอบครัว	1. ดำเนินการ โครงการ สงเคราะห์เด็ก ครอบครัวใน ชุมชนแออัด และเด็กนักเรียน ยากจน	1. พื้นที่ทำงาน

ตารางที่ 3.6.2 แสดงการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
กลุ่มการศึกษาและการฝึก อาชีพ		
7.1 ส่วนวางแผนการศึกษา		
เจ้าหน้าที่ส่วนการศึกษาและ การฝึกอาชีพ	1. วางแผนกำหนดหลักสูตร การให้การศึกษาและการฝึก อาชีพในสถานสงเคราะห์	
7.2 ส่วนการศึกษาสายวิชาชีพ		
ครูผู้สอน	1. ให้การอบรมด้านวิชาชีพแก่ เด็ก 2. เตรียมการสอน และตรวจ งานเด็ก	1. ห้องปฏิบัติงาน 2. ห้องทำงาน , ห้องพักผ่อน และห้องน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.6.2 แสดงการวิเคราะห์หาลองค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
กลุ่มงานบริการ		
8.1 งานยานพาหนะ		
พนักงานขับรถ	1. ขับรถบริการส่วนงานด้านต่างๆ 2. เฝ้าดูแล และตรวจสอบรถ	1. โรงรถ 2. ห้องเก็บอุปกรณ์ซ่อมรถ
8.2 งานครัว		
แม่ครัว และคนครัว	1. เปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 2. จัดซื้อ และปรุงอาหาร 3. ทำความสะอาดเครื่องครัว 4. ปรุงอาหารสำหรับเด็กภายในโครงการ 5. ปรุงอาหารสำหรับบุคลากรภายในโครงการ	1. ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 2. ส่วนเก็บอาหาร ห้องครัว 3. ส่วนซักล้าง และห้องเก็บของ 4. โรงอาหารเด็กภายในโครงการ 5. โรงอาหารสำหรับบุคลากรภายในโครงการ
8.3 งานซักล้าง		
นักรการ	1. เปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 2. ดูแลความเรียบร้อยภายในโครงการ 3. ทำความสะอาดเสื้อผ้าภายในโครงการ	1. ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 2. ห้องขยะ และห้องเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาด 3. ห้องซักล้าง และลานซักล้าง
8.4 งานซ่อมบำรุง		
เจ้าหน้าที่งานระบบ	1. เปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 2. ดูแลงานระบบภายในอาคาร	1. ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 2. ห้องทำงาน
เจ้าหน้าที่ซ่อมแซมอุปกรณ์	1. เปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 2. ซ่อมแซมอุปกรณ์ และเฟอร์นิเจอร์	1. ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 2. ห้องทำงาน
8.5 งานอาคารสถานที่		
เจ้าหน้าที่ดูแลสถานที่	1. เปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 2. ดูแลอาคาร จัดการสถานที่	1. ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 2. ห้องทำงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ แสดงการวิเคราะห์หาลงค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
9.6 งานดูแลรักษาความปลอดภัย		
เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	1. เปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 2. ดูแลความเรียบร้อยภายในอาคาร	1. ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 2. ป้อมยาม

ตารางที่ แสดงการวิเคราะห์หาลงค์ประกอบจากพฤติกรรมผู้ใช้โครงการ (ต่อ)

ผู้ใช้โครงการ	พฤติกรรมผู้ใช้โครงการ	องค์ประกอบ
10. กลุ่มงานดูแลเด็ก		
พ่อบ้าน แม่บ้าน	1. ดูแลเด็กในแต่ละบ้าน	1. บ้านพักสำหรับพ่อบ้าน แม่บ้าน
พี่เลี้ยง	1. ดูแลเด็ก	1. พื้นที่พักผ่อน

3.7 สรุปองค์ประกอบของโครงการ

จากการวิเคราะห์สามารถสรุปองค์ประกอบของโครงการ ได้ดังนี้

1. องค์ประกอบหลัก
  - 1.1 ส่วนที่พักอาศัยเด็ก
  - ก. ส่วนนอน
  - ข. ส่วนพื้นที่นั่งเล่น
  - ค. ส่วนพักผ่อนและทำการบ้าน
  - ง. ส่วนพักพี่เลี้ยง
2. องค์ประกอบรอง
  - 2.1 ส่วนวิชาการ
    - ก. ห้องสมุด - ของเล่น
    - พื้นที่นั่งอ่านหนังสือ
    - พื้นที่ชั้นวางหนังสือ
    - ห้องเก็บหนังสือ
    - พื้นที่ส่วนของเล่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข. ห้องคอมพิวเตอร์

ค. ห้องศิลปะ

2.2 ส่วนวิชาชีพ

ก. ห้องหัตถกรรม ห้องจักสาน

ข. ห้องตัดเย็บเสื้อผ้า

ค. ห้องเรียนงานประดิษฐ์

ง. ห้องเรียนงานไม้

จ. ห้องเรียนคหกรรม

ฉ. ลานเรียนภาพพิมพ์

ช. ห้องพักรู

2.3 ส่วนงานเกษตร

ก. แปลงปลูกพืช หรือ แปลงเกษตร

ข. บ่อเลี้ยงปลา

ค. โรงเกษตร

ห้องเก็บอุปกรณ์การเกษตร

ง. ห้องเก็บอาหารเลี้ยงสัตว์

จ. ห้องหมักปุ๋ย

ฉ. ห้องเก็บเมล็ดพันธุ์พืช

ช. ห้องน้ำ

3. องค์ประกอบสนับสนุน โครงการ

3.1 ส่วนบริหารต้อนรับ

ก. โถงทางเข้า

ข. ส่วนพักคอย

ค. ห้องแสดงผลงาน

ง. ร้านขายผลิตภัณฑ์

จ. ห้องน้ำ

ฉ. ห้องเก็บของ

3.2 ฝ่ายบริหาร

ก. ห้องทำงานผู้อำนวยการ , ห้องน้ำ

ข. ส่วนทำงานรองผู้อำนวยการ

ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายวิชาการ , วิชาชีพ , บริการ

ค. ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่สารบรรณ และธุรการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ง. ส่วนงานเจ้าหน้าที่งานพัสดุครุภัณฑ์

จ. ห้องประชุม – สัมมนา

ฉ. ห้องเก็บวัสดุ และห้องเก็บเอกสาร

3.3 ฝ่ายธุรการ และ ทะเบียน

ก. ส่วนงานเจ้าหน้าที่

ข. บริเวณเก็บเอกสาร

3.4 ฝ่ายการเงิน

ก. ส่วนงานเจ้าหน้าที่

ข. บริเวณเก็บเอกสาร

3.5 นักสังคมสงเคราะห์

ก. ส่วนงานของนักสังคมสงเคราะห์

3.7 ส่วนเตรียมอาหาร

ห้องน้ำ

3.8 ส่วนกิจกรรมและต้นทนาการ

ก. สนามเด็กเล่น

ข. ลานเอนกประสงค์

ค. ห้องจัดแสดงนิทรรศการ

ง. หอประชุมเอนกประสงค์

3.9 ส่วนดูแลสุขภาพและรักษาพยาบาล

ก. ห้องปฐมพยาบาล

ข. ส่วนทำงานของพยาบาล

ค. ห้องพักคอย

ง. ห้องน้ำ

4.องค์ประกอบส่วนบริการ

ก. ส่วนรับประทานอาหาร

ส่วนรับประทานอาหารของนักเรียน

ส่วนรับประทานอาหารของบุคลากร

ข. ส่วนครัว

ค. บ้านพักคนดูแลสถานที่

ง. ส่วนที่พักพนักงาน

จ. ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย , ห้องน้ำ

ฉ. ห้องเก็บของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ช. ฝ่ายซ่อมบำรุง

ข. ป้อมยาม

5 ส่วนจอดรถ (Parking Areas)

5.1 ที่จอดรถของผู้ปกครองหรือผู้มาติดต่อโครงการ

5.2 ที่จอดรถครูและเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารโครงการ

5.3 ที่จอดรถฝ่ายบริการ

3.6.2 รายละเอียดองค์ประกอบโครงการ

จากการวิเคราะห์หาองค์ประกอบของโครงการบ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนหญิง มีรูปแบบองค์ประกอบที่หลากหลาย ดังนั้นสามารถแยกองค์ประกอบของโครงการได้ออกเป็น

1. ส่วนงานบริหารโครงการ (ADMINISTRATION AREAS)
2. ส่วนวิชาการ (EDUCATION AREAS)
3. ส่วนกิจกรรมและรักษาพยาบาล(ACTIVITIES AND RECREATION AREAS)
4. ส่วนดูแลสุขภาพและรักษาพยาบาล(HEALTH-CARE AREAS)
5. ส่วนงานสังคมสงเคราะห์(SOCIAL WELFARE AREAS)
6. ส่วนที่พักของเด็ก
7. ส่วนบริการ(SERVICE AREAS)
8. ส่วนจอดรถ(PARKING AREAS)

1. ส่วนงานบริหารโครงการ (ADMINISTRATION AREAS)

ขนาดของส่วนธุรการและบริหารขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางที่มีนักเรียนเกิน 150 คน ส่วนบริหารต่างๆจำเป็นต้องแยกออกจากกันเนื่องจากงานมากขึ้น ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนบริหารก็เล็กลงตามส่วน พนักงานคนเดียวอาจทำได้หลายหน้าที่ ซึ่งการจัดการบริหารนี้จะ เป็นไปตามระบบบริหารของแต่ละโรงเรียน

ในส่วนงานบริหารโครงการบ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนหญิง จะประกอบไปด้วย ห้องทำงานผู้อำนวยการโรงเรียน , บริเวณทำงานของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายต่างๆ , บริเวณโถงทางเข้า , ส่วนพักคอย และห้องน้ำ

- ห้องผู้อำนวยการ(PRINCIPAL OFFICE)

ผู้อำนวยการเป็นผู้บริหารโครงการ ซึ่งจะต้องมีงานมากและอาจมีแขกบ่อยๆ จึงจำเป็นต้องมีบริเวณทำงานที่สะดวกสบายพอสมควร อาจจะต้องมีห้องน้ำ ภายในด้วยก็ได้โดย จัดให้มีบริเวณทำงาน , ชุดรับแขก 1 ชุด , ชั้นวางเอกสาร อย่างน้อย 1 ตู้ หรือ ครัวภัณฑ์อื่นๆตาม ความต้องการพิเศษ เช่น ชั้นเก็บของ (STORAGE UNIT) , ต้นไม้ประดับตกแต่ง (PLANT)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาดูงานเท่านั้น เมื่อนุญตเห็นใบเซปจะเขียนตามการคำ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ส่วนที่ทำงานเจ้าหน้าที่ (STAFF OFFICE)

ส่วนสำนักงานของโรงเรียน แยกได้ดังนี้

ฝ่ายวิชาการ	จำนวน 2	คน
ฝ่ายธุรการและทะเบียน	จำนวน 2	คน
ฝ่ายบัญชีและการเงิน	จำนวน 1	คน
ฝ่ายพัสดุภัณฑ์และจัดซื้อ	จำนวน 2	คน

การจัดสำนักงานในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ

1. ระบบการจัดออกเป็นห้องโดยเฉพาะ (THE INDIVIDUAL ROOM SYSTEM) ซึ่งนิยมกันมากในยุโรป คือ การกำหนดในการติดต่อเข้าถึงห้องต่างๆ โดยทางเดิน ลักษณะเช่นนี้จะมีข้อดี คือ เป็นสัดส่วน (PRIVACY) แต่มีข้อเสียที่มีราคาสูง

2. ระบบการจัดแบบเปิดตลอด (THE OPEN LAYOUT) ไม่ต้องคำนึงถึงการใช้ทางติดต่อภายในระหว่างห้อง ระบบนี้ เราสามารถใช้เนื้อที่ห้องทั้งหมดได้อย่างเต็มที่สำหรับจะทำเป็นที่ทำงานต่างๆโดยไม่มีผนัง หรือ PARTITIONS มาบัง ทำให้มีราคาถูกลงกว่าแบบแรกแต่ต้องมีระบบระบายอากาศ หรือปรับอากาศที่มีคุณภาพสูง และต้องคำนึงถึงไฟฟ้าแทนแสงธรรมชาติ เป็นส่วนใหญ่

- ฝ่ายธุรการ เป็นส่วนทำงานของฝ่ายเจ้าหน้าที่ธุรการ ประกอบด้วย โต๊ะทำงาน , โต๊ะพิมพ์ดีด , บริเวณนั่งพักคอย มีตู้ชั้นวางเอกสาร ทะเบียน และแฟ้มพัฒนาการของเด็ก ฝ่ายทะเบียนและสถิติ ประกอบด้วย โต๊ะทำงานพนักงาน และชั้นเก็บเอกสาร นอกจากนี้ยังต้องมีห้องเก็บประวัติและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่รับอุปการะ ในส่วนนี้รวมกันเป็น 1 กลุ่ม ควรอยู่ใกล้ทางเข้า เพื่อความสะดวกในการติดต่อและให้บริการ โดยมีชุดรับแขกเพื่อให้บริการกับผู้มาติดต่อหรือมาเยี่ยมชม โครงการ

- โถงพักคอย จัดให้สำหรับผู้มาเยี่ยมชม หรือผู้มาร่วมกิจกรรม นั่งพักเป็นส่วนพบปะสนทนากับบุคลากรของโครงการ ในบริเวณส่วนพักคอย อาจมีโทรศัพท์, มีน้ำดื่มไว้คอยบริการ , บอร์ดประกาศความเป็นไปของโครงการ และมีห้องน้ำ

1.2 ส่วนวิชาการ (EDUCATION AREAS)

OUTDOOR CLASSROOM

หมายถึง พื้นที่เรียนภายนอก ควรมีการปลูกต้นไม้ปกคลุมเป็นร่มเงาหรือจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติเพื่อให้เด็กรู้สึกสบายและไม่เครียดซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหมาะแก่การเรียนรู้ของเด็กอย่างมาก อาทิ การวาดภาพ , การเล่นนิทาน , เล่นเกมส์หรืออ่านหนังสือ เป็นต้น

ห้องพักรู

ห้องพักรูควรจัดไว้เป็นที่พักผ่อนสำหรับครูและควรจัดให้ต่อเนื่องกับ

ห้องเรียน ห้องพักรูประกอบด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- โต๊ะทำงานของครูแต่ละท่าน พร้อมเก้าอี้
- เก้าอี้สำหรับผู้มาติดต่อ
- ตู้วางเอกสาร , หนังสือ หรือสมุดอย่างน้อย 1 ตู้
- บอร์ดติดประกาศ
- ชุดรับแขก

ห้องสมุด

ห้องสมุดเป็นส่วนที่ให้ความรู้ เปิดโอกาสให้เด็กเข้ามาศึกษาและค้นคว้าหาความรู้ต่างๆอีกทั้งเป็นส่วนที่เพิ่มเติมจากการขาดแคลนอุปกรณ์ทางการศึกษาในโรงเรียนด้วย

ลักษณะโดยทั่วไปของห้องสมุด

อากาศ อากาศภายในห้องจะต้องโปร่ง มีการถ่ายเทอากาศ มีลมพัดผ่านตลอดเวลา

แสง จะต้องมิแสงสว่างเพียงพอที่จะอ่านหนังสือได้สบาย แต่ไม่ควรมีความจ้าเกินไป ถ้าจำเป็นอาจใช้แสงไฟฟ้าช่วย แสงจากธรรมชาติที่สว่างจ้ามากเกินไปจะต้องเข้าตาเด็ก ดังนั้นควรมี幔ปรับแสงให้พอเหมาะ

เสียง ควรอยู่ในบริเวณที่ไม่มีเสียงรบกวน เช่น เสียงจากยานพาหนะต่างๆ หรือเสียงคนเดินพื้น ห้องควรปูด้วยกระเบื้องยาง หรือพรมเพื่อเก็บเสียง สี ควรใช้สีโดยรวมให้เกิดความร่มรื่น เย็นตาสบายใจ แต่ก็ควรมีสีสดใสในการดึงดูดความสนใจแก่เด็กด้วย

บรรยากาศ ควรมีบรรยากาศที่อบอุ่นคล้ายบ้าน ไม่เคร่งเครียดจนเกินไป ส่วนประกอบ ควรจัดให้มีทางเข้าออกทางเดียว เพื่อสะดวกแก่การควบคุมได้ง่าย ห้องอ่านหนังสือควรเป็นห้องโล่งกว้าง มีตู้และชั้นเก็บหนังสือรวมอยู่ในห้องเดียวกัน

- โต๊ะและเก้าอี้

- ควรมีขนาดพิเศษ ที่สัมพันธ์กับขนาด และรูปร่างของเด็กตามมาตรฐาน โต๊ะเก้าอี้มีหลายแบบ เช่น นั่ง 4 , 6 คน สำหรับอ่านหนังสือพิมพ์ หรือวารสาร โต๊ะยาวแบ่งเป็น 4 ช่อง

สำหรับผู้อ่านที่ต้องการค้นคว้าและเขียนรายงานและต้องการความเป็นส่วนตัว

- หิ้งและชั้นวางหนังสือ

ไม่ควรลึกกว่า 1.80 เมตร และสูงไม่เกิน 1.20 เมตร ควรจัดวางไว้ติดกับฝาผนังโดยรอบ เพื่อความสะดวก และเตรียมที่นั่งอ่านเขียนไว้ใกล้ๆ

- ควรมีพื้นที่สำหรับการอ่านหนังสืออย่างน้อย 2.2 – 2.7 ตารางเมตร/คน

- ชั้นวางหนังสือ จัดวางเรียงไปตามฝาผนังห้องแยกออกจากพื้นที่เพื่อความเห็นสัดส่วน และง่ายต่อการควบคุมดูแล หรือค้นหาหนังสือ โดยมีรายละเอียดดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- โต๊ะอ่านหนังสือ จัดให้มีทางสัญจรที่สะดวกสบาย ระยะระหว่างโต๊ะประมาณ 1.50 – 1.80 เมตร ระยะระหว่างเก้าอี้ ประมาณ 0.75 – 0.90 เมตร

ที่ตั้งห้องสมุด

1. อยู่ในบริเวณที่เด็กสามารถไปมาได้สะดวก
2. ไม่ควรอยู่ใกล้กับที่มีเสียงดัง ผู้คนพลุกพล่าน เช่น ห้องรับประทานอาหาร หรือ สนามกีฬา
3. ถ้าอาคารมากกว่า 1 ชั้น ห้องสมุดควรอยู่ชั้นล่าง เพราะสะดวกแก่การขนส่งหนังสือเข้าห้อง ขนาดของห้องสมุด

ขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนที่ใช้ห้องสมุด คือประมาณ 15 – 20 % ของนักเรียนทั้งหมด

ห้องฝึกอาชีพ (HOME ECONOMIC ROOM)

เป็นห้องที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านจิตใจ ซึ่งเชื่อว่าศิลปะจะช่วยยกระดับจิตใจมนุษย์ ความประณีต ความอดทน ความเพียรและความงามจะช่วยขัดเกลาจิตใจเด็กได้ โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหาทางด้านจิตใจ นอกจากนี้ยังเป็นการแสวงหาตัวเองและการเตรียมตัวของเด็กก่อนที่เขาจะต้องออกไปเผชิญชีวิตนอกโรงเรียน ดังนั้นองค์ประกอบภายในห้องฝึกอาชีพจึงเนื่องด้วยศิลปะแทบทั้งสิ้น อาทิ ทอผ้า เซรามิก บาดิก ตัดเย็บเสื้อผ้า วาดเขียน เป็นต้น ดังนั้น ห้องฝึกอาชีพควรเป็นห้องที่กว้างและไม่มีเสามาเกาะกะ มีความ FLEXIBLE และมีการแบ่งพื้นที่ในส่วนเรียน (SECTION) ในแต่ละวิชาสาขาอาชีพอย่างชัดเจนและเป็นหมวดหมู่ อีกทั้งห้องควรได้รับแสงจากธรรมชาติในปริมาณที่พอเหมาะ ผนังและกำแพงควรใช้วัสดุที่สามารถดูดซับเสียงได้เป็นอย่างดี

ห้องฝึกอาชีพ แบ่งได้ออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ

1. ส่วนงานศิลปะและหัตถกรรม

จะประกอบด้วย บริเวณวาดเขียนและระบายสี , การทำเซรามิก , การทำผ้าบาดิก , งานหัตถกรรม และงานจักสาน เป็นต้น

ตารางที่ 3.4.6 แสดงจำนวนเด็กและเยาวชนหญิงอายุ 15 – 24 ปีในกรุงเทพมหานครที่ต้องการอบรม/ฝึกอาชีพ เปรียบเทียบกับเด็กและเยาวชนหญิงอายุ 15 – 24 ปี ทั่วประเทศ จำแนกตามหลักสูตรที่ต้องการฝึก⁷

ความต้องการฝึกอาชีพของเด็กและเยาวชนหญิง	ทั่วราชอาณาจักร	กรุงเทพมหานคร
ช่างอุตสาหกรรม	48,063	-

⁷ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, รายงานผลเบื้องต้นการสำรวจเด็กและเยาวชน พ.ศ.2545
เอกสารนี้เป็นเอกสารสิทธิ์สงวนลิขสิทธิ์ของทางโรงเรียนเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คหกรรม	1,017,515	65,280
ศิลปหัตถกรรม	36,662	2,263
เกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์	41,621	-
พาณิชยกรรม	19,885	-
ภาษาศาสตร์	30,296	2,934
คอมพิวเตอร์	126,872	6,302
เทคโนโลยีพลังงานและ สิ่งแวดล้อม	-	-
การบริหารจัดการการ ท่องเที่ยว การโรงแรมและภัตตาคาร การบริการและอื่นๆ	11,410	-
หลักสูตรที่ไม่ระบุชัดเจน	2,217	1,734
ไม่ทราบ	15,955	7,931

ตารางที่ 3.4.7 แสดงเด็กที่ฝึกอาชีพภายในสถานสงเคราะห์ต่างๆ⁸

สถานสงเคราะห์	เกษตรกรรม	ช่างเชื่อมโลหะ	ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า	ช่างตัดผม	งานศิลป์งานประดิษฐ์	ช่างไม้	ดนตรี	รวม
เด็กชายบ้านปากเกร็ด	4	4	4	4	7	-	-	23
เยาวชนมูลนิธิมหาราช	6	5	3	11	-	2	-	27
เด็กชายบ้านบางละมุง	-	17	11	-	-	22	-	50
เด็กชายบ้านราชสีมา	29	-	11	20	-	10	32	102
เด็กชายบ้านศรีธรรมราช	36	-	-	25	-	1	-	62
เด็กชายบ้าน	-	-	3	5	-	1	-	9

⁸ กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนและคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เชียงใหม่								
เด็กหญิงจังหวัด สระบุรี	27	-	-	-	-	-	-	27
ศูนย์สงเคราะห์ จังหวัดศรีสะเกษ	86	-	-	-	-	-	-	86
เด็กหญิงบ้าน รัฐฉะนุพร	-	-	18	-	27	-	22	67
รวม	188	26	50	65	34	36	54	453

สรุป ส่วนวิชาชีพ

- ห้องเรียนศิลปะและหัตถกรรม
- ห้องตัดเย็บเสื้อผ้า
- ห้องเรียนงานประดิษฐ์
- ห้องเรียนคหกรรม
- ห้องเรียนงานไม้
- ลานทำภาพพิมพ์

3.6 พื้นที่ใช้สอยของโครงการ

3.6.1 การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยของโครงการ

จากองค์ประกอบของโครงการนำมาวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยได้ดังนี้

3.6.1.1 ส่วนสถานศึกษาและอาคารเรียน

ห้องสมุด - ของเล่น

จำนวนผู้ใช้ เด็กนักเรียน 54 คน

พื้นที่ 2.25 ตร.ม./คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ห้องสมุด = 2.25×54

$$= 121.5 \text{ ตร.ม.}$$

ห้องคอมพิวเตอร์

จำนวนผู้ใช้ เด็กนักเรียน 24 คน/ห้อง มีจำนวน 1 ห้อง

พื้นที่ 1.50 ตร.ม./คน (ไม่มีมาตรฐานกำหนด ประมาณพื้นที่ตามความเหมาะสม)

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ห้องเรียน = 1.50×24

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

= 36 ตร.ม.

ห้องศิลปะ

จำนวนผู้ใช้ เด็กนักเรียน 24 คน

พื้นที่ 3 ตร.ม./คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ห้องเรียนศิลปะ = 3×24

= 72 ตร.ม.

ห้องน้ำสำหรับนักเรียน

กำหนดให้มีจำนวนสุขภัณฑ์อย่างน้อยที่สุด คือ อ่างล้าง

มือ 4 ที่ , โถส้วม 5 ที่ ต่อจำนวนนักเรียนไม่เกิน 100 คน ส่วนที่เกินให้เพิ่มอย่างละ 1 ที่ ต่อจำนวนนักเรียนไม่เกิน 50 คน

ห้องน้ำ จะประกอบไปด้วย อ่างล้างมือ 5 ที่ , โถส้วม 6 ที่

พื้นที่ส่วนห้องน้ำ 16.38 ตารางเมตร

รวมพื้นที่ส่วนวิชาการ 320.28 ตารางเมตร

2. ส่วนวิชาชีพ ประกอบด้วย

ห้องหัตถกรรม ห้องจักสาน

จำนวนผู้ใช้ เด็กนักเรียน 17 - 18 คน

พื้นที่ 3 ตร.ม./คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ห้องหัตถกรรม ห้องจักสาน = 3×18

= 54 ตร.ม.

ห้องตัดเย็บเสื้อผ้า

จำนวนผู้ใช้ เด็กนักเรียน 17 - 18 คน

พื้นที่ 3 ตร.ม./คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ห้องตัดเย็บเสื้อผ้า = 3×18

= 54 ตร.ม.

ห้องเรียนงานประดิษฐ์

จำนวนผู้ใช้ เด็กนักเรียน 17 - 18 คน

พื้นที่ 1.5 ตร.ม./คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ห้องเรียนงานประดิษฐ์ = 1.5×18

= 36 ตร.ม.

ห้องเรียนงานไม้

จำนวนผู้ใช้ เด็กนักเรียน 17 - 18 คน

พื้นที่ 6 ตร.ม./คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ 64 ตร.ม.

4. ห้องเก็บเมล็ดพันธุ์พืช

พื้นที่ 12 ตร.ม.

5. ห้องน้ำ

พื้นที่ 16 ตร.ม.

6. บริเวณลาน Service ประกอบด้วย ที่จอดรถ Service

พื้นที่ 160 ตร.ม.

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่โรงเกษตร = 300 ตร.ม.

รวมพื้นที่ส่วนงานเกษตร 1460 ตารางเมตร

พื้นที่ใช้สอยในส่วนสถานศึกษาและอาคารเรียน 2135.59 ตร.ม.

Circulation 30% 640.677 ตร.ม.

รวมพื้นที่ใช้สอย ทั้งหมด 2776.267 ตร.ม.

ส่วนบริหารต้อนรับ

โถงทางเข้า

ส่วนต้อนรับ

จำนวนผู้ใช้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ และทะเบียน 1-2 คน

ผู้มาติดต่อโครงการ 10-15 คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 12 ตร.ม.

ส่วนพักคอย

จำนวนผู้ใช้ ผู้มาติดต่อโครงการ 10-15 คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 2.25×15 ตร.ม. = 33.75 ตร.ม.

ห้องน้ำ

จำนวนผู้ใช้ ผู้มาติดต่อโครงการ 10-15 คน

เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ 7 คน

พื้นที่ใช้สอย ประกอบด้วย อ่างล้างมือ 1 อ่าง โถส้วม 1 ที่ โถปัสสาวะชาย 1 ที่

พื้นที่ส่วนห้องน้ำ = $(0.90 \times 1) + (2.25 \times 1) + (0.51 \times 1) + \text{circulation } 30\%$

= 4.758 ตร.ม.

ฝ่ายบริหารและเจ้าหน้าที่ในฝ่ายต่างๆ

ห้องทำงานของผู้อำนวยการ

จำนวนผู้ใช้ ผู้อำนวยการ 1 คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 25 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการและทะเบียน – สถิติ

จำนวนผู้ใช้

เจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ 2 คน

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียน – สถิติ 2 คน

เจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชี 1 คน

เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัสดุภัณฑ์ 1 คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 4 ตร.ม./คน = 24 คน

นักสังคมสงเคราะห์

บริเวณทำงานของนักสังคมสงเคราะห์

จำนวนผู้ใช้ 2 คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 8 ตร.ม.

ห้องประชุม

จำนวนผู้ใช้ บุคลากรใน ส่วนบริหาร โครงการและครูประมาณ 10 คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 20 ตร.ม.

ส่วนเตรียมอาหาร

จำนวนผู้ใช้ บุคลากรใน ส่วนบริหาร โครงการ 7 คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 6 ตร.ม.

พื้นที่ใช้สอยในส่วนบริหารโครงการ 133.50 ตร.ม.

Circulation 30% 40.05 ตร.ม.

รวมพื้นที่ใช้สอย ทั้งหมด 173.55 ตร.ม.

กลุ่มบริการ ประกอบด้วย

ส่วนบริการ

โรงอาหาร

จำนวนผู้ใช้ เด็ก จำนวน 80 คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 1.20 x 80 = 96 ตร.ม.

โรงอาหารสำหรับบุคลากร

จำนวนผู้ใช้ บุคลากรในโครงการ 40 คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 1.20 x 40 = 48 ตร.ม.

ส่วนที่พักพนักงาน

จำนวนผู้ใช้ พนักงานจำนวน 15 คน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 16 ตร.ม.

ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย และห้องน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำนวนผู้ใช้ พนักงานจำนวน 15 คน

พื้นที่ใช้สอย ห้องน้ำชาย ประกอบด้วย อ่างล้างมือ 2 อ่าง โถส้วม 1 ที่ โถปัสสาวะชาย 2 ที่ ส่วนเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 1 ที่

$$= (0.90 \times 2) + (2.25 \times 1) + (0.51 \times 2) + 3 + \text{circulation } 30 \%$$

$$= 10.49 \text{ ตร.ม.}$$

ห้องนำหญิง ประกอบด้วย อ่างล้างมือ 2 อ่าง โถส้วม 2 ที่ ส่วนเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย 1 ที่

$$= (0.90 \times 2) + (2.25 \times 1) + 3 + \text{circulation } 30 \%$$

$$= 12.09 \text{ ตร.ม.}$$

ห้องเก็บของ

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 9 ตร.ม.

งานยานพาหนะ

โรงรถ 2 คัน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 48 ตร.ม.

ห้องเก็บอุปกรณ์ซ่อมบำรุงรถยนต์

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 9 ตร.ม.

งานครัว

ห้องครัว

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 35 ตร.ม.

ส่วนเตรียมอาหาร

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 18 ตร.ม.

ส่วนล้างจาน

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 15 ตร.ม.

ส่วนเก็บอาหาร

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 5 ตร.ม.

ห้องเก็บอุปกรณ์

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 6 ตร.ม.

งานซักล้าง

ห้องซักรีด

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 40 ตร.ม.

ลานซักล้าง

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 15 ตร.ม.

ห้องเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเพื่อการบริหารเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ 9 ตร.ม.	
	ห้องเก็บขยะ	
พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ 9 ตร.ม.	
	งานดูแลรักษาความปลอดภัย	
	ป้อมยาม	
พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ 12 ตร.ม.	
	งานอาคารสถานที่	
	บ้านพักคนดูแลสถานที่	
พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ 20 ตร.ม.	
	งานซ่อมบำรุง	
	ห้องเครื่อง	
พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ 9 ตร.ม.	
	ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่งานระบบ	
พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ 4 ตร.ม.	
	ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ซ่อมบำรุง	
พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ 9 ตร.ม.	
	ห้องเก็บของ	
พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ 9 ตร.ม.	
พื้นที่ใช้สอยในส่วนบริการ		477.08 ตร.ม.
	ส่วนที่พักอาศัยเด็ก	
	ส่วนนอน	
จำนวนผู้ใช้	เด็ก จำนวน 270 คน	
พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ 2 x 270 ตร.ม.	= 540 ตร.ม.
	ส่วนพื้นที่นั่งเล่น	
จำนวนผู้ใช้	เด็ก จำนวน 270 คน	
พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ 1.20 x 270 ตร.ม.	= 324 ตร.ม.
	ส่วนพักแม่บ้านและพี่เลี้ยง	
จำนวนผู้ใช้	แม่บ้านและพี่เลี้ยงจำนวน 26 คน	
พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ 3 x 26 ตร.ม.	= 78 ตร.ม.
	ส่วนพักผ่อนและทำการบ้าน	
พื้นที่ใช้สอย	พื้นที่ 1.5 x 270 ตร.ม.	= 405 ตร.ม.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนกิจกรรมและสันตนาการ

สนามเด็กเล่น

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 400 ตร.ม.

ลานอเนกประสงค์

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 900 ตร.ม.

ห้องจัดแสดงนิทรรศการ

พื้นที่ใช้สอย พื้นที่ 200 ตร.ม.

พื้นที่ใช้สอยในส่วนที่พักอาศัยเด็ก

3481.68 ตร.ม.

องค์ประกอบ	จำนวนผู้ใช้สอย (คน)	จำนวน หน่วย	พื้นที่ใช้สอย (ตร.ม.)		อ้างอิง
			ต่อ หน่วย	รวม	
1. องค์ประกอบหลัก					A
1.1 ส่วนที่พักอาศัยเด็ก 1					
หลัง ประกอบด้วย		26	101.34		
ก. ส่วนนอน	12		31.2		
ข. ส่วนพื้นที่นั่งเล่น	12		18		
ค. ส่วนพักผ่อนและทำการบ้าน	10		46.8		
ง. ส่วนพักพิง	1		3.54		
รวม องค์ประกอบหลัก				2881.32	
2. องค์ประกอบรอง					
2.1 ส่วนวิชาการ					
ก. ห้องสมุด - ของเล่น					
พื้นที่นั่งอ่านหนังสือ	54	1	2.25	121.5	
พื้นที่ชั้นวางหนังสือ	-	-	-	16	
ห้องเก็บหนังสือ	-	1	20	20	
พื้นที่ส่วนของเล่น	54	1	1.5	81	
				157.5	
ข. ห้องคอมพิวเตอร์	24	1	1.5	36	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำสำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค. ห้องศิลปะ	24	1	3	72	
2.2 ส่วนวิชาชีพ					
ก. ห้องหัตถกรรม ห้องจักสาน	18	1	3	54	
ข. ห้องตัดเย็บเสื้อผ้า	18	1	1.5	27	
ค. ห้องเรียนงานประดิษฐ์	18	1	1.5	27	
ง. ห้องเรียนงานไม้	18	1	3	54	
จ. ห้องเรียนคหกรรม	18	1	1.5	27	
ฉ. ลานเรียนภาพพิมพ์	18	1	3	54	
ช. ห้องพักครู	6	1	6	36	

องค์ประกอบ	จำนวนผู้ใช้สอย (คน)	จำนวน หน่วย	พื้นที่ใช้สอย (ตรม.)		อ้างอิง
			ต่อ หน่วย	รวม	
2.3 ส่วนงานเกษตร					
ก. แปลงปลูกพืช หรือ แปลง เกษตร	270	18	15	270	
ข. บ่อเลี้ยงปลา	-	1		650	
ค. โรงเกษตร					
ห้องเก็บอุปกรณ์การเกษตร	-	1	32	32	
ง. ห้องเก็บอาหารเลี้ยงสัตว์	-	1	16	16	
จ. ห้องหมักปุ๋ย	-	1	64	64	
ฉ. ห้องเก็บเมล็ดพันธุ์พืช	-	1	12	12	
ช. ห้องน้ำ	-	2	12.28	24.56	
รวม องค์ประกอบรอง				1851.56	
3. องค์ประกอบสนับสนุน โครงการ					
3.1 ส่วนบริหารต้อนรับ					
ก. โถงทางเข้า	17	1	-	25.50	
ข. ส่วนพักคอย	15	1	-	33.75	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค. ห้องแสดงผลงาน	22	1	-	33	
ง. ร้านขายผลิตภัณฑ์	54	1	1.5	81	
จ. ห้องน้ำ				157.5	
ฉ. ห้องเก็บของ	-	1	1.5	36	
3.2 ฝ่ายบริหาร			3	72	
ก. ห้องทำงานผู้อำนวยการ , ห้องน้ำ	1	1		25	
ข. ส่วนทำงานรองผู้อำนวยการ ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายวิชาการ , วิชาชีพ , บริการ	1 6	1 1		25 24	
ค. ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่สาร บรรณ และธุรการ	2	1		8	
องค์ประกอบ	จำนวนผู้ใช้สอย (คน)	จำนวน หน่วย	พื้นที่ใช้สอย (ตรม.)		อ้างอิง
			ต่อ หน่วย	รวม	
ง. ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่งาน พัสดุครุภัณฑ์	1			4	
จ. ห้องประชุม – สัมมนา	16			40	
ฉ. ห้องเก็บวัสดุ และห้องเก็บ เอกสาร	15			15	
3.3 ฝ่ายธุรการ และ ทะเบียน					
ก. ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่	4		4	16	
ข. บริเวณเก็บเอกสาร				6	
3.4 ฝ่ายการเงิน					
ก. ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่	1			4	
ข. บริเวณเก็บเอกสาร				6	
3.5 นักสังคมสงเคราะห์					
ก. ส่วนทำงานของนักสังคม สงเคราะห์	6		4	24	
3.7 ส่วนเตรียมอาหาร	16			6	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สำนักงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องน้ำ	16			22	
3.8 ส่วนกิจกรรมและ สันตนาการ					
ก. สนามเด็กเล่น	149			400	
ข. ลานเอนกประสงค์	149			1341	
ค. ห้องจัดแสดงนิทรรศการ	149				
ง. หอประชุมเอนกประสงค์	270		2	540	
3.9 ส่วนดูแลสุขภาพและ รักษาพยาบาล					
ก. ห้องปฐมพยาบาล	1			13.50	
ข. ส่วนทำงานของพยาบาล	3		4	12	
องค์ประกอบ	จำนวนผู้ใช้สอย (คน)	จำนวน หน่วย	พื้นที่ใช้สอย (ตรม.)		อ้างอิง
			ต่อ หน่วย	รวม	
ค. ห้องพักผ่อน	5		13.5	13.5	
ง. ห้องน้ำ	3		4	4	
รวม องค์ประกอบสนับสนุน				1646.75	
4.องค์ประกอบส่วนบริการ					
ก. ส่วนรับประทานอาหาร ส่วนรับประทานอาหารของ นักเรียน	149	1	1.2	178.8	
ส่วนรับประทานอาหารของ บุคลากร	80	1	1.2	96	
ข. ส่วนครัว	1	1		20	
ค. บ้านพักคนดูแลสถานที่	1			20	
ง. ส่วนที่พักพนักงาน	28			112	
จ. ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย , ห้องน้ำ	20			32	
ฉ. ห้องเก็บของ				9	
ช. ฝ่ายซ่อมบำรุง				9	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ช. ป้อมยาม				12	
รวม องค์ประกอบส่วนบริการ				488.8	

รวม องค์ประกอบหลัก	2881.32
รวม องค์ประกอบรอง	1851.56
รวม องค์ประกอบสนับสนุน	1646.75
รวม องค์ประกอบส่วนบริการ	488.8
รวม	6868.24
รวม circulation 30%	8928.712

ส่วนจอดรถ (Parking Areas)

ที่จอดรถของผู้ปกครองหรือผู้มาติดต่อโครงการ	26 คัน	325
ที่จอดรถครูและเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร โครงการ	28 คัน	350
ที่จอดรถฝ่ายบริการ	2 คัน	25
รวม ส่วนจอดรถ		700
รวม circulation 50%		1,050
รวมพื้นที่ใช้สอยโครงการทั้งหมด	$8928.712 + 1,050 =$	9,978.712

วิเคราะห์ขนาดพื้นที่ดินจากพื้นที่ใช้สอยของโครงการ จากพื้นที่ใช้สอยรวมของ โครงการ ซึ่งโครงการมีพื้นที่ใช้สอย ประมาณ 10,000 ตารางเมตร รวมกับพื้นที่เปิดโล่ง ร้อยละ 30 ของพื้นที่ใช้สอย เป็น 13,000 ตาราง เมตร และอาคารควรสูงไม่เกิน 3 ชั้น และมีพื้นที่รองรับการขยายตัวได้เล็กน้อย ดังนั้น โครงการ ต้องการใช้พื้นที่ดินอย่างน้อย 6,500 ตารางเมตร หรือประมาณ 4 ไร่

- หมายเหตุ
- A คือการวิเคราะห์พื้นที่การใช้สอยอาคาร
  - B คือข้อกำหนดกฎหมาย
  - C คือข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ
  - D คือ ARCHITECT'S DATA
  - E คือการศึกษาอาคารตัวอย่าง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโครงการ

ระดับความสัมพันธ์

0 = ไม่มีความสัมพันธ์เลย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1 = มีความสัมพันธ์

2 = มีความสัมพันธ์มาก

1. องค์กรประกอบหลัก

1.1 ส่วนที่พักอาศัยเด็ก

องค์กรประกอบ	1	2	3	4
ก. ส่วนนอน				
ข. ส่วนพื้นที่นั่งเล่น	0			
ค. ส่วนพักผ่อนและทำการบ้าน	1	1		
ง. ส่วนพักที่เลี้ยง	2	0	0	

2. องค์กรประกอบรอง

องค์กรประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	1	1	1	1	1	1	1
										0	1	2	3	4	5	6	7
1. ห้องสมุด - ของเล่น																	
2. ห้องคอมพิวเตอร์	0																
3. ห้องศิลปะ	1	0															
4. ห้องหัตถกรรม ห้องจักสาน	1	0	1														
5. ห้องตัดเย็บเสื้อผ้า	1	0	1	1													
6. ห้องเรียนงานประดิษฐ์	1	0	1	1	1												
7. ห้องเรียนงานไม้	1	0	1	1	1	1											
8. ห้องเรียนคหกรรม	1	0	1	1	1	1	1										
9. ลานเรียนภาพพิมพ์	1	0	1	1	1	1	1	1									
10. ห้องพักครู	1	0	2	2	2	2	2	2	2								
11. แปลงปลูกพืช หรือ แปลงเกษตร	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1							
12. บ่อเลี้ยงปลา	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0						
13. โรงเกษตร	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0					
14. ห้องเก็บอุปกรณ์การเกษตร	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2				
15. ห้องเก็บอาหารเลี้ยงสัตว์	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0			
16. ห้องหมักปุ๋ย																	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

17. ห้องเก็บเมล็ดพันธุ์พืช	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	2	0		
18. ห้องน้ำ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	2	0	0	
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	

3. องค์ประกอบสนับสนุนโครงการ

องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
3.1 ส่วนบริหาร																					
ต้อนรับ																					
1. โถงทางเข้า																					
2. ส่วนพักคอย	2																				
3. ห้องแสดงผลงาน	0	1																			
4. ร้านขายผลิตภัณฑ์	1	2	2																		
5. ห้องน้ำ	1	1	1	1																	
6. ห้องเก็บของ	0	0	1	1	0																
3.2 ฝ่ายบริหาร																					
7. ห้องทำงาน	1	1	0	0	1	0															
ผู้อำนวยการ , ห้องน้ำ																					
8. ส่วนทำงานรอง	1	1	0	0	1	0	2														
ผู้อำนวยการ																					
9. ห้องทำงาน	1	0	0	0	1	0	1	1													
หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ,																					
วิชาชีพ , บริการ																					
10. ส่วนทำงาน	1	0	0	0	1	0	1	1	1												
เจ้าหน้าที่สารบรรณ																					
และธุรการ																					
11. ส่วนทำงาน	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1											
เจ้าหน้าที่งานพัสดุ																					
ครูภัณฑ์																					
12. ห้องประชุม –	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1										
สัมมนา																					
13. ห้องเก็บวัสดุ	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2									
และห้องเก็บเอกสาร																					
3.3 ฝ่ายธุรการ และ																					
ทะเบียน																					
14. ส่วนทำงาน	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0								
เจ้าหน้าที่																					
15. บริเวณเก็บ	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2							

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ส่วนที่พิกพนักงาน	0	1	0	0					
6. ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกาย , ห้องน้ำ	0	0	0	0	2				
7. ห้องเก็บของ	0	0	0	0	0	0			
8. ฝ่ายซ่อมบำรุง	0	0	0	0	0	0	0		
9. ป้อมยาม	0	0	0	0	0	0	0	0	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับที่ตั้งโครงการ

4.1 การพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ

4.1.1 เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกพื้นที่

- 1.เป็นย่านที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความเป็นธรรมชาติสูง ห่างไกลมลพิษ เสียง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี เพื่อเป็นการดึงดูดเด็กไม่ให้กลับไปเร่ร่อนอีก ให้เด็กรู้สึกผูกพัน มีความสุข คลายเครียด นอกจากนี้ธรรมชาติยังเป็นส่วนสำคัญในการบำบัดและฟื้นฟูสภาพจิตใจเด็กอีกด้วย
- 2.จะต้องไม่อยู่ห่างไกลความเจริญมากนัก เพื่อให้โครงการสามารถเข้าถึง หรือติดต่oprะสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ได้ และเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสใช้ชีวิตเหมือนคนปกติ
- 3.อยู่ไม่ไกลจากแหล่งปัญหา(เด็กเร่ร่อน)เกินไป แต่ยังไม่มืองค์กรที่เข้าไปรองรับให้การช่วยเหลือ อยู่ไม่ไกลจากจังหวัดที่พบปัญหาเด็กเร่ร่อน ทั้งการช่วยเหลือและการแก้ปัญหาต่างๆ สามารถทำได้สะดวก มีประสิทธิภาพ และเป็นการกระจายศูนย์ให้ความช่วยเหลือ เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุด
- 4.สามารถเข้าถึงพื้นที่ส่งเสริมโครงการสะดวก รวมไปถึงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่น วัด โรงเรียน โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ตลาด ร้านค้า (เพื่อนำผลิตภัณฑ์ไปขาย)
- 5.การคมนาคมสะดวก สามารถเข้าถึงได้ ไม่ลำบากมากนัก เพื่อให้เด็กและบุคคลที่มาบริจาคเข้ามาสู่โครงการได้ง่าย และสะดวกในการประสานงานต่างๆของโครงการกับบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 6.ราคาที่ดินไม่แพง

4.1.2 การเลือกจังหวัดที่ตั้งโครงการ

เส้นทางการดำเนินชีวิตของเด็กเร่ร่อน

สำหรับเส้นทางของเด็กเร่ร่อนจะค่อยๆเคลื่อนตัวเข้ามารวมศูนย์อยู่ที่กรุงเทพฯ โดยมีจุดพักอยู่ตามเมืองใหญ่ๆ ในแต่ละภูมิภาค เช่น ภาคเหนือ เด็กเร่ร่อนจำนวนไม่น้อยมาจากเด็กชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ ชำมฝิ่งชายแดนแม่สายบริเวณ จ.เชียงรายและจังหวัดอื่นๆ มีขบวนการค้ำมนุษย์ซื้อเด็กราคาถูกเข้ามาเลี้ยงให้เติบโต เพื่อนำไปสู่การเป็นขอทานและแรงงานเด็กในตัวจังหวัดเชียงใหม่ต่อไปที่ลำปางและท้ายสุดมาอยู่รวมกันที่กรุงเทพฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริเวณพรมแดนไทย-กัมพูชา ใน จ.สระแก้วเด็กยากจนและเด็กเร่ร่อน จะอยู่บริเวณชายแดนเป็นจำนวนมาก ในรูปของเด็กเร่ร่อน ยากจน ขอดทาน และแรงงานเด็กข้ามชาติ เด็กบางคนถูกนายหน้าซื้อจากพ่อแม่ และส่งต่อเข้าสู่ตัวเมือง จ.สมุทรปราการ สมุทรสาคร และ กทม. เกิดรูปแบบของวงจรเด็กขอดทานและแรงงานเด็กที่มีการจัดส่งอย่างเป็นระบบ

เส้นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะเกิดเด็กเร่ร่อนเกือบทุกจังหวัด และบริเวณสะพานมิตรภาพไทย-ลาว มีเด็กเร่ร่อนหนีเข้ามาในบริเวณ จ.อุดรธานี ขอนแก่น อุบลราชธานี และศูนย์พัก รวมอยู่ที่จ.นครราชสีมา ก่อนเคลื่อนย้ายเข้าสู่กรุงเทพฯ และมีเส้นทางไปกลับ กทม.-พัทยาบ่อยครั้ง เพื่อการขายบริการทางเพศให้แก่ชาวต่างชาติ

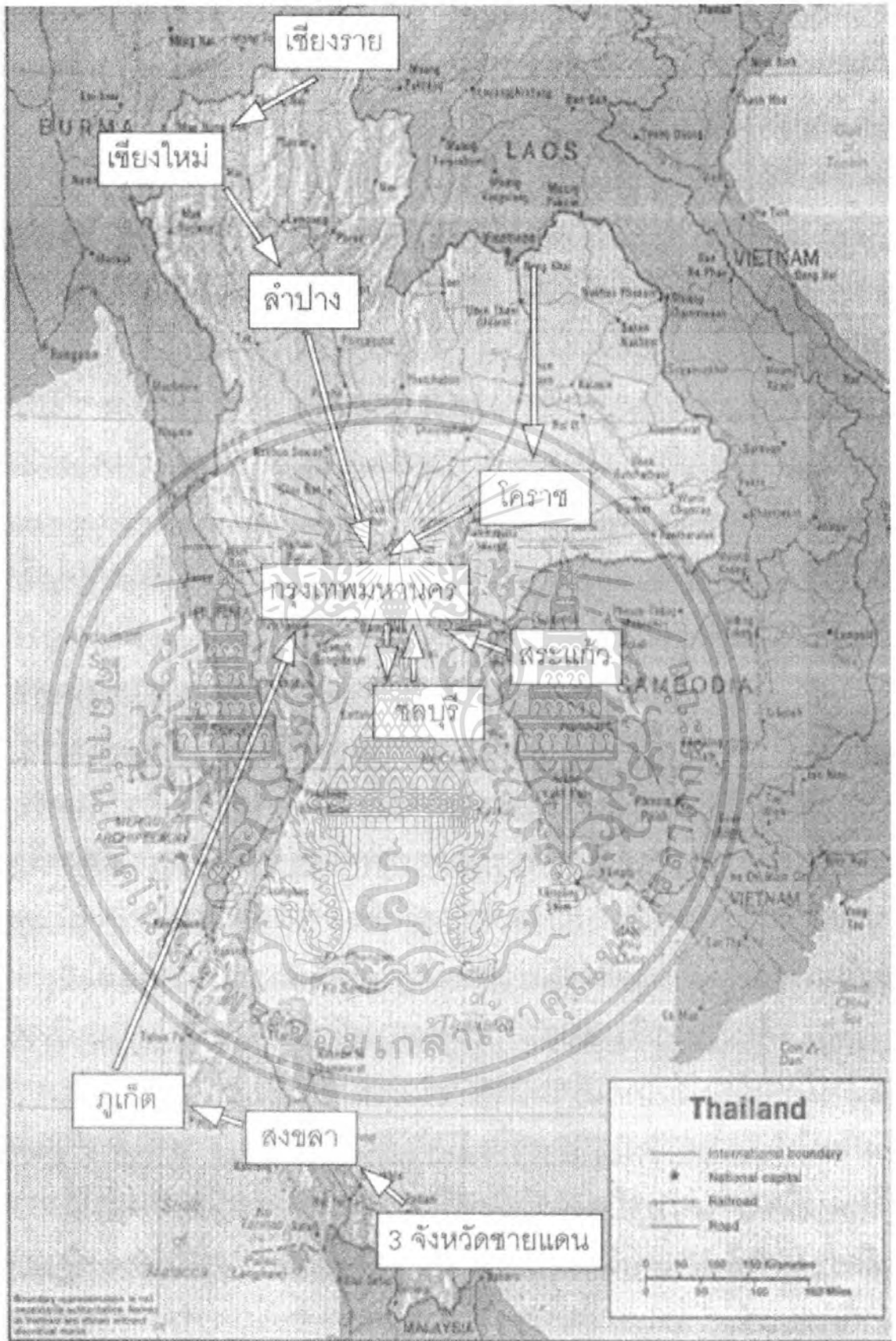
กรณีของภาคใต้ แนวโน้มของเด็กเร่ร่อนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จะเกิดเด็กกำพร้าและ เด็กเร่ร่อนมากขึ้น มีการเคลื่อนตัวเข้าสู่อำเภอหาดใหญ่ จ.สงขลา ในพื้นที่ภาคใต้เองมีเด็กเร่ร่อน เกิดขึ้นในหลายจังหวัด นับแต่สภาพชุมชนดั้งเดิมหลายจุดในอำเภอเมือง และมีจุดใหญ่รวมเด็ก เร่ร่อนมากขึ้นใน จ.ภูเก็ต ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวตามชายหาดต่างๆ สถานที่ท่องเที่ยวและบริเวณ ห้างสรรพสินค้าจะพบเด็กเร่ร่อนเดินทางมาจากจังหวัดอื่นๆ แทบทุกภูมิภาค

เมื่อสืบถึงภูมิหลัง แหล่งที่มา ครอบครั้ว การศึกษา ประวัติเด็ก พบว่าเด็กเร่ร่อนเหล่านี้เกิด ขึ้นมาในสภาพไร้ตัวตน ขาดหลักฐานทางราชการ ไร้โอกาสทางการศึกษา มีสภาพถูกกระทำใน รูปแบบต่างๆ เมื่อเริ่มออกเร่ร่อนอาจมีอายุยังน้อย เส้นทางเดินของเด็กบางคนกำหนดเองได้ แต่ จำนวนไม่น้อยถูกขบวนการค้ายมนุษย์ซื้อมาเลี้ยงให้เติบโตขึ้น และถูกบังคับให้ทำงาน สูดท้ายเด็ก เร่ร่อนจะค่อยๆ เดินทางเข้าสู่ตัวเมืองใหญ่ๆ มีจุดพักเมืองท่องเที่ยวในแต่ละภูมิภาค แล้วมารวมกันที่ กทม.และสุดท้ายจะค่อยๆเคลื่อนย้ายเข้าสู่พัทยา ชลบุรีชลบุรี เพื่อขายบริการทางเพศกับพวก PHEDOFILE ได้เงินจำนวนมากกลับมาใช้ชีวิตในกรุงเทพมหานคร บ้างกลับถิ่นเดิม สูดท้ายถ้าเงิน หมดก็จะกลับเข้ากรุงเทพมหานครและจบที่พัทยา จนเกือบเป็นเส้นทางปกติของเด็กเร่ร่อนจำนวน มาก¹

จะเห็นว่า จุดหมายปลายทางของเด็กเร่ร่อนมักจะเป็นหัวเมืองใหญ่ ที่มีความเจริญ เป็น แหล่งท่องเที่ยว และสุดท้ายก็จะจบที่กรุงเทพมหานคร ก่อนจะวนเวียนระหว่างกรุงเทพฯ – ชลบุรี กรุงเทพมหานคร จึงเป็นศูนย์รวมเด็กเร่ร่อนทั่วประเทศ ที่ทวีปัญหาให้มีความซับซ้อนและรุนแรง มากกว่าเดิม

จากผลวิจัยดังกล่าว จึงสรุปที่ตั้ง โครงการเป็นกรุงเทพมหานคร

¹ สมพงษ์ จิตระดับ, 2550, กรุงเทพมหานคร เมืองสีเทาของเด็กและเยาวชน, พิมพ์ครั้งที่ 1, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 223 และ 255

รูปที่ 4.1 แผนที่แสดงเส้นทางการดำเนินชีวิตของเด็กเร่ร่อนแต่ละพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.3 การเลือกย่านที่ตั้งโครงการ

ในการจัดทำผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2535 สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ได้ทำการจำแนกกลุ่มพื้นที่เขตไว้เป็น 3 บริเวณหลัก 15 บริเวณย่อย ดังนี้

1.เขตเมืองชั้นใน ประกอบด้วยศูนย์กลางเมืองเดิมและเขตต่างๆรวม 22 เขต เป็นพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานชุมชนในระยะแรกและพื้นที่อนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ สถานที่ราชการ สถานศึกษา ย่านธุรกิจการค้าหนาแน่น จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรมีแนวโน้มลดลง แต่ความหนาแน่นประชากรในเขตต่างๆ ส่วนใหญ่เกินกว่า 10,000 คนต่อตารางกิโลเมตร

2.เขตชั้นกลางหรือเขตต่อเมือง เป็นเขตที่มีการขยายตัวของประชากร กิจกรรมทางการค้า และที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง ตั้งอยู่ในรัศมีระหว่าง 10 -20 กิโลเมตร จากศูนย์กลางเมือง ซึ่งในปัจจุบันเป็นบริเวณที่มีการพัฒนาเมืองอย่างกระจัดกระจาย ประกอบด้วยพื้นที่ทางฝั่งตะวันออก 14 เขต และทางฝั่งตะวันตก 8 เขต

3.เขตชั้นนอกหรือเขตชานเมือง เป็นพื้นที่เขตชั้นนอกของกรุงเทพมหานคร ซึ่งยังมีพื้นที่ว่างและพื้นที่เกษตรกรรมอยู่เป็นส่วนใหญ่ และมีสัดส่วนสูงกว่าพื้นที่พัฒนาแบบเมือง โดยมีลักษณะผสมระหว่างเมืองและชนบท เป็นเขตที่อยู่ห่างจากศูนย์กลางเกินกว่า 20 กิโลเมตรทางฝั่งตะวันออก ประกอบด้วย เขตมีนบุรี คลองสามวา หนองจอก ลาดกระบัง และทางฝั่งตะวันตก ได้แก่ เขตบางบอนและเขตบางขุนเทียน

สำหรับระบบบริหารจัดการในเชิงโครงสร้างของกรุงเทพมหานครนั้นเป็นเขตการปกครองพิเศษ มีเขตการปกครองแบ่งเป็น 50 เขต วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2547 กรุงเทพมหานครได้แบ่งกลุ่มเขตใหม่เป็น 12 เขต เพื่อการบริหารจัดการเมืองที่เป็นระบบตามนโยบายพัฒนาเมืองตามพื้นที่และแบ่งกลุ่มเพื่อการพัฒนาตามศักยภาพหรือเฉพาะของพื้นที่ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.พื้นที่ กท.1 เรียกว่า กลุ่มรัตนโกสินทร์ เขตอนุรักษ์เมืองเก่า กรุงรัตนโกสินทร์ ศูนย์กลางบริหารราชการ (เขตดุสิต) ย่านธุรกิจพาณิชย์กรรมเฉพาะ (สำเพ็ง พาหุรัด เขาวราช โป้เป็) และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วยเขต 4 เขต คือ พระนคร ป้อมปราบศัตรูพ่าย สัมพันธวงศ์ และเขตดุสิต

2.พื้นที่ กท.2 เรียกว่า กลุ่มลุมพินี เขตศูนย์กลางธุรกิจ การค้า การบริการ และการท่องเที่ยวระดับภูมิภาค ประกอบด้วยเขต 4 เขต คือ ปทุมวัน บางรัก สาทร และวัฒนา ซึ่งเป็นที่ตั้งของอาคารสำนักงานธุรกิจ พาณิชยกรรมระดับชาติ ศูนย์รวมของ โรงแรมและที่พักของนักท่องเที่ยว

3.พื้นที่ กท.3 เรียกว่า กลุ่มวิภาวดี เขตเศรษฐกิจใหม่ แหล่งจ้างงาน ย่านการค้าและการบริการ ที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ประกอบด้วยเขต 6 เขต ได้แก่ จตุจักร บางซื่อ พญาไท ดินแดง ห้วยขวาง และราชเทวี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.พื้นที่ กท.4 เรียกว่า กลุ่มเจ้าพระยา เขตเศรษฐกิจใหม่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา รองรับการขยายตัวของวงแหวนอุตสาหกรรม ประกอบด้วยเขต 5 เขต คือ เขตคลองเตย บางคอแหลม ขานนาวา พระโขนง และเขตบางนา

5.พื้นที่ กท.5 เรียกว่า กลุ่มกรุงธนบุรี เขตอนุรักษเมืองเก่ากรุงธนบุรี แหล่งวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิมและแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วยเขต 5 เขต ได้แก่ เขตธนบุรี บางกอกใหญ่ คลองสาน บางกอกน้อย และเขตบางพลัด โดยกลุ่มเขตนี้เป็นแหล่งประวัติศาสตร์การสถาปนากษัตริย์ มีวัด โบสถ์ มัสยิด ที่ทรงคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม จิตรกรรม ยังคงวิถีชีวิตของชุมชนนานาชาติ (จีน ฝรั่งเศส แจก เขมร ลาว) และชนบทประเพณีไทยดั้งเดิม

6.พื้นที่ กท.6 เรียกว่า กลุ่มตากสิน เขตเศรษฐกิจการจ้างงานใหม่ และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากรองรับศูนย์กลางคมนาคม ศูนย์ธุรกิจพาณิชย์กรรม และศูนย์ราชการของกรุงเทพมหานคร ด้านตะวันตก ประกอบด้วยเขต 3 เขต ได้แก่ เขตภาษีเจริญ จอมทอง และราษฎร์บูรณะ

7.พื้นที่ กท.7 เรียกว่า กลุ่มพระนครเหนือ เขตที่อยู่อาศัยรองรับการขยายตัวของเมือง ด้านตะวันออกตอนเหนือ ประกอบด้วย เขต 5 เขต ได้แก่ เขตบางเขน หลักสี่ ดอนเมือง สายไหม และลาดพร้าว ซึ่งสภาพปัจจุบันเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย และการย้ายสนามบินดอนเมือง ไปยังสนามบินสุวรรณภูมิ ทำให้บทบาทของเมืองเปลี่ยนไป

8.พื้นที่ กท.8 เรียกว่า กลุ่มบูรพา เขตที่อยู่อาศัยรองรับการขยายตัวของเมือง ด้านตะวันออกตอนใต้ ประกอบด้วย 6 เขต คือ บางกะปิ คันนายาว วังทองหลาง บึงกุ่ม สะพานสูง และสวนหลวง สภาพปัจจุบันเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของเมือง

9.พื้นที่ กท.9 เรียกว่า กลุ่มสุวินทวงศ์ เขตเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมดี ประกอบด้วย เขต 2 เขต คือ คลองสามวา และหนองจอก สภาพปัจจุบันเป็นพื้นที่ เกษตรกรรม และในอนาคตได้มีโครงการพัฒนาเป็นที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมดี

10.พื้นที่ กท.10 เรียกว่า กลุ่มศรีนครินทร์ เขตศูนย์ชุมชนชานเมืองรองรับสนามบิน ประกอบด้วย เขต 3 เขต คือ ลาดกระบัง มีนบุรี และประเวศ เป็นเขตพัฒนารองรับสนามบินสุวรรณภูมิ โดยการพัฒนาศูนย์ชุมชนลาดกระบังเป็นแหล่งงาน ย่านการค้าและบริการ เขตนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้า และสถานีขนส่งสินค้าชานเมือง ส่วนเขตประเวศและมีนบุรี เป็นที่อยู่อาศัยรองรับแหล่งงาน

11.พื้นที่ กท.11 เรียกว่า กลุ่มมหาสวัสดิ์ เขตเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมผสมผสานพื้นที่เกษตรกรรม ประกอบด้วย เขต 4 เขต คือ ทวีวัฒนา ดลิ่งชัน บางแค และหนองแขม เป็นการพัฒนาตามสภาพปัจจุบันและตามที่กำหนดโดยผังเมืองรวม

12.พื้นที่ กท.12 เรียกว่า กลุ่มสนามชัย เขตเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัยและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ประกอบด้วย เขต 3 เขต ได้แก่ บางขุนเทียน บางบอน และทุ่งครุ โดยเขตบาง

ขุนเทียนและบางบอนเป็นเขตอุตสาหกรรม เกษตรกรรม เขตทุ่งครุเป็นเขตที่อยู่อาศัย และ เกษตรกรรม พื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

จากสภาพภูมิศาสตร์ และนโยบายการบริหารจัดการ กลุ่มเขตเมืองชั้นใน และกลุ่มเขต เศรษฐกิจ ไม่เหมาะสมที่จะเป็นที่ตั้งโครงการ ดังนั้นจึงเหลือ กลุ่มพระนครเหนือ กลุ่มบูรพา กลุ่มสุวิ นทวงศ์ กลุ่มมหาสวัสดิ์ และกลุ่มสนามชัย

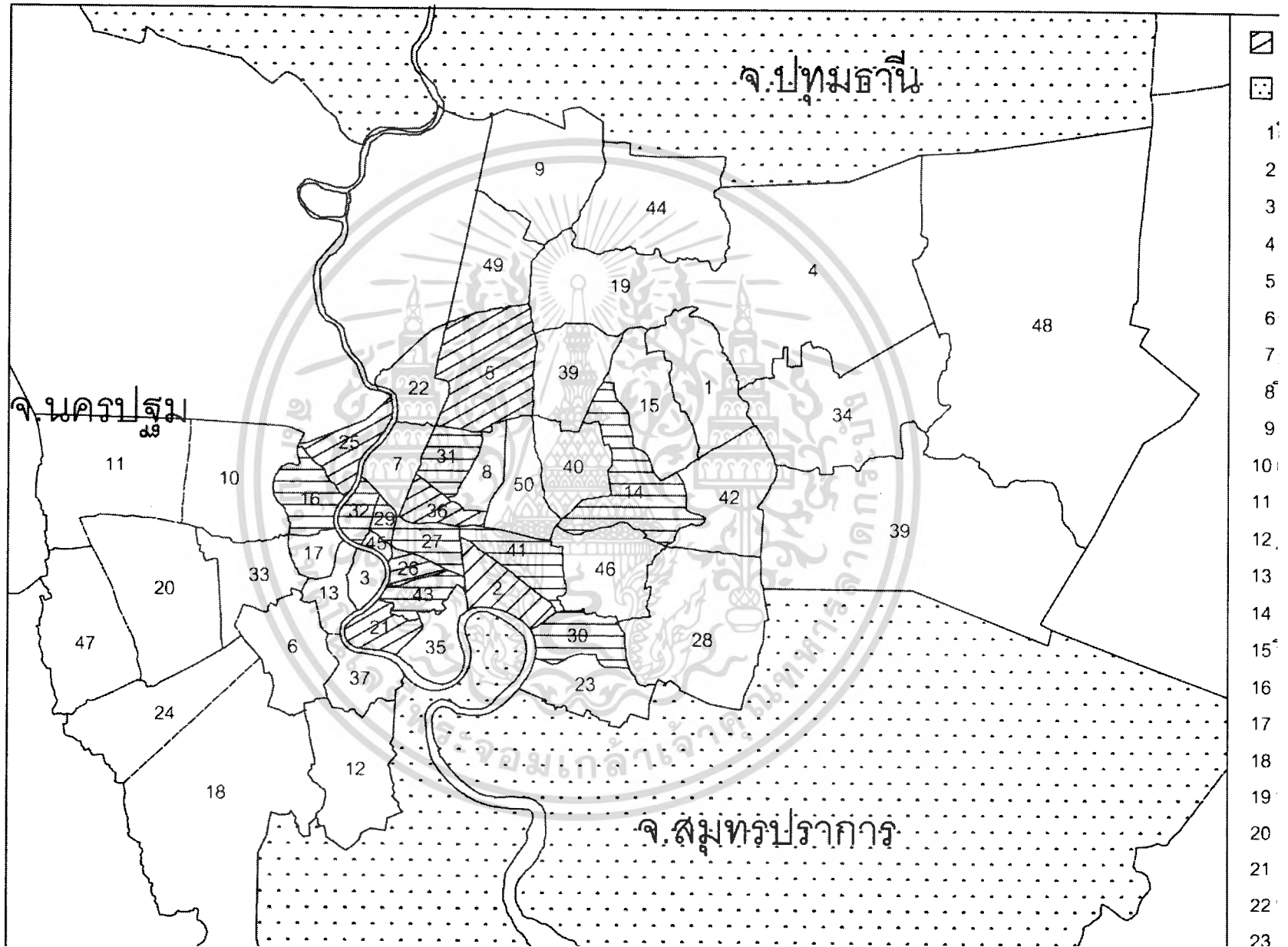
ตารางที่ 4.1 แสดงการเปรียบเทียบความเหมาะสมตามเกณฑ์ในการพิจารณาโครงการ

ปัจจัย	ค่าน้ำหนัก	กลุ่มพระนครเหนือ	กลุ่มบูรพา	กลุ่มสุวิ นทวงศ์	กลุ่มมหาสวัสดิ์	กลุ่มสนามชัย
สภาพแวดล้อมดี มีความเป็นธรรมชาติ	4	2	2	4	3	3
ความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ	4	3	4	2	2	3
ระยะห่างจากแหล่งที่พบปัญหา(เด็กเร่ร่อน)	4	3	4	2	3	2
สาธารณูปโภค สาธารณูปการ	3	4	4	2	3	2
การเข้าถึงโครงการ	3	4	4	2	3	2
การคมนาคม	3	2	2	3	2	2
ราคาที่ดิน	3	2	3	4	3	3
รวม		68	79	65	65	59

- Credit
- 1 สำคัญน้อย
  - 2 สำคัญปานกลาง
  - 3 สำคัญมาก
  - 4 สำคัญมากที่สุด

สรุปผลการเลือกที่ตั้งโครงการ กลุ่มเขต บูรพา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จ.ปทุมธานี

จ.นครปฐม

จ.สมุทรปราการ

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23

4.2 วิเคราะห์และสรุปการเลือกที่ตั้งโครงการ

จากเกณฑ์ในการพิจารณาที่ตั้งโครงการเพื่อความเหมาะสมในด้านต่างๆ จึงทำการเลือกที่ตั้งจากกลุ่มเขต บูรพา ซึ่งประกอบด้วย เขตวังทองหลาง เขตบางกะปิ เขตสวนหลวง เขตสะพานสูง เขตบึงกุ่ม และเขตคันนายาว

แต่จากรูปที่ จะพบว่าแหล่งที่พบเด็กเร่ร่อนจะเกาะกลุ่มกันอยู่ในเขตกรุงเทพฯ ชั้นใน และมีการกระจายตัวออกมายังบริเวณเขตกรุงเทพฯ ชั้นกลาง ซึ่งมีแนวโน้มการกระจายตัวไปยังเขตที่มีความเจริญ มีท่ารถขนส่ง หรือห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ การอยู่ใกล้หรือแวดล้อมด้วยพื้นที่ที่มีเด็กเร่ร่อนมากเกินไปเพราะจะทำให้มีโรคาสเสียงที่จะกลับไปเร่ร่อนอีก ดังนั้นเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าจะเหลือพื้นที่ที่เหมาะสมที่คิดพื้นที่เขตที่เป็นแหล่งปัญหาเด็กเร่ร่อนเพียงเขตเดียว คือ เขตบึงกุ่ม และเขตสะพานสูง ส่วนเขตคันนายาวที่ไม่คิดกับเขตที่มีพื้นที่ที่มีเด็กเร่ร่อนเลย ก็ยากต่อการที่จะชักจูงเด็กให้เข้ามาในโครงการ

ตารางที่ 4.2 แสดงการเปรียบเทียบความเหมาะสมตามเกณฑ์ในการพิจารณาโครงการ

ปัจจัย	ค่าน้ำหนัก	เขตบึงกุ่ม	เขตสะพานสูง
สภาพแวดล้อมดี มีความเป็นธรรมชาติ	4	2	3
ความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ	4	2	2
ระยะห่างจากแหล่งที่พบปัญหา(เด็กเร่ร่อน)	4	4	4
สาธารณูปโภค สาธารณูปการ	4	3	3
การเข้าถึงโครงการ	3	3	4
การคมนาคม	3	2	3
ราคาที่ดิน	3	3	3
รวม		68	78

Credit 1 สำคัญน้อย

2 สำคัญปานกลาง

3 สำคัญมาก

4 สำคัญมากที่สุด

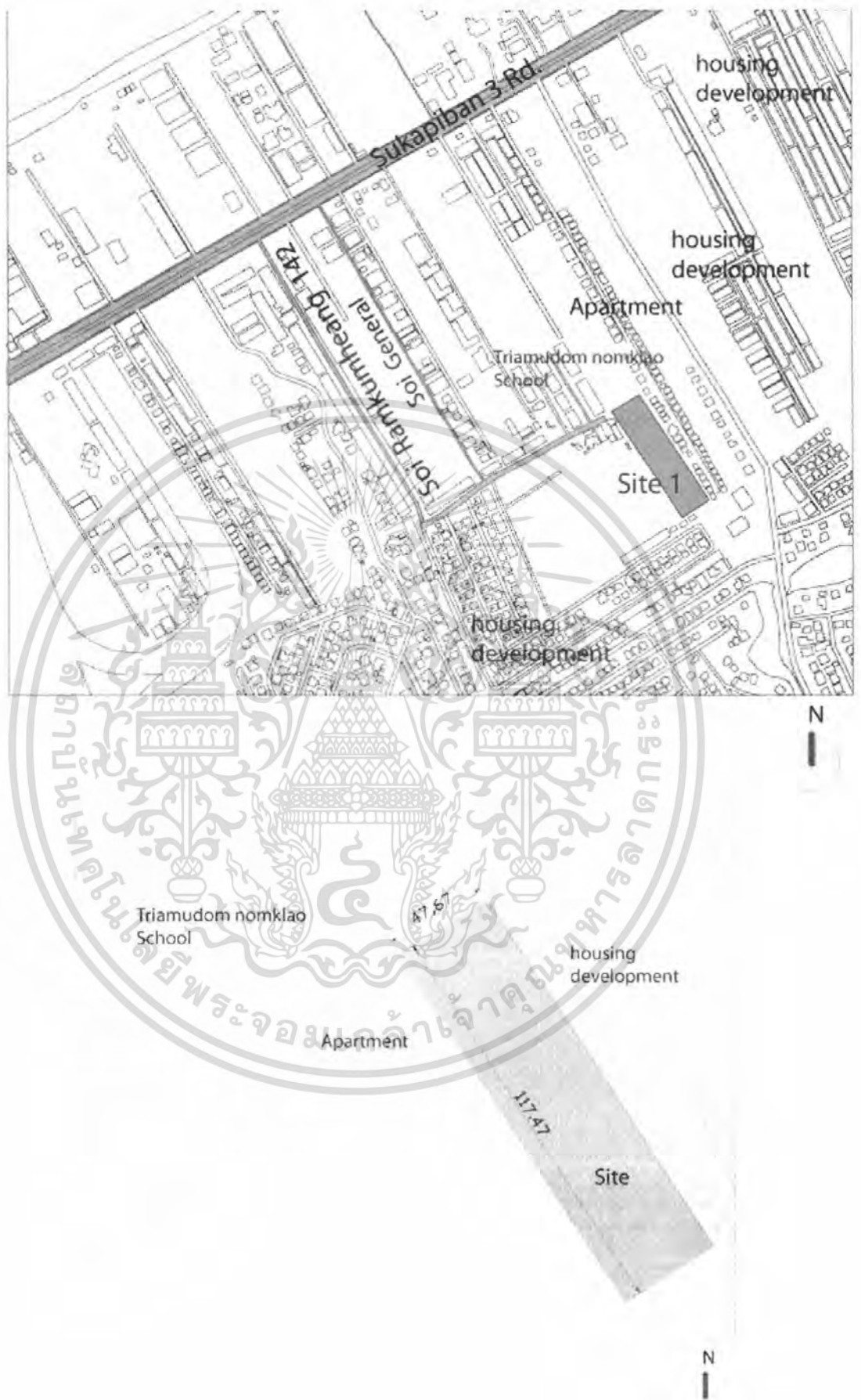
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตามตารางที่ 4.2 ดัชนีจึงสรุปเลือกเขต สะพานสูง

4.2.1 การวิเคราะห์เลือกที่ตั้งโครงการ

ที่ตั้งโครงการที่ 1

(1) ที่ตั้ง โครงการ	อยู่ในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร เขตสะพานสูง ถนน สุขาภิบาล 3 หรือ ถนนรามคำแหง
(2) ขนาดของที่ตั้ง	มีเนื้อที่ประมาณ 3.5 ไร่
(3) ขอบเขตของโครงการ	สภาพแวดล้อมบริเวณรอบที่ตั้งโครงการประกอบด้วย ทิศเหนือ ที่ดินเอกชน เป็นอาคารที่พักอาศัยคอนกรีต 4 ชั้น ทิศตะวันออก ที่ดินเอกชน เป็นกลุ่มอาคารบ้านจัดสรร ทิศใต้ ที่ดินเอกชน ทิศตะวันตก เป็นอาคารที่พักอาศัยคอนกรีต 4 ชั้น
(4) การเข้าถึงโครงการ	โครงการสามารถเข้าถึงได้ 2 ทาง คือ - ทางเท้าและทางรถยนต์จากซอยรามคำแหง 142 และ ซอยทั่วไปที่อยู่ ระหว่างซอยรามคำแหง 140 และ 142
(5) ราคาที่ดินและกรรมสิทธิ์	ราคาประเมินที่ดิน อยู่ที่ 3,000 – 22,000 บาท/ตารางวา เป็นกรรมสิทธิ์ ของเอกชน
(6) ข้อกำหนดการใช้ที่ดินภายในเขตผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร	อยู่ในเขตพื้นที่สีเหลือง เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย

รูปที่ แสดงที่ตั้ง Site 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ แสดงบริเวณถนนและบริบทของบริเวณ Site 1

รูปที่ แสดงบริเวณทางเข้า Site

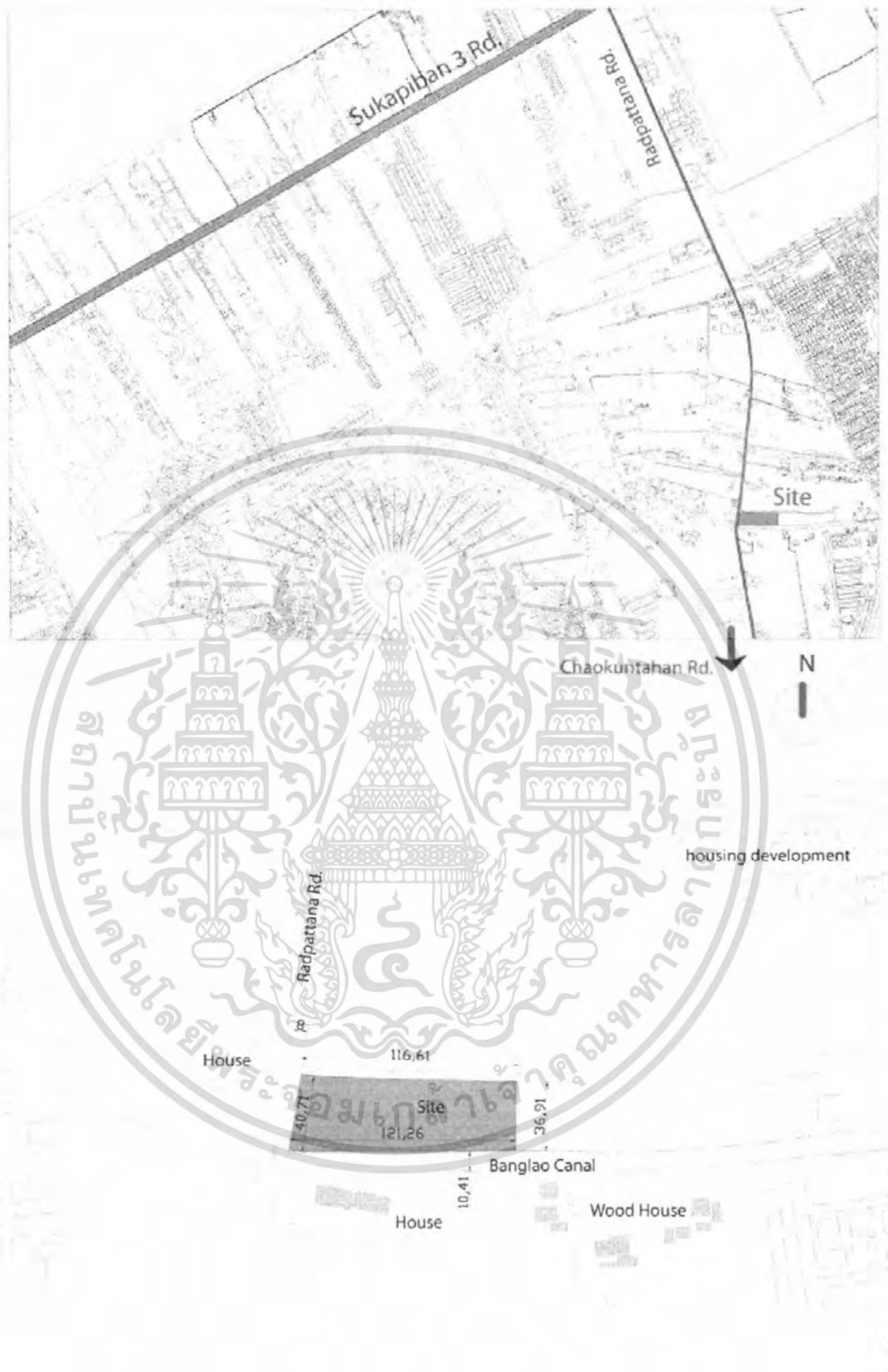
รูปที่ แสดงทัศนียภาพภายใน Site

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ตั้งโครงการที่ 2

- (1) ที่ตั้งโครงการ อยู่ในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร เขตสะพานสูง ถนน
ราษฎร์พัฒนา ซึ่งเป็นถนนที่สามารถเชื่อมต่อถนน
สุขาภิบาล 3 และถนนเจ้าคุณทหาร
- (2) ขนาดของที่ตั้ง มีเนื้อที่ประมาณ 3 ไร่
- (3) ขอบเขตของโครงการ สภาพแวดล้อมบริเวณรอบที่ตั้งโครงการประกอบด้วย
ทิศเหนือ ที่ดินเอกชน
ทิศตะวันออก ที่ดินเอกชน
ทิศใต้ คลองบางเตา
ทิศตะวันตก ถนนราษฎร์พัฒนา
- (4) การเข้าถึงโครงการ
โครงการสามารถเข้าถึงได้ 1 ทาง คือ
- ทางเท้าและทางรถยนต์จากถนนถนนราษฎร์พัฒนา
- (5) ราคาที่ดินและกรรมสิทธิ์
ราคาประเมินที่ดิน อยู่ที่ 5,100 – 17,000 บาท/ตารางวา เป็นกรรมสิทธิ์
ของเอกชน
- (6) ข้อกำหนดการใช้ที่ดินภายในเขตผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร
อยู่ในเขตพื้นที่สีเหลือง เป็นที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

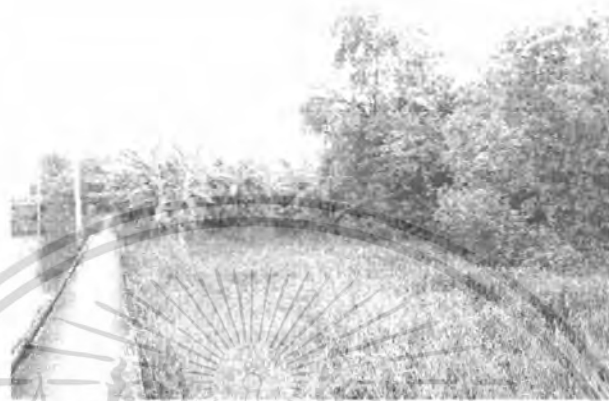

รูปที่ แสดงที่ตั้ง Site 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ แสดงทัศนียภาพ Site 2 ด้านฝั่งติดคลองบางเตา

รูปที่ แสดงทัศนียภาพทางเดินในของชุมชนริมคลองบางเตา

รูปที่ แสดงทัศนียภาพบ้านไม้ริมคลองบางเตา

รูปที่ แสดงทัศนียภาพบรรยากาศคลองบางเตาในเวลาพลบค่ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบและสรุปผลการเลือกที่ตั้งโครงการ
จากการเลือกที่ดินที่เหมาะสมในย่านที่สนใจมา 2 แห่ง จึงพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

ปัจจัย	ค่าน้ำหนัก	Site 1	Site 2
สภาพแวดล้อมดี มีความเป็นธรรมชาติ	4	3	4
ความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ	4	2	2
ระยะห่างจากแหล่งที่พบปัญหา(เด็กเร่ร่อน)เหมาะสม	4	4	4
สาธารณูปโภค	4	3	3
สาธารณูปการ			
การเข้าถึงโครงการ	3	4	4
การคมนาคม	3	3	3
ราคาที่ดิน	3	3	3
รวม		78	82

สรุปเลือกที่ตั้ง Site 2 อยู่บริเวณริมถนนราษฎร์พัฒนา

หมายเหตุ

Credit 1 ต่ำคณุน้อย

2 ต่ำคณุนปานกลาง

3 ต่ำคณุนมาก

4 ต่ำคณุนมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

การศึกษาและวิเคราะห์ตัวอย่างอาคาร

การศึกษาอาคารตัวอย่าง เป็นการศึกษอาคารประเภทเดียวกันหรือใกล้เคียงกับโครงการ ซึ่งนำมาศึกษาและวิเคราะห์ เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบโครงการบ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อนหญิง ดังนี้

- (1) ด้านข้อมูลทั่วไปและการดำเนินงานของโครงการ
- (2) ด้านประเภทและพฤติกรรมของผู้ใช้โครงการ
- (3) ด้านที่ตั้งโครงการ
- (4) ด้านลักษณะอาคาร
- (5) ด้านพื้นที่ใช้สอย
- (6) ด้านการออกแบบอาคาร
- (7) ด้านการสัญจรของผู้ใช้สอยอาคาร
- (8) ด้านงานระบบ
- (9) สรุปข้อดี ข้อเสียของโครงการ

5.1 ตัวอย่างอาคารในประเทศ

5.1.1 มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก

ที่ตั้ง 100/475 ซ.แจ้งวัฒนะ 10 แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
พื้นที่ 1 ไร่ 21 ตารางวา

5.1.1.1 ประวัติความเป็นมาของมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก

เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่มีประสบการณ์และความคิดในการพัฒนาเด็ก อย่างยาวนานที่ต้องการจะเห็นงานพัฒนาเด็กในสังคมไทย ดำเนินการขึ้นอย่างจริงจัง และมีผล ในทางรูปธรรมที่ชัดเจนจึงร่วมกันก่อตั้งมูลนิธิขึ้น โดยได้รับอนุญาตจาก กระทรวงมหาดไทย ให้จัดตั้งเป็นมูลนิธิฯ เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2531 ตามทะเบียนลำดับที่ 4021

5.1.1.2 อัตรากำลังเจ้าหน้าที่มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก

คณะกรรมการมูลนิธิฯ

8 คน

ประกอบด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประธาน	1 คน
รองประธาน	1 คน
เหรัญญิก	1 คน
กรรมการ	4 คน
เลขาธิการ	1 คน

ผู้ประสานงานครูข้างถนน

ผู้ประสานงานงานเด็กและครอบครัว

ผู้ประสานงานบ้านสร้างสรรค์เด็ก

ผู้ประสานงานบ้านอุปถัมภ์เด็ก

ผู้ประสานงานสำนักงาน

ผู้ประสานงานงานเชิงวิชาการ

5.1.1.3 กิจกรรมที่ให้บริการ

งานป้องกันเด็กที่ต้นทาง ประกอบด้วย

1. ทุนการศึกษา ประสานหาทุนเพื่อเด็กยากจนในชนบทให้ได้รับการศึกษาต่อ
2. จักรยานเพื่อเด็ก สำหรับเด็กชนบทที่อยู่ห่างไกล ได้มีจักรยานขี่ไปโรงเรียน
3. อุปกรณ์/เกม/ดนตรี/กีฬา บรรจรรวมเป็นชุดๆมอบกระจายไปสู่โรงเรียนขนาดเล็กที่ห่างไกล เพื่อเด็กจะได้มีอุปกรณ์เสริมพัฒนาการ
4. ชุดนักเรียนสำหรับเด็ก จัดหาและมอบแก่เด็กๆที่ยากจนและขาดแคลน
5. หนังสือเรียนสำหรับเด็ก จัดมอบหนังสือเรียนให้แก่เด็กในชนบทเพื่อใช้

ประกอบการเล่าเรียน

งานรูกช่วยเหลือเด็ก

1. ครูข้างถนน รุกพบเด็กเร่ร่อนตามสถานที่ต่างๆ เช่น หัวลำโพง พัฒนพงษ์รังสิต ปิ่นเกล้า ฯลฯ เพื่อช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนให้พ้นจากถนน มาสู่สภาพชีวิตใหม่ที่ดีขึ้น
2. งานประสานช่วยเหลือเด็กและครอบครัว ในสภาพสังคมปัจจุบัน สภาพปัญหาครอบครัวมี ผลกระทบถึงเด็กเป็นอย่างมาก การช่วยเหลือเด็ก จึงต้องประสานงานรอบด้านเพื่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาเด็ก ในการรูกช่วยเหลือเด็กนั้น พบว่าเด็กจำนวนมาก ไม่มีหลักฐานการเกิด ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องประสานช่วยให้เด็กมีหลักฐานครบถ้วน รวมถึงประสานส่งต่อเด็ก ไปสู่หนทางที่ดีสำหรับเขา เช่น เข้าโรงเรียน ฝึกงานอาชีพ ทำงาน หรือกลับไปสู่ครอบครัว

งานเชิงวิชาการ

1. ศูนย์ข้อมูล มูลนิธิได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก ไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้

บุคคลทั่วไปได้ค้นคว้าศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. รณรงค์เผยแพร่ข่าวสาร ด้วยการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน เพื่อให้สังคมได้
ตระหนักรับรู้ถึงปัญหาที่เด็กประสบอยู่

งานรองรับเด็ก

1. บ้านอุปถัมภ์เด็ก
2. บ้านสร้างสรรค์เด็ก

1. บ้านอุปถัมภ์เด็ก เป็นบ้านพักประจำสำหรับเด็กกำพร้า เด็กเร่ร่อนหญิง เด็ก
ครอบครัวแตกแยก เด็กพ่อแม่ต้องโทษ ฯลฯ ได้เข้ามาอาศัยอยู่และได้รับการพัฒนาคนเสมือนเด็กฯ
ปกติทั่วไป มีเด็กอยู่ในความดูแลทั้งชาย(อนุบาล-ป.6)และหญิง(อนุบาล-ปริญญาตรี) ตัวโครงการ
เป็นส่วนหนึ่งในบริเวณพื้นที่ของมูลนิธิ

สภาพโดยทั่วไปของโครงการ

บริเวณรอบๆโครงการอยู่ในย่านพักอาศัย ส่วนใหญ่เป็นบ้าน 2 ชั้น มีรั้วรอบขอบ
ชิด ตัวโครงการมีพื้นที่ดินประมาณ 1 ไร่ 21 ตารางวา

จำนวนบุคคลากร

มีเด็กที่อยู่ในความดูแลทั้งสิ้น 61 คน เป็นเด็กผู้หญิงอายุ 4-12 ปี และเด็กผู้ชาย 2-
3 คน อายุไม่เกิน 4 ปี

จำนวนครู 5 คน

อัตราครูต่อเด็ก 1: 12.2

องค์ประกอบของโครงการ

ส่วนสำนักงาน เป็นส่วนห้องทำงานของเจ้าหน้าที่

อาคารเอนกประสงค์ ใช้เป็นโรงอาหาร ประชุม และจัดกิจกรรม

ห้องสมุด

ห้องประชุม สำหรับประชุมย่อย และใช้สำหรับเป็นห้องข้อมูล
ด้วย

ห้องเรียนเด็กเล็ก สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

ส่วนที่พัก แบ่งเป็นที่พักเด็กชายและเจ้าหน้าที่ กับที่พัก
เด็กหญิง

สนามกีฬา เป็นสนามบาสเก็ตบอลกลางแจ้งแบบไม่มาตรฐาน
และใช้สำหรับเป็นที่จอดรถด้วย

ข้อดี

1. เป็นบ้านเปิด และไม่มีกฎระเบียบมาก เด็กจึงมีอิสระ และไม่กลัวที่จะเข้ามา

อยู่ในบ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บ้าน

2. อยู่ไม่ไกลจากย่านชุมชนมาก แต่ก็ไม่วุ่นวาย พลุกพล่าน จนเกินความเป็น
3. ไม่ไกลเกินไปที่บุคคลทั่วไปจะเข้าถึงโครงการ

ข้อเสีย

1. พื้นที่ค่อนข้างน้อย ทำให้รองรับเด็กได้น้อย และเด็กมีพื้นที่สำหรับวิ่งเล่นไม่เพียงพอ
2. ตัวองค์ประกอบมีการใช้งานร่วมกันมากเกินไป และความต้องการพื้นที่มาก แต่ไม่เพียงพอกับพื้นที่ดิน ทำให้อาคารอยู่ชิดกันมากเกินไป

3. อัตราส่วนระหว่างครูกับเด็กยังค่อนข้างมาก ขาดบุคลากรและทุนทรัพย์

2. บ้านสร้างสรรค์เด็ก

สถานที่ตั้ง 27 ม.10 ต.ลาดสวาย อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12150

เป็นบ้านเปิดสำหรับเด็กเร่ร่อนชาย ได้ตัดสินใจเข้ามาทดลองใช้ชีวิตภายในบ้าน เพื่อเปรียบเทียบกับการใช้ชีวิตอยู่ตามสถานที่ทั่วไป ก่อนจะตัดสินใจอยู่ถาวร

สภาพโดยทั่วไปของโครงการ

โครงการมีลักษณะคล้ายบ้านสวน มีพื้นที่ไม่ใหญ่มากนักและบรรยากาศ ร่มรื่น บริเวณรอบๆโครงการเป็นทุ่งนาและทุ่งหญ้า ด้านหลังโครงการมีคลองไหลผ่าน ให้เด็กลงไปเล่นน้ำได้

จำนวนบุคลากร

มีเด็กอยู่ในโครงการ 48 คน เป็นเด็กผู้ชายอายุ 5-16 ปี

ครู 4 คน

ผู้ช่วยครู 1 คน (เคยเป็นเด็กที่อยู่ในความดูแลของมูลนิธิ)

อัตราส่วนครูต่อเด็ก 1:9.6

องค์ประกอบ

โครงการประกอบด้วยอาคารหลักๆ ดังนี้

- อาคารเอนกประสงค์

ชั้นล่าง

ส่วนสำนักงาน ใช้เป็นห้องทำงานของครู

ส่วนเอนกประสงค์ เป็นพื้นที่เปิดโล่งใต้อาคาร ใช้เป็นส่วนกีฬาในร่ม เช่น บิงปอง ส่วนรับแขก กินข้าว ประกอบกิจกรรมอื่นๆ โดยการใช้พื้นที่สลับกันไปตามช่วงเวลา

ครัว ห้องเก็บของ ซักล้าง อยู่ด้านหลังของอาคาร กันเป็นสัดส่วนออกไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ห้องพักเด็กโต (ม.1-ม.3) มีเด็กพัก 2 คน เป็นส่วนที่ต่อเติมเพิ่มออกมาด้านหน้า เป็นห้องพิเศษเพื่อความเป็นส่วนตัวสำหรับเด็กที่ไม่มีปัญหาเรื่องการปรับตัวกิจกรรมแล้ว (อนุญาตให้เก็บกุญแจไว้เอง)

ชั้นบน

ส่วนห้องพักเด็กกลาง (ป.3-ป.6) มีเด็กพักอยู่ 18 คน และใช้เป็นที่พักสำหรับเด็กที่เพิ่งเข้ามาอยู่ในมูลนิธิด้วย มีลักษณะเป็นห้องโถงโล่ง มีแสงสว่างส่องทั่วถึง และมีการระบายอากาศที่ดี มีส่วนนอน และเก็บพูก เด็กกลางจะนอนรวมกันทั้งหมด นอนบนพูก และพับเก็บเมื่อไม่ได้ใช้งาน ห้องนอนครู อยู่ส่วนในสุดของห้องพักเด็กกลาง กั้นแยกเป็นสัดส่วน

- อาคารบ้านพักเด็กโต (ม.1-ม.3) เป็นอาคารชั้นเดียวอยู่ด้านหน้าโครงการ แบ่งเป็น

ห้องพักเด็กโต เป็นห้องรวมมีเตียงและที่แขวนเสื้อผ้า มีเด็กพักอยู่ 10 คน ห้องพักรู สำหรับครูข้างถนนที่มาพักเป็นครั้งคราว เป็นห้องเล็กๆ 2-3 ห้อง

- อาคารบ้านพักเด็กเล็ก (อ.1-อ.3) เป็นเรือนไม้ชั้นเดียว

ห้องพักเด็กเล็ก มีเด็กพัก 18 คน เป็นห้องนอนรวม นอนบนพูก

ห้องพักรู อยู่ติดกับห้องเด็กแต่กั้นเป็นสัดส่วน

ศาลาห้องสมุด เป็นศาลาเล็กๆ ยกพื้นสูงระดับนั่ง ใช้เป็นที่นั่งอ่านและเป็นพื้นที่ของศาลาดูด้วย มีชั้นวางหนังสือ เป็นไม้ต่อจากเสาถึงเสา ไม่มีผนัง

ข้อดี

1. บรรยากาศดีคล้ายบ้าน อยู่ใกล้ธรรมชาติ
2. เป็นบ้านเปิด เด็กมีอิสระเนื่องจากไม่มีกฎเกณฑ์มากมาย ทำให้เด็กกล้าที่จะเข้ามา

มาอยู่ในบ้าน

ข้อเสีย

1. บุคคลากรน้อย ครูต้องทำหน้าที่ทุกอย่าง ทำให้อาจดูแลไม่ทั่วถึง
2. ขาดแคลนพื้นที่ทำกิจกรรมเฉพาะด้าน ส่วนมากเป็นการปรับเปลี่ยนพื้นที่

เนื่องจากมีงบประมาณน้อย

รูปที่ ทางเข้าโครงการของบ้านสร้างสรรค์เด็ก และอาคารนอนเด็กโต

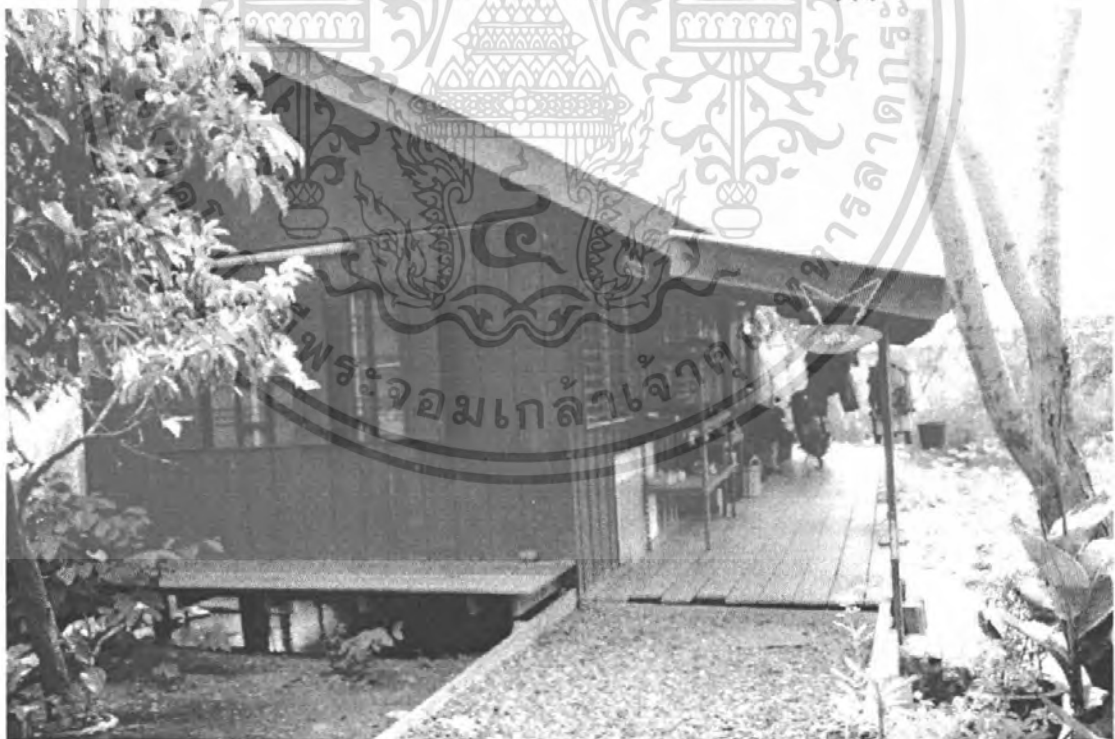

รูปที่ โถงชั้นล่าง ใช้เป็นสถานเอนกประสงค์ เป็นพื้นที่รับประทานอาหาร และจัดกิจกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ ห้องนอนเด็กกลาง ที่ปลายสุดของห้องเป็นห้องครูผู้ดูแล

รูปที่ อาคารนอนเด็กเล็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ ศาลาห้องสมุด

รูปที่ สนามเด็กเล่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ สนามเด็กเล่น

5.1.1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาอาคารตัวอย่าง มุถุนนิธึสร้งสรรค้เด็ก

- ศึกษารูปแบบการดำเนินการของอาคารที่มีรูปแบบใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะในส่วนของการดูแลเด็กภายในโครงการ

- ได้รับทราบถึงองค์ประกอบและจำนวนบุคลากรที่จำเป็นต่อโครงการ
- ศึกษาการใช้ธรรมชาติในการดูแลเด็ก

5.1.2 สถานแรกรับเด็กหญิงบ้านชัยฉุญพร กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

สถานแรกรับเด็กหญิงบ้านชัยฉุญพร ตั้งอยู่เลขที่ 9 หมู่ที่ 2 ถนนรังสิตนครนายก ตำบลรังสิต อำเภอฉุญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110 สังกัดสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าหญิงและเด็ก กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เป็นหน่วยงานที่ให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กหญิงที่ประสบปัญหาด้านการถูกทารุณกรรม มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับวัย จากหน่วยงานต่างๆ ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ จากองค์กรเอกชน หรือจากผู้ปกครองนำฝาก โดยให้การสงเคราะห์ด้านปัจจัย 4 บำบัดฟื้นฟูสภาพร่างกายและสภาพจิตใจ รวมทั้งด้านอารมณ์ สังคม และครอบครัว

5.1.2.1 จำนวนบุคลากร

มีเด็กอยู่ในโครงการหมุนเวียนปีละ 150 คน ขณะนี้มีเด็กอยู่ในความดูแล 98 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นเด็กผู้หญิงอายุ 6-18 ปี อัตราส่วนเด็กต่อพี่เลี้ยง 1: 16.3

อัตรากำลังเจ้าหน้าที่

1. ข้าราชการ		จำนวน 8 อัตรา
- นักพัฒนาสังคม	ระดับ 8	จำนวน 1 อัตรา
- เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป	ระดับ 6	จำนวน 1 อัตรา
- เจ้าพนักงานอบรมและฝึกวิชาชีพ	ระดับ 5	จำนวน 1 อัตรา
- เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล	ระดับ 5	จำนวน 1 อัตรา
- เจ้าหน้าที่ธุรการ	ระดับ 5	จำนวน 3 อัตรา
- นักสังคมสงเคราะห์	ระดับ 5	จำนวน 1 อัตรา
2. ลูกจ้างประจำ		จำนวน 13 อัตรา
- พนักงานพิมพ์ดีด ชั้น 3		จำนวน 1 อัตรา
- พ่อบ้าน - แม่บ้าน		จำนวน 2 อัตรา
- พี่เลี้ยง		จำนวน 6 อัตรา
- คนครัว		จำนวน 1 อัตรา
- พนักงานขับรถยนต์		จำนวน 1 อัตรา
- ยาม		จำนวน 2 อัตรา
3. พนักงานราชการ		จำนวน 3 อัตรา
- นักสังคมสงเคราะห์		จำนวน 3 อัตรา
4. ลูกจ้างชั่วคราว		จำนวน 2 อัตรา
- พี่เลี้ยง		จำนวน 2 อัตรา
		รวมจำนวน 26 อัตรา

5.1.2.2 องค์ประกอบ

โครงการประกอบด้วยอาคารหลักๆ ดังนี้

1. อาคารอำนวยการ เป็นอาคารที่ทำงานเจ้าหน้าที่ ที่ติดต่อราชการ เป็นอาคาร 2 ชั้น
ชั้น 2 เป็นที่ทำงานเจ้าหน้าที่ ชั้นล่างเป็นห้องสัมมนา
2. อาคารเอนกประสงค์ เป็นอาคารชั้นเดียว ไม่มีการกั้นห้อง ใช้จัดเลี้ยง ประชุม
3. อาคารสังคมสงเคราะห์ เป็นอาคารชั้นเดียว เป็นห้องพักของเจ้าหน้าที่สังคม
สงเคราะห์ นักจิตวิทยา
4. อาคารฝึกอาชีพ 2 อาคาร เป็นอาคารชั้นเดียว แบ่งเป็นห้องต่างๆ สำหรับฝึกอาชีพ
5. อาคารโรงอาหาร เป็นอาคารชั้นเดียว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. อาคารนอนของเด็ก 4 อาคาร เป็นอาคาร 2 ชั้น แต่ละหลังเหมือนกันหมด โดยชั้นล่างเป็นห้องสำหรับคูทิวี ชั้นบนเป็นห้องนอนขนาดใหญ่ (นอนรวมกัน โดยมีเตียงเรียงติดกัน) ห้องแต่งตัว ห้องน้ำ

7. อาคารแฟลตบ้านพักเจ้าหน้าที่ 2 อาคาร

8. บ้านพักผู้ปกครอง

5.1.2.3 เปรียบเทียบข้อดี-ข้อเสีย

ข้อดี

1. เป็นโครงการของภาครัฐบาล จึงมีเงินสนับสนุนต่อเนื่อง สามารถรับเด็กได้จำนวนมาก

2. พื้นที่อยู่ติดกับสถานสงเคราะห์อื่นๆ ทำให้สะดวกในการติดต่อประสานงานร่วมมือกันของเจ้าหน้าที่

ข้อเสีย

1. ส่วนทำงานของเจ้าหน้าที่ไกลจากบริเวณที่เด็กเรียนและเด็กพักมาก นอกจากนี้ตัวบ้านพักเจ้าหน้าที่ยังจัดให้มีการแยกออกไปต่างหาก โดยมีรั้วกั้นอย่างชัดเจน เด็กกับเจ้าหน้าที่จึงขาดความใกล้ชิดติดต่อกัน

2. จำนวนที่เลี้ยงต่อเด็กน้อยเกินไป ดูแลเด็กได้ไม่ทั่วถึง

3. ตัวพื้นที่โครงการมีขนาดใหญ่พอสมควร และมีพื้นที่ Open Space มาก แต่มีถนนคอนกรีตรอบโครงการ ตัวลานส่วนใหญ่เป็นสนามหญ้า แทรกด้วยต้นไม้เล็กๆ ต้นไม้ใหญ่น้อยมาก บรรยากาศไม่ร่มรื่น

รูปที่ ทางเข้าโครงการ และตึกอำนวยการ

รูปที่ ห้องนอนเด็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ ห้องดนตรี อยู่ในบริเวณเดียวกับห้องเรียนการศึกษานอกโรงเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ ห้องเรียนฝึกอาชีพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ อาคารนอนของเด็ก

รูปที่ สนามเด็กเล่น และสนามกีฬา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาอาคารตัวอย่าง สถานแรกรับเด็กหญิงบ้านรัชฎงพร

- ศึกษาแนวทางของโครงการที่มีการฝึกอาชีพเด็ก ภายในโครงการเอง
- ได้รับทราบถึงองค์ประกอบและจำนวนบุคลากรที่จำเป็นต่อโครงการที่มีการฝึกอาชีพอยู่ภายในโครงการเอง

5.2 ตัวอย่างอาคารในต่างประเทศ

5.2.1 โรงเรียนอนุบาลที่เมือง Stuttgart – Luginsland (Kindergarten Luginsland, Stuttgart, Germany, 1987)

สถาปนิก Behnisch

5.2.1.2 คำวิจารณ์

Luginsland เป็นชานเมืองออกไปทางตะวันออกของ Stuttgart เป็นที่สูงอยู่บนเชิงเขาที่ชันมาก ต่อเนื่องกับหุบเขา Neckar มีถนนปลายตันหลายสายแยกออกจากถนนหลัก และที่สุดถนนปลายตันแห่งหนึ่ง เป็นที่ตั้งของโรงเรียนอนุบาลแห่งนี้ Behnisch ออกแบบให้ภายนอกเป็นเรือโผล่ขึ้นมาจากภูเขา แล้วจมนิดตรงส่วนท้ายเรือ พร้อมกันนั้นให้เรือเอียงไปทางกราบขวาด้วยข้างๆ มีสวนไร่องุ่นเป็นส่วนแบ่งเขตเมืองและชานเมือง รูปทรงมีลักษณะไม่ค่อยสมมาตร แต่ก็เป็นที่สนใจและเป็นรูปแบบที่ตรงกันข้ามกับความขริบ สงบของอาคารเรียนแบบเดิมๆอย่างสิ้นเชิง โดยกลับคำนึงถึงการมุ่งตอบสนองความต้องการของเด็ก ให้ได้รู้สึกเพลิดเพลิน อย่างไม่รู้ตัวตามความน่าสนใจ และสะดุดตาของอาคารหลังนี้กลับไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชนในแถบนี้ เพราะไม่ต้องการให้มีการสร้างโรงเรียนนี้ อาคารนี้สร้างด้วยเงินทุนรัฐบาล ด้วยค่าก่อสร้างที่สูงเกินระดับปกติถึง 10 เท่า แต่การจัดตั้งโรงเรียนนี้ก็มิได้แหวกแนวมากจนเกินไปยังมีการใช้พื้นที่ที่สอดคล้องกับ Form ได้ไม่ยากนัก ในขณะที่เดียวกันก็มีบรรยากาศสนุกสนานผสมกลมกลืนเข้าไปด้วย

รูปร่างของเรือมีทิศทางที่แรงมากโดยพุ่งตรงเป็นแนวแกนกลางตามสันเขา ก้านข้างทั้งสองสมมาตรกันและมีความขัดแย้ง (Contrast) อย่างรุนแรงระหว่างหัวกับท้ายเรือพุ่งตรงออกมาจากเนินเขาไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เพื่อรับแสงอาทิตย์ในยามเช้าทำให้ห้องกิจกรรมรวมของเด็กๆที่อยู่ตรงหัวเรือรับแสงแดดเป็นมุมกว้าง ตรงส่วนท้ายเรือที่จมอยู่ใต้ดินเป็นห้องทอและที่บำบัดน้ำเสีย ซึ่งมีวิศวกรประจำอยู่ บนชั้นที่ 1 ในบริเวณแกนของท้ายเรือเป็นห้องทำงานของครูใหญ่เปรียบได้กับห้องกัปตันของเรือสมัยก่อน ทางเข้าได้จากด้านข้างของเรือทั้งสองด้านตรงข้ามกัน แต่อยู่คนละระดับตามความเอียงของที่ตั้ง ประตูที่สูงกว่าอยู่ขวางทางเดินพอดี ในเรือมีสองชั้นสำหรับนักเรียนสองกลุ่มแต่ละชั้นมีโถงทางเข้าห้องเรียนใหญ่ และห้องเรียนย่อย ความสะอาดสำหรับเด็ก 56 คน ถ้าเป็นเรือจริงพื้นที่จะต้องเอียงทั้งหมดเพราะเรือเอียง แต่เรือลำนี้เอียงเฉพาะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตรงคาดฟ้าเรือเท่านั้นซึ่งเป็นที่น่าเสียดาย ด้วยเหตุผลที่ว่า อาจเป็นอันตรายต่อเด็กได้ แต่พื้นที่ภายในจะอยู่ในระนาบนอนทำให้เกิดความขัดแย้งของรูปทรงเรขาคณิตในเรือ ในการจัดแปลนและรูปตัดให้เกิดการบิดเบี้ยวบ้าง ทำให้เกิดการรับรู้ถึง Space ที่สนุกสนาน มีรูปร่างและขนาดต่างกันไปมากมาย ทำให้เกิดชอกมูมต่างๆที่เด็กๆส่วนมากชอบใช้ชีวิตน้อยๆของเขาเล่นสนุกอยู่ในนั้น

การทำหน้าต่างเล็กๆเดียวกับเพดานที่เปลี่ยนระดับความสูงไปเรื่อยๆ ก็เป็นลักษณะที่ใช้งานได้วิธีหนึ่ง โถงชั้นบนซึ่งอยู่ใต้หลังคาที่โค้งแบบเคลื่อนก็มีการใช้หน้าต่างสูงแล้วทำกรอบโค้งไปตามหลังคาเพื่อให้ได้แสงด้านบน เพดานไม้ฉัดก็ทำให้เป็นแสงระยิบระยับให้เหมือนเป็นแสงดาวที่นี้เด็กๆจะทำตัวเหมือนอยู่ที่บ้าน ได้ง่ายมาก เนื่องจากมีบรรยากาศความเป็นบ้านมากกว่าสถานศึกษา และตำแหน่งที่ตั้งอยู่สุดปลายถนนก็ปราศจากความพลุกพล่าน

ห้องเรียนใหญ่ได้รับแสงสว่างอย่างทั่วถึง และเกิดคุณภาพของแสงต่างๆกัน จากตำแหน่งในห้อง การหลีกเลี่ยงการใช้เส้นนอน และระดับอาคารที่เท่ากันตลอดทั้งอาคารทำให้เกิดรายละเอียดเล็กๆน้อยๆตามมา เช่น หน้าต่างเล็กๆแต่นั้นคือ การให้ความรู้สึกคุ้นเคย และมีความสุขและ Space ที่แปลกที่สุดก็คือ ห้องทำงานของครูใหญ่ ทุกอย่างถูกจัดให้บิดเบี้ยวหมดยกเว้นพื้นและโคมแขวน ทำให้เกิดความรู้สึกที่มีความตึงและสงสัย

วิธีการสร้าง ผสมระหว่างคอนกรีตและอิฐฉาบปูนเป็นหลักและโครงสร้างประกอบก็มีคร่าวๆไม่อยู่ข้างบนอีกที แม้ว่าจะไม่เหมือนเรือจริงๆมากนัก ส่วนพื้นผิวภายในเป็นไม้ในรูปทรงที่แปรเปลี่ยนไปต่างๆกัน ทำให้รู้สึกอบอุ่น ภายนอกหุ้มด้วยไม้ผสมกับโลหะแผ่นลูกฟูก แผ่นโลหะลูกฟูก ซึ่งไม่ได้แต่งขอบนี้ทำให้ความรู้สึกไม่แข็งแรงนัก แสดงโครงสร้างให้เห็นจากภายในอาคารได้บ้าง เพราะให้สื่อความหมายในการลำดับความสำคัญ (Hierachy) นอกจากนี้ ยังมีองค์ประกอบที่เป็นเพียงส่วนประกอบตกแต่งอื่นๆอีก

งานออกแบบโรงเรียนอนุบาลแห่งนี้ของ Beh nisch ก็เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ถึงรูปแบบที่ขาดความสัมพันธ์กับเมือง Luginsland แม้ว่าจะเป็นอาคารที่มีสภาพแวดล้อมเป็นกันเองและให้ประสบการณ์แก่เด็กๆสมควรที่จะส่งลูกหลานเข้าเรียนแต่ในทางตรงกันข้าม มันยังขาดอะไรอีกหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศความสงบเรียบง่าย Scale เล็กๆแบบเด็กๆ ความดึงดูด การเชื่อเชิญ และที่สำคัญยังขาดความกลมกลืนกับภูมิทัศน์ของชานเมืองในบริเวณที่ตั้งโครงการอีกด้วย

ในความคิดส่วนตัวของ Beh nisch คิดว่า งานชิ้นนี้มีความหมายมากในแง่ของสถาปัตยกรรมที่เน้นแนวความคิดบริสุทธิ์ นั่นหมายความว่า มันแสดงถึงโลกของเด็กซึ่งจะมีการจัดวางตำแหน่งพื้นที่ใช้สอยตามหลักเหตุผลที่ว่าเราใช้สอยอยู่ในชีวิตประจำวันก็หาไม่ แต่ยังมีคนตั้งข้อโต้แย้งอีกว่าภาพพจน์เช่นนั้นสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับอาคาร มากกว่าการยึดติดกับความต้องการเล็กๆที่ฝังอยู่ในใจของผู้ออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาจจะจริงที่ Beh nisch เสนอผลงานออกมาได้ไม่กระจางพอที่จะทำให้มีการสื่อความหมายให้ลึกได้หลายๆทาง และบางทีรูปแบบที่แหวกแนวมากๆ อาจช่วยให้มีการแปลความหมายไปได้กว้างไกลกว่ารูปแบบอาคารที่เคยทำซ้ำๆกันมาแล้วก็ได้ สิ่งที่เกี่ยวข้องกันมากที่สุดก็คือการกำหนดให้เรือเป็นเวทีชีวิตซึ่งเด็กๆเคยประดิษฐ์เรือเล่นขึ้นจากการต่อเก้าอี้สองตัวเข้าด้วยกันการใช้ลวดฉนวนกันไฟและผ้าห่มเก่าๆ ซึ่งเป็นการเล่นที่ขมขื่นกันอย่างมากมายและนี่เองที่เป็นพลังที่ก่อให้เกิดจินตนาการซึ่งไม่ได้เป็นผลมาจากการใช้งบประมาณสูงแต่อย่างใด

โรงเรียนที่ Luginland นี้ แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่นอนถึงแนวคิดในศิลปะแบบบาโรค มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของ Space ไปเรื่อย เมื่อเราเคลื่อนที่ไปรอบๆสิ่งนี้อาจทำให้เด็กเกิดความมึนงง แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาในการรับรู้มากไปกว่าการเผชิญหน้ากับภูมิทัศน์โล่งๆที่ห่างไกลกับอาคาร ที่ซึ่งกฎทางเรขาคณิตเปิดทางให้กับความเป็นระเบียบที่ซับซ้อนของธรรมชาติ ในทางตรงกันข้าม อาจมีเสียงโต้แย้งได้ว่า การลื่นไหลของ Space ที่รับรู้ได้นั้น ทำให้เกิดการจินตนาการในการแปลความหมายเพิ่มมากขึ้นและนั่นเองทำให้เกิดประสบการณ์มากมาย Space บิดเบี้ยวช่วยให้เด็กๆสนใจที่จะเข้าไปผ่านเข้าไปใช้ในห้องต่างๆ ทางเดินเหล่านั้นที่เต็มไปด้วยทุกอย่างอย่างที่บิดเบี้ยวไม่เหมือนปกติ

รูปที่ แสดงมุมมองด้านบนของหุ่นจำลองอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ แสดงด้านหน้าของ โรงเรียนอนุบาลที่เมือง Stuttgart

รูปที่ แสดงบรรยากาศการเรียนการสอนภายในห้องเรียน

5.2.1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาอาคารตัวอย่าง โรงเรียนอนุบาลที่เมือง Stuttgart

- Luginsland

- ศึกษาแนวทางการใช้ space และ รูปร่างที่บิดเบี้ยวภายในของอาคารในการกระตุ้นการเรียนรู้ และความคิดสร้างสรรค์ ภายในตัวเด็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.2 Strawberry Vale School

5.2.2.1 รายละเอียดของโครงการ

ความเป็นไปภายในความพลเคราะห์ที่สิ้นน้ำเงินใบนี้ ทีมงานของ Patkau Architects มีความเชื่อว่าธรรมชาติคือผู้กำหนด ดังนั้นงานออกแบบใดๆก็ตามอันเป็นผลิตผลของมนุษย์ จึงต้องดำเนินภายใต้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นอาคารขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่หรือระบบสาธารณูปโภคต่างๆ แนวคิดนี้จึงปรากฏอย่างเด่นชัดในการออกแบบอาคาร โรงเรียนสตอเบอรี่ เวิล โดยที่ทีมงานได้นำเอาประโยชน์จากสภาพแวดล้อมบริเวณที่ตั้งออกแบบเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศของการศึกษา ขณะเดียวกันก็สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ

ที่ตั้งของ โครงการ ประกอบด้วยบริเวณของโรงเรียนในปัจจุบัน(ก่อสร้างเมื่อปี 1950) และพื้นที่ดินผืนใหม่ซึ่งอยู่ระหว่างพื้นที่ของ โรงเรียนกับสวนป่าเกรรี่ โอ๊ค(Garry Oak) สวนป่าแห่งนี้มีอาณาเขตยาวไปจดแนวรั้วของสวนสาธารณะโรสเดล (Rosedale Park) ซึ่งเป็นสวนสาธารณะขนาดเล็กที่อยู่ก่อนไปทางใต้ ในการออกแบบเพื่อให้ได้ประโยชน์จากสวนสาธารณะโรสเดลนี้ รวมทั้งสามารถนำสนามของโรงเรียนปัจจุบันมาใช้ประโยชน์อีกครั้งหนึ่ง อาคารโรงเรียนหลังใหม่ซึ่งเป็นหลังที่ 3 ของประชาคมแห่งนี้จึงต้องไปตั้ง ณ ที่ดินผืนใหม่ โดยที่มีข้อกำหนดของการออกแบบว่าจะต้องนำเสนอประวัติศาสตร์ด้านการศึกษาของท้องถิ่นนี้ด้วย

ถึงแม้จะต้องมีการรื้อถอน โรงเรียนออกไปก็ตามแต่ยังคงฐานรากและคานบางส่วนเอาไว้สำหรับเป็นพื้นที่ทำกิจกรรมกลางแจ้ง หรือสถานที่สำหรับชุมนุมกัน ร่องรอยที่คงเหลือไว้นี้จะเป็นหลักฐานบ่งบอกประวัติศาสตร์ของพื้นที่ไปในตัวด้วย

รูปที่ แสดงรูปตัดอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากแนวคิดดังกล่าวห้องเรียนรวมของโรงเรียนที่ก่อสร้างมาตั้งแต่ 1983 และปัจจุบันนี้ใช้เป็นโรงเรียนเตรียมของชุมชน จะนำไปสร้างไว้บริเวณตอนเหนือสุดของพื้นที่ ซึ่งก็คือด้านล่างของถนนโรสคิล อันเป็นตำแหน่งลำดับแรกของการเข้าสู่ที่ตั้งแห่งใหม่นี้ รวมทั้งแสดงถึงลำดับทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ด้วย ส่วนตัวอาคาร โรงเรียนนั้นก่อสร้างที่ด้านใต้สุดของพื้นที่ พร้อมกับนำงานภูมิทัศน์มาเป็นตัวผสานและบ่งบอกถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่มีต่อโรงเรียนแห่งใหม่ สำหรับงานระบบต่างๆ มีการจัดวางอย่างระมัดระวัง เพื่อมิให้กระทบต่อระบบนิเวศของน้ำและความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ โดยเริ่มจากการเก็บกักน้ำฝนที่ไหลมาตามกำแพงและหลังคาทางด้านทิศใต้ของอาคารไว้ในรางน้ำคอนกรีต แล้วผ่านระบบท่อไหลลงสู่พื้นที่กักน้ำด้านล่างทิศเหนือ ซึ่งจะไหลไปรวมกับทางน้ำธรรมชาติต่อไป บริเวณนี้มีการปลูกหญ้าพื้นถิ่นเพื่อปรับพื้นที่ให้เป็นที่อยู่ของนก ซึ่งในไม่ช้าเมล็ดของไม้หนานาพรรณที่มาจากมูลนกก็จะเจริญเติบโตช่วยเติมแต่งสภาพแวดล้อมให้สวยงามมากขึ้น ผู้สวนน้ำเสียจากการใช้สอยต่างๆ จะนำมาบำบัดด้วยระบบชีวภาพ ก่อที่จะปล่อยลงธารน้ำธรรมชาติต่อไป

ในความคิดของทีมออกแบบแล้ววัสดุที่เหมาะสมสำหรับการก่อสร้างโรงเรียนมากที่สุดคือวัสดุที่สามารถสร้างขึ้นมาทดแทนได้ นั่นคือไม้ ดังนั้นส่วนของหลังคาและผนังจึงเป็น ไม้ทั้งหมด โดยมีระบบเสาคานเป็นตัวรับน้ำหนักของโครงสร้างไม้เหล่านี้ ฐานรากและพื้นเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กหล่อในที่ที่มีการเล่นระดับความสูง-ต่ำของพื้นที่ รูปทรงหลังคาที่ปรากฏสะท้อนถึงลักษณะภูมิประเทศของที่ตั้งได้เป็นอย่างดี

สำหรับการเลือกใช้วัสดุในส่วนอื่นๆ ของอาคารผู้ออกแบบคำนึงถึงเรื่องของการใช้พลังงาน รวมถึงผลกระทบต่อภาวะแวดล้อมเป็นหลัก ดังนั้นวัสดุหลักจึงเป็น ไม้ที่ไม่มีการเคลือบผิวด้วยสารเคมี คอนกรีตเปลือยและเหล็ก ผนังภายในและฝ้าเพดานใช้ยิปซัมบอร์ดสีขาวเพื่อช่วยกระจายแสงสว่างไปยังส่วนต่างๆ ของห้อง ส่วนพื้นที่สำหรับการสัญจรและบริเวณที่มักจะเปียกใช้คอนกรีตขัดมัน นำพรมมาปูในห้องเรียน ห้องสมุดและสำนักงาน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียนซึ่งส่วนใหญ่ชอบนั่งกับพื้น อีกทั้งเพื่อป้องกันเสียงสะท้อนด้วย

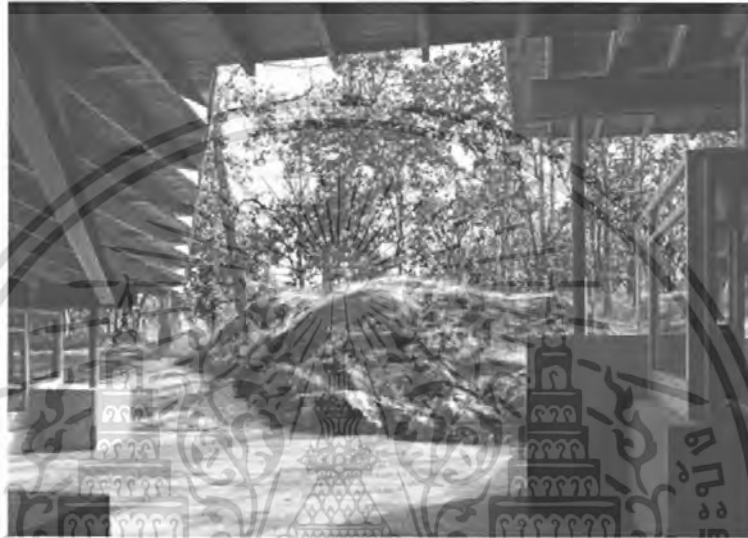
เนื่องจากงบประมาณในการก่อสร้างค่อนข้างจำกัด การออกแบบในส่วนของการกระจายแสงสว่าง ระบบระบายอากาศ และระบบการทำความร้อน ได้ใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมมาประยุกต์เพื่อสร้างสภาวะน่าสบายทั้งสิ้น การออกแบบระบบการทำความร้อนใช้ข้อมูลที่ได้จากคอมพิวเตอร์ที่บันทึกมุมมองอาทิตย์ในช่วงเวลาต่างๆ ไว้ ส่วนระบบแสงสว่างใช้หลังคาสกายไลท์ และวัสดุตกแต่งที่มีคุณสมบัติสะท้อนแสง เพื่อกระจายแสงสว่างเข้าสู่พื้นที่หลักๆ โดยเฉพาะห้องเรียน

สำหรับระบบปรับอากาศเน้นการเดินทางที่เปลือยเพื่อความสะดวกในการดูแลรักษาและการทำความสะอาดและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของระบบปรับอากาศ ผู้ออกแบบนำประโยชน์จากความแตกต่างของอุณหภูมิมาเป็นตัวเสริมในการดึงอากาศบริสุทธิ์เข้าสู่ห้องเรียนและห้องสมุด ผ่านทางพัดลมดูดอากาศที่ติดตั้งไว้ในระดับสูง และบานเกล็ดหน้าต่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาก็เท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายละเอียดของการก่อสร้างทั้งหมด ผู้ออกแบบต้องการให้รูปลักษณ์ของอาคาร สะท้อนถึงอิทธิพลของธรรมชาติรวมถึงสะท้อนถึงเทคโนโลยีของการก่อสร้างด้วย ซึ่งการสะท้อนถึงอิทธิพลของชาตินั้นแสดงผ่านการเลือกใช้วัสดุในส่วนของหลังคา โดยเน้นให้เป็นหลังคาที่มีส่วนยื่นกันแดดฝนมากกว่าที่จะใช้ระบบฉนวนที่เปลือกอาคาร

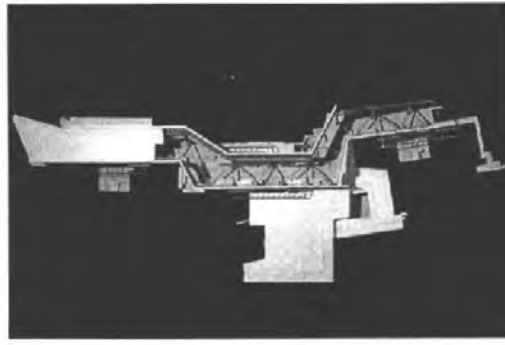
นับเป็นอีกหนึ่งงานออกแบบสถาปัตย์การศึกษาที่น่าสนใจทั้งในด้านแนวความคิดและการใช้วัสดุ ประการสำคัญประหยัดพลังงานด้วย

รูปที่ แสดงมุมมองสู่ภายนอกระหว่างห้องเรียน และทางเข้าหลัก โดยผู้ออกแบบจัดเรียงห้องเรียน ทั้ง 4 ห้อง เรียงเป็นแถวคล้ายฝักถั่ว ซึ่งทำให้แต่ละห้องมีทางออกสู่ภายนอกของตนเองได้ รวมทั้งเกิดเป็นที่ว่างสำหรับทำกิจกรรมอื่นๆด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ แสดงหุ่นจำลองของอาคาร

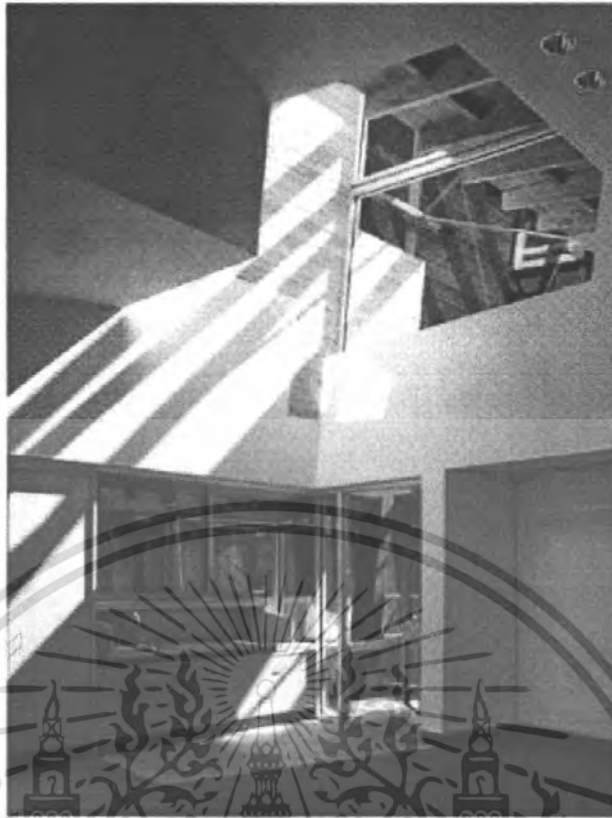

รูปที่ แสดงมุมมองของอาคารจากสวนสาธารณะ พรรณไม้หลักคือ ต้นแกร์ โเอ๊ค ซึ่งเป็นพรรณไม้
เฉพาะถิ่น

รูปที่ แสดงด้านหน้าอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ แสดงบรรยากาศภายใน โถงทางเข้าสู่ห้องเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ แสดงบรรยากาศภายในอาคาร

รูปที่ แสดงบรรยากาศภายในอาคาร

5.2.2.2 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาอาคารตัวอย่าง Strawberry Vale School

- ศึกษาแนวทางการใช้วัสดุ ที่นำมาใช้กับตัวอาคาร เช่น การกระจายแสงที่ผนังโดยใช้ชิปซั่มบอร์ดสีขาว หรือการใช้พรอมปูพื้น เพราะเด็กส่วนใหญ่ในโครงการจะนั่งที่พื้น เป็นต้น
- ศึกษาการนำแสงสว่างเข้ามาในโครงการ
- ศึกษาการจัดเรียงห้องเรียนของอาคารที่มีการเชื่อมต่อสถานภายนอกได้ด้วยตัวเอง ทำให้เกิดการสร้างกิจกรรมที่ต่อเนื่องของภายในชั้นเรียนนั้นๆ ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

อิทธิพลที่มีผลเกี่ยวข้องกับการออกแบบ

6.1 งานระบบที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

- 6.1.1 ระบบโครงสร้าง และวัสดุที่เหมาะสมกับโครงการ
- 6.2.2 งานระบบภายในอาคาร
  - 6.2.2.1 ระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง
  - 6.2.2.2 ระบบระบายอากาศ และปรับอากาศ
  - 6.2.2.3 ระบบสุขาภิบาล
  - 6.2.2.5 ระบบกำจัดขยะ
  - 6.2.2.6 ระบบการป้องกันอาชญากรรม
  - 6.2.2.7 การป้องกันมลพิษทางเสียงในอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

การศึกษาระบบที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

6.1 ระบบโครงสร้างอาคาร

6.1.1 ลักษณะโครงสร้างที่ใช้กับอาคาร

6.1.1.1 เสาเข็มและฐานราก

- เสาเข็ม

รูปแบบของงานเสาเข็มที่ถูกนำมาใช้เพื่อรับน้ำหนักอาคารในโครงการมีดังนี้

1. เเข็มเจาะ ปัจจุบันเป็นที่นิยมมากขึ้น สำหรับอาคารขนาดเล็ก เนื่องจากเทคนิค และวิธีการไม่ยุ่งยากมาก และราคาไม่แพง โดยใช้เข็มเจาะเมื่อมีความจำเป็นจะต้องตอกเข็มใกล้ๆ กับอาคารของคนอื่น เช่น ห่าง 0.80 เมตร โดยไม่ยอมให้อาคารข้างเคียง มีปัญหาแตกร้าว ทรุด หรือขอยที่เข้าพื้นที่ก่อสร้าง มีขนาดแคบมากไม่สามารถจะขนส่งเสาเข็มต้นยาวๆ มาตอกได้ จึงจำเป็นจะต้อง ใช้เข็มเจาะ

หลักการของเข็มเจาะก็คือ ใช้การขุดดินผ่านท่อเหล็กกลมกลวง ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 35 เซนติเมตรขึ้นไป แล้วแต่การรับน้ำหนัก ของอาคาร โดยที่ปลาย 2 ข้างเป็นเกลียวหมุนต่อเนื่องลงไปในดิน เเข็มเจาะสำหรับอาคารมักจะลึกโดยเฉลี่ย 21 เมตร (ผลการเจาะสำรวจ ชั้นดินในทางวิศวกรรม โดยปกติชั้นดินทรายที่รับน้ำหนักในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล จะลึกโดยประมาณ 19-22 เมตร) แล้วตอกท่อเหล็กกลมลงไปที่ละท่อน แล้วขุดดินขึ้นมา ตอกลงไป จนได้ระดับความลึกที่ต้องการ แล้วจึงผูกเหล็กตามแบบ หย่อนลงไปในท่อ เทคอนกรีตตามส่วน จากนั้นจึงค่อยๆ ดึงท่อเหล็กขึ้นมาช้าๆ ทีละท่อนจนหมด แล้วจึงปิดปากหลุม รอจนกว่าปูนแห้งก็เป็นอันเสร็จจะเห็นได้ว่าความสะอาดที่เกิเกิดขึ้นรอบๆ เเข็มเจาะนั้นน้อยกว่าระบบการใช้เข็มตอกลงไป ต่อกันเป็นท่อนๆ

2. เสาเข็มกด เป็นการลดความสะอาดในการตอกเข็มอีกวิธีหนึ่ง และไม่ค่อยยุ่งยากใช้กับโครงสร้างที่ไม่ใหญ่โตหรือรับน้ำหนักมากนัก เช่น กำแพงรั้ว หรืองานเร่งด่วนที่ไม่ต้องการตั้งป็นจัน เข็มกดเป็นวิธีการที่ใช้รถแบ็คโฮ ดึงเสาเข็ม คสล. รูปหน้าตัด 6 เหลี่ยม ขนาดยาวต้นละ 6 เมตร มากดโดยใช้แขนเหล็กของรถแบ็คโฮกดลงไป ซึ่งจะไม่มี ความสะอาดกับรอบๆ ข้าง วิธีนี้สะดวกและ

รวดเร็วแต่ให้ระวังแนวเสาเข็มต้องตั้งให้ตรงแล้วจึงกด ไม่เช่นนั้นเสาจะเบี้ยวหรือหัก หรือทำให้รับน้ำหนัก ได้ไม่ดีเท่าที่ควร

3. เสาเข็มตอก เป็นเข็มที่มีราคาค่อนข้างประหยัด เมื่อเทียบกับเข็มเจาะ สามารถทำงานได้รวดเร็ว จึงเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย มานาน แต่ข้อเสียคือ ก่อให้เกิดการสั่นสะเทือนในเวลาตอกมากกว่าเข็มทุกประเภท และเกิดแรงอัดของดินที่เข็มถูกตอกลงไป แทนที่หน้าตัดของเข็ม อาจจะเป็นรูปตัว I หรือสี่เหลี่ยมตัน โดยทั่วไปจะมีขนาดยาวประมาณ 8-9 เมตรต่อท่อน จึงต้องต่อ 2 ท่อน เพื่อให้ได้ระยะความลึก เสาเข็มชนิดนี้ อาจจะทำให้อาคารที่ติดกันแตกร้าว อันเนื่องจากแรงสั่นสะเทือน นอกจากนั้นการดำเนินการยังต้องใช้พื้นที่ เช่น การติดตั้งปั้นจั่น เข็มที่มีความยาว ก่อให้เกิดความไม่สะดวก ในการเคลื่อนย้าย

จากข้อมูลข้างต้นผู้ออกแบบจึงเลือกใช้ เสาเข็มเจาะในบริเวณที่ติดกับอาคารรอบข้าง เสาเข็มกดสำหรับกำแพงรั้วและเสาเข็มตอกในส่วนอื่นๆ

- ฐานราก

ฐานรากเป็นโครงสร้างที่สำคัญสำหรับอาคาร โดยฐานรากจะทำหน้าที่ถ่ายน้ำหนักจากโครงสร้างของอาคารส่วนที่อยู่เหนือดินลงสู่พื้นดิน โดยมีหลักเกณฑ์ว่าการทรุดตัวของฐานรากทุกๆ ฐานจะต้องเท่ากัน มีค่าน้อยมากหรือมีค่าเท่ากับศูนย์ และฐานรากยังทำหน้าที่คล้ายสมอเรือในการที่จะยึดโครงสร้างของอาคารส่วนบนไม่ให้เคลื่อนที่หรือยกตัวขึ้น (uplifting) อันเนื่องมาจากแรงดันของน้ำใต้ดิน แรงกระทำจากลมพายุหรือแผ่นดินไหว ฐานรากที่นำมาใช้ในโครงการมีดังนี้

1. ฐานรากแบบมีเข็ม เนื่องจากบริเวณจังหวัดนนทบุรีมีสภาพดินอ่อนเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร จึงต้องใช้ฐานรากแบบมีเข็ม ฐานรากชนิดนี้ จะรับน้ำหนักจาก เสาถ่ายลง เสาเข็ม และดิน ตามลำดับ

2. ฐานรากแท่งตอม่อ เป็นฐานคอนกรีตหล่อลึกลงไปในดินหรือน้ำ จนถึงระดับที่ต้องการ สำหรับส่วนที่ไม่ต้องรับน้ำหนักอาคารมากนัก

6.1.1.2 โครงสร้างหลักอาคาร

โครงการบ้านสงเคราะห์เด็กเร่ร่อน เป็นโครงการที่มีขนาดอาคารไม่ใหญ่มากนักและไม่จำเป็นต้องใช้โครงสร้างพิเศษเพื่อรับน้ำหนักของอาคาร ดังนั้นจึง

เลือกใช้โครงสร้างทั่วไปซึ่งประหยัดและก่อสร้างได้ง่ายกว่าคือ โครงสร้างเสา คาน คอนกรีตเสริมเหล็ก

การพิจารณาช่วง กว้างของโครงสร้างเสาและคาน ดูจากพื้นที่ใช้สอยภายในอาคารส่วนใหญ่ขนาดห้อง ประมาณ 5.00 X 5.00 เมตร โครงสร้างอาคารจึงใช้ช่วงเสา 5.00 เมตรเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นขนาดที่ เหมาะสมกับระบบโครงสร้างแบบเสาและคาน ไม่ว่าจะเป็น BEAM AND SLAB , FLAT SLAB, RIBBED SLAB, WAFFLE SLAB และมีการคำนึงถึงการรับแรงลมโดยเสริมความแข็งแรงด้วยผนัง รับแรง SHEAR WALL ตรงส่วน CIRCULATION ทางตั้ง

6.1.1.3 โครงสร้างพื้น

การก่อสร้างพื้นอาคารในโครงการมีโครงสร้างพื้นที่ใช้สอยพื้นที่ส่วนใหญ่ในลักษณะการวาง พื้นก็สามารถแบ่งได้ 2 วิธี คือ การวางพื้นถ้ำน้ำหนับนคาน (slab on beam) และการวางพื้นให้ถ้ำ น้ำหนับนดิน (slab on ground) โดยการวางพื้นบนดินนั้น นิยมทำกันในชั้นที่ติด กับพื้นดินที่ต้องได้รับ น้ำหนักมาก ๆ เช่นบริเวณจอดรถ ลดปัญหา เรื่องการทรุดตัวของ โครงสร้าง และคานได้ เนื่องจาก น้ำหนักพื้นทั้งหมดได้ถ้ำลงสู่พื้นดิน โดยตรงนั่นเอง ในเรื่องการเทพื้นนั้น ควรเทต่อเนื่องให้เสร็จเสียบ ทีเดียว จะเป็นการดีเพราะคอนกรีตจะได้เป็นเนื้อเดียวกัน ตามมาตรฐานแล้ว พื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก จะต้องมียอดคอนกรีตหุ้มเหล็กเส้นไม่น้อยกว่า 2.5 เซนติเมตร โดยใช้คอนกรีต ที่มีอัตราส่วน ปูน : ทราช : หิน เป็น 1:2:4

6.1.1.4 โครงสร้างผนัง

ผนังเรียกได้ว่าเป็นผิวหนังของอาคาร (skin) สำหรับผนังภายนอกนั้นคอยปกป้องอาคาร จากความเปลี่ยนแปลงของ อากาศ ร้อนหนาว แดด ลม ฝน ภายอาคาร ส่วนผนังภายในนั้น ทำหน้าที่ แบ่งส่วนใช้สอยต่าง ๆ ภายในอาคารให้เป็นสัดส่วนตามการใช้สอย

ผนังที่ใช้ในโครงการ

- ผนังก่ออิฐฉาบปูน นั้น เป็นผนังที่ใช้อิฐก่อขึ้นมา และฉาบทับด้วยปูน เพื่อควา เรียบร้อย สำหรับการก่ออิฐในผนังชนิดนี้ จะต่างจาก การก่ออิฐของ ผนังก่ออิฐ โชว์แนว เพราะจะต้อง ก่ออิฐให้ ผิวคอนกรีตมีรอยรุ่ม ลึกประมาณ 3-5 มิลลิเมตร เพื่อเวลาฉาบปูน จะได้ยึดเกาะ ผิวคอนกรีต ได้แน่นหนา ก่อนฉาบปูนก็ควร ทำความสะอาดผนัง ด้วยไม้กวาด หรือลมเป่า ให้เศษ หรือฝุ่นปูน หลุด ออกเสียก่อน และทำการรดน้ำให้ชุ่มเสีย ทิ้งไว้ซักครึ่งวันที่ ก่อนให้อิฐดูดน้ำให้เต็มที่ ป้องกันไม่ให้อิฐ ดูดน้ำ ไปจากปูน อันจะก่อให้เกิดการแตกร้าวของผนังได้

- ผนังกระจก (Curtain wall) ด้วยวิทยาการปัจจุบัน เราสามารถพัฒนาการก่อสร้าง จน สามารถนำกระจกมาใช้เป็นผนังได้แล้ว ซึ่งผนังกระจกเหล่านี้จะมีลักษณะการติดตั้งต่าง ๆ กันตาม ลักษณะการยึดเกาะของแผ่นกระจกคือ

1. กระจกยึดติดกับกรอบเพียง 2 ด้าน (two-side support)ซึ่งมักจะยึดที่พื้น หรือ

เพดาน ส่วนอีก 2 ด้านที่เหลือปล่อยให้ชิดกับกระจกแผ่นอื่นๆ การยึดติดกระจกแบบนี้จะมีปัญหาเรื่อง การแอ่นตัวของกระจก ซึ่งสามารถป้องกันแก้ไขโดยเพิ่มความหนาของกระจก หรือเปลี่ยนการยึดติด กระจกเป็น 3 ด้านหรือ 4 ด้านตามความเหมาะสม

2. กระจกยึดติดกับกรอบเพียง 3 ด้าน (three-sided support) กระจกจะยึดติดกับ กรอบ 3 ด้าน อีกด้านหนึ่งอาจจะว่างลอยๆ หรือต่อกับ กระจกแผ่นอื่นๆ ซึ่งมีความแข็งแรงกว่าแบบแรก

3. กระจกยึดติดกับกรอบ 4 ด้าน (four-sided support) เป็นรูปแบบการติดตั้งที่ แข็งแรงที่สุด ในการติดตั้งผนังกระจกนั้น ควรหาช่างที่ชำนาญ มาติดส่วนผนัง ที่เป็นกระจกโค้งนั้น ก็ สามารถทำได้ครับ เพียงแต่มีราคาแพง และต้องอาศัยความชำนาญ ในการติดตั้งมากเป็นพิเศษ เมื่อ เสียหายก็ยาก ในการซ่อมแซม และหามาเปลี่ยนใหม่ครับ เพราะฉะนั้น หากท่านไม่ต้องการมีปัญหา ยุ่งยากกับการซ่อมแซมในภายหลังก็ควรที่จะหลีกเลี่ยง

- ผนังยิปซัมหรือผนังเบา เป็นผนังที่นิยมใช้กันมาก ในปัจจุบัน เพราะมีน้ำหนักเบา ประหยัด และติดตั้งได้รวดเร็ว ในการติดตั้งผนังเบา นั้น ต้องคำนึงถึงตำแหน่ง สวิตซ์และปลั๊กไฟต่างๆ ให้ครบถ้วน เพราะหากต้องการ ติดเพิ่มเติมที่หลังนั้นจะมีความยุ่งยากมาก และอาจทำให้เกิด การ เสียหาย กับผนังขึ้นได้ ผนังยิปซัมมี อายุการใช้งานสั้น และมักจะมีปัญหาในเรื่องความชื้น จึงนิยมใช้กับ ผนังภายใน และผนังตกแต่ง ที่มีการปรับเปลี่ยนบ่อยๆ ครับ สำหรับงานผนังที่นับว่า เป็นเปลือกของ อาคารนั้น สามารถพิจารณาเลือกใช้ ตามประโยชน์ใช้สอย รสนิยม และความต้องการที่เหมาะสมในแต่ละ อาคาร

6.1.1.5 โครงสร้างหลังคา

การเลือกใช้หลังคาในภูมิอากาศเขตร้อนชื้น มีหลักต้องคำนึงถึงอยู่หลายประการ ดังต่อไปนี้

- หลังคาต้องมีความเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ คือสภาพอากาศแบบร้อนชื้น ซึ่งมีทั้ง ความร้อนจากแสงอาทิตย์ และความชื้นในอากาศ ดังนั้นการเลือกใช้หลังคา จึงต้องคำนึงถึง ความสามารถในการป้องกันความร้อน รวมถึงการออกแบบ ระบบการระบายความร้อนใต้หลังคา และ การป้องกันความร้อน โดยใช้วัสดุประเภท ฉนวน ที่สามารถป้องกันความร้อนได้ดี ส่วนกรณี การ ระบาย ความร้อนใต้หลังคา ควรมีการเจาะช่องลมให้ลมพัดมาเอาความร้อนใต้หลังคาออกจากตัวบ้าน ออกไปได้สะดวก ไม่เก็บความร้อน จนระบายผ่าน ฝ้าเพดาน สู่อ่างด้านล่าง รูปทรงหลังคาที่เป็นที่ ขอมรับกันว่าเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศบ้านเราคือ หลังคาทรงจั่ว และหลังคาทรงปั้นหยา เพราะสามารถ กันแดดกันฝน ทั้งยังระบายความร้อนใต้หลังคาได้ดี หลังคาประเภทอื่นก็ใช้ได้ หากมีการแก้ปัญหา เรื่อง กันแดดกันฝน และเรื่องการระบายความร้อนใต้หลังคากันอย่างถี่ถ้วนตลอดจนคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ใน

ข้อถัดไป

- หลังคาต้องมีความสวยงามกลมกลืนกับรูปทรงของอาคาร หลังคาแต่ละประเภทควรมีลักษณะเฉพาะสะท้อนภาพลักษณ์ของอาคารแตกต่างกันออกไป

- หลังคาต้องเหมาะสมกับงบประมาณ หลังคาแต่ละชนิดถึงแม้ว่าในเนื้อเท่ากัน แต่ราคาก่อสร้างนั้นแตกต่างกัน เนื่องจากความยากง่ายในการก่อสร้างที่แตกต่างกันรวมถึงวัสดุที่ใช้มากน้อยต่างกัน

ประเภทของหลังคา

ประเภทของหลังคารูปแบบต่างๆ ที่นิยมใช้อยู่ทั่วไป ซึ่งหลังคาแต่ละประเภทก็มีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันออกไป ผู้ออกแบบจึงพิจารณาใช้รูปทรงหลังคาดังนี้

1. หลังคาแบน (Flat Slab) มีลักษณะแบนราบคล้ายกับเป็นพื้นจึงมักถูกใช้เป็นพื้นคาค้ำ แต่เนื่องจากรับความร้อนมาก และกันแดดกันฝน ไม่ค่อยได้ การก่อสร้างหลังคาประเภทนี้คล้ายๆ กับการก่อสร้างพื้น แต่มีข้อควรทำคือ ควรจะผสมน้ำยากันซึม หรือควรมีวัสดุกันซึมทุบอีกชั้นหนึ่งซึ่งทำให้บนพื้นที่หลังคาประเภทนี้ขึ้นไปใช้ประโยชน์ได้

2. หลังคาเพิงหมาแหงน (Lean To) เป็นหลังคาที่ยกให้อีกด้านสูงกว่าอีกด้านหนึ่ง เพื่อให้สามารถระบายน้ำฝนได้ เหมาะสมสำหรับอาคารขนาดเล็ก เนื่องจากก่อสร้างง่าย รวดเร็ว ราคาประหยัด แต่ต้องระวังควรให้หลังคามองศาความลาดเอียงมากพอ ที่จะระบายน้ำฝนออกได้ทันไม่ไหลย้อนซึมกลับเข้ามาได้ โดยอาจพิจารณาร่วมกับปัจจัยอื่น เช่น ความชันจากขนาดของหลังคา วัสดุของหลังคา และระยะช้อนของหลังคา เป็นต้น ในกรณีที่มีโอกาสหรือความเสียด้านน้ำฝนจะไหลย้อนซึมเข้ามาได้ ก็ควรใช้ความลาดชันมากขึ้นตามลำดับ เพื่อให้สามารถระบายน้ำฝนได้รวดเร็วขึ้น

วัสดุโครงหลังคา

รูปแบบของหลังคาชนิดต่างๆ ฉบับนี้เราจะมาว่ากันถึงวัสดุที่ใช้ทำโครงหลังคาที่เป็นที่นิยมใช้กันมาก ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลักๆ คือ

1. โครงหลังคาเหล็ก

โครงหลังคาที่เป็นเหล็กนั้นยังสามารถแยกเป็น โครงหลังคาเหล็กกลม ซึ่งนิยมใช้ในหลังคาที่ต้องการรูปทรงที่แปลกตา ตลอดจนมี ระยะช่วงกว้างของเสามากๆ ส่วนโครงสร้างหลังคาเหล็กอีกประเภทคือ โครงหลังคาที่เป็นเหล็กตัว C ซึ่งมัก จะเป็นเหล็กที่มี ความหนาราวๆ 2.3 มม. เหมาะสำหรับใช้กับกระเบื้องลอนคู่ และความหนาขึ้นมาหน่อยขนาด 3.2 มม. ใช้กับ กระเบื้องโมเนีย นอกจากนี้เหล็กที่ใช้ต้องเป็นเหล็กที่ได้รับมาตรฐานอุตสาหกรรม และจำเป็นต้อง ทาด้วยสีกันสนิม ที่ได้รับมาตรฐานไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง การเว้นระยะโครงเหล็ก สำหรับ การวางแปเหล็กเพื่อรับกระเบื้อง

หรือภาษาช่างเรียกว่า “จันทัน” ควร จะต้องเว้นระยะช่วง ห่างประมาณ 1 - 1.5 เมตร ขึ้นอยู่กับขนาด ภาระเบี่ยงที่ใช้

2. โครงหลังคาไม้เนื้อแข็ง

โครงหลังคาไม้เนื้อแข็งต้องเป็นไม้ที่ได้รับการอบ หรือผึ่งจนแห้ง จะต้องไม่มีรอย แตกร้าวบิด หรืองอ ต้องเป็นไม้ที่ได้มาตรฐานของกรมป่าไม้ นอกจากนี้ควรทาน้ำยากันปลวกอย่างน้อย 2 ครั้ง การขึ้น โครงหลังคา ที่เป็นไม้ ควรใช้ไม้เนื้อแข็งขนาดหนา 2” x 6” หรือ 2” x 8” ขึ้นอยู่กับ การรับน้ำหนัก และความกว้างของอาคารตาม ความเหมาะสม หากอาคารมีช่วงกว้างมาก ควรใช้ไม้ค้ำยันเสริมความแข็งแรง เป็นโครงถัก ที่เรียกว่า โครงทรัส (Truss) ส่วนระยะการวางจันทันต้องเว้นระยะ ประมาณ 1 เมตร เนื่องจากการวางจันทัน ระยะที่ดีจะช่วยลด ความเสี่ยงที่ทำให้ หลังคาแอ่นได้ หลัก สำคัญ ในการที่จะเลือกใช้โครงหลังคาไม่ว่าจะเป็นเหล็ก หรือ ไม้ นั้นให้ท่านคำนึงถึงอายุการใช้งานและ วัสดุที่ใช้มุงหลังคา

6.1.1.6 การเลือกใช้วัสดุ

ลักษณะของพื้นแต่ละชนิดมีดังนี้

1. พื้นทรายล้าง กรวดล้าง หินล้าง จะมีลักษณะผิวที่ขรุขระ ไม้ให้เกิดการลื่นไถลได้ ง่าย ใช้กับพื้นทางเดิน ขึ้นบันได รอบบริเวณสระว่ายน้ำหรืออาจทำสลับกับกระเบื้องก็ได้ เหมาะสำหรับ พื้นผิวที่ต้องเปียกชื้นบ่อย ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันอุบัติเหตุจากการเดินลื่นล้มได้ดี หรือบางที่อาจทำที่ผนังก็ ประหยัดค่าทาสีได้โดยที่ใช้งานได้ตลอด ไม่ต้องมาซ่อมแซม

2. พื้นหินขัด จะมีผิวเรียบ ลายหินดูสวยงาม แต่ถ้าพื้นมีการเคลื่อนตัวที่ไม่เท่ากัน จะมี รอยร้าวให้เห็นตลอดไป คราบรอยเปื้อนลบออกได้ยาก ต้องดูแลรักษาเป็นพิเศษ ส่วนมากจะใช้กับพื้น ชั้นล่าง บางที่อาจทำหินขัดที่ผนัง

3. พื้นปาร์เก้ ให้ความงาม และความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติ มีหลายรูปแบบ มีทั้ง ปาร์เก้ชิ้นใหญ่ ที่ให้ความสวยงามมากกว่าปาร์เก้โมเสค แต่ปาร์เก้ทุกประเภทถ้าท่านเตรียมพื้นขัดมันไว้ ถ้าพื้นไม่เรียบปาร์เก้ก็จะไม่เรียบด้วย ต้องป้องกันการซึมให้ดี ไม่เช่นนั้นพื้นปาร์เก้ร้อนออก เพราะพื้น ปูนอมความชื้นไว้มากจนกาวที่ปูปาร์เก้หลุดร่อนได้ หรือเมื่อชื้นมาก ปาร์เก้คูดน้ำแล้วบวมขึ้นทำให้ ระเบิดได้

4. พื้นกระเบื้องเซรามิก เป็นพื้นประเภทที่สามารถใช้ทั้งภายนอก และภายใน ได้เป็นอย่างดี ราคาไม่สูงมาก สามารถ ใช้เป็นพื้นห้อง โถง พื้นห้องนั่งเล่น พื้นห้องน้ำ พื้นระเบียง ห้องครัว ผนังห้องครัว ผนังห้องน้ำ หรือผนังภายนอกอาคาร ดูแลรักษาง่าย ถ้าจะต้องปูพื้นที่ต้องเปียก และ ควรใช้กระเบื้องปูพื้น ซึ่งจะมีผิวที่หยาบกว่ากระเบื้องปูผนังจะได้ลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดจากการลื่น

ลัม

5. พื้นกระเบื้องดินเผา เหมาะสำหรับงานตกแต่งพื้นที่ไม่ต้องการความเรียบร้อยมากนัก อาจจะเน้นให้ออกไปทางงานศิลป์ เนื่องจากขนาดของกระเบื้องแต่ละแผ่นจะไม่ค่อยเท่ากัน เพราะผลจากการเผา คุณแลกรักษาทำความสะอาดไม่ค่อยจะสะดวก สกปรกง่าย ส่วนมากจะเป็นพื้นทางเดินภายนอกอาคารเพราะไม่ต้องดูแลรักษามากนัก

6. พื้นหินอ่อนและแกรนิต อันนี้ก็ใช้ได้ทั้งภายนอกและภายใน ทำพื้นได้ทุกห้อง ทำผนัง ราคาสูงมากพอสมควร ขึ้นอยู่กับชนิด ขนาดและประเภทของหิน งานภายนอกถ้าเป็นหินอ่อนอาจไม่เหมาะกับการใช้งาน เพราะแสงแดดจะทำให้ผิวเป็นฝ้า ผิวกระด้างได้ง่าย ถ้าใช้ภายในจะเงางามกว่า ส่วนแกรนิตจะมีผิวที่แกร่งกว่า ทนทานกว่า สวยกว่าหินอ่อนและแพงกว่า เนื่องจากผิวที่มีความเงาหากใช้ในที่เปียกและต้องระวังอุบัติเหตุในการเดินลัม

7. พื้นปูพรม ติดตั้งได้ง่าย ดูแลรักษาระดับ นุ่มนวล ราคาที่พอประมาณ ขึ้นอยู่กับชนิดของพรมที่จะใช้ ส่วนการดูแลรักษาค่อนข้างจะลำบาก เพราะพรมจะเก็บกักความสกปรกไว้ สำหรับงานก่อสร้างที่เร่งด่วนแล้วการปูพรมเป็นการปิดงานที่ดีพอสมควร การใช้งานส่วนใหญ่จะได้แทบทุกห้องที่ไม่เปียก และ

8. พื้นกระเบื้องยาง ปูง่าย ลายสวย เสริมเร็ว ราคาประหยัด ทนทานพอสมควร ถ้าไม่ดูจากความชื้นจากพื้นปูน หรือความเปียกและของน้ำ เช่น น้ำฝนสาบรอย หรือส่วนที่อยู่หน้าห้องน้ำ เป็นต้น เพราะกระเบื้องยางต้องใช้กาวเป็นตัวยึดเกาะ เมื่อกาวเปียกชื้นบ่อ ๆ จะร่อน ถ้าหากพื้นขัดมัน ไม่เรียบพอกระเบื้องยางก็จะเป็นคลื่น

9. พื้นผิวขัดมัน เป็นผิวพื้นที่ประหยัด ทำความสะอาดง่าย จะขัดมันเป็นสีต่าง ๆ ก็ได้ แต่ถ้าขัดมันไม่เรียบก็อาจจะสวยน้อยลง ใช้ได้ทั้งภายนอก และภายใน ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นทางเดินรอบบ้าน พื้นโรงงาน และเตรียมผิวสำหรับการตกแต่งวัสดุอื่นต่อไป เช่น พื้นปาร์เก้ พื้นกระเบื้องยางพื้นปูพรมเป็นต้นขัดมันผนังก็นิยมใช้กับผนังบ่อกันซึมดี

10. พื้นผิวขัดหยาบ ถูกกว่าขัดมัน ส่วนใหญ่ใช้กับที่จอดรถ และพื้นทางเดินที่ไม่ต้องการความลัม

11. พื้นตัวหนอน ราคาไม่สูงมาก สวยงามดี มีสี รูปร่าง และการประยุกต์ลวดลาย ให้เลือกหลายแบบ เหมาะสำหรับพื้นภายนอกอาคาร เช่นที่จอดรถ ทางเดินเท้า เป็นต้น ในช่วงปีแรกที่ปูส่วนใหญ่จะทรุดและต้องซ่อม 1 ครั้ง หลังจากนั้นก็ใช้ได้อีกนาน สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างก็คือ สามารถรี้อแล้วปูใหม่ได้ อาจจะอยากเปลี่ยนบรรยากาศปลูกหญ้าแทนที่ แล้วตัวหนอนย้ายไปปูที่อื่น ก็ทำได้ไม่มี

ปัญหา ถ้าไม่ยอมให้ทรุดมากก็มีวิธีที่แน่นอนมากคือ วางพื้นตัวนอนบนพื้นคอนกรีต หมายถึงเทพื้นคอนกรีตหนา 10 ซม. แล้วปูทรายปรับระดับ 5 ซม. ปูตัวนอนทับหน้า

6.2 งานระบบประกอบอาคาร

6.2.1 ระบบไฟฟ้า

ระบบไฟฟ้าที่ใช้ในอาคาร มี 2 ระบบ คือ

- ระบบ 1 เฟส 2 สาย แรงดัน 220 โวลต์ สำหรับใช้กับไฟฟ้าแสงสว่าง เต้าเสียบ พัดลมดูดอากาศ เครื่องใช้ในสำนักงานและอื่นๆ
- ระบบ 3 เฟส 4 สาย แรงดัน 380 โวลต์ สำหรับใช้กับเครื่องและระบบอุปกรณ์ในระบบปรับอากาศ

การเดินสายไฟภายในและภายนอกอาคารทั้งหมด เดินในระบบท่อร้อยสาย เพื่อความปลอดภัย ทนทาน และสะดวกต่อการแก้ไข ซ่อมแซม เพิ่มคู่สาย เปลี่ยนสายไฟและเพื่อสะดวกในการติดตั้งสายดินในระบบไฟฟ้าทั้งหมด เพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้ไฟฟ้าภายในอาคาร ท่อร้อยสายทุกแห่งที่มีการแยกสายเข้าดวงโคม เต้าเสียบ อุปกรณ์อื่นๆ จะต้องแยกสายในกล่องแผงสวิทช์จ่ายไฟฟ้าใหญ่ในห้องควบคุมไฟฟ้า แผงสวิทช์จ่ายไฟฟ้าย่อยประจำชั้นและแผงสวิทช์จ่ายไฟย่อย (เบรกเกอร์) โดยระบบไฟฟ้าและอุปกรณ์ต่างๆ เป็นไปตามมาตรฐานของการไฟฟ้านครหลวงและวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย

- ไฟฟ้าแรงสูง สายประธานที่เข้าในอาคาร เป็นสายขนาด 12 กิโลโวลต์ 3 เฟส โดยการร้อยสายเคเบิลในท่อโลหะฝังดิน จากสายประธานของการไฟฟ้านครหลวงเข้าไปยังห้องติดตั้งหม้อแปลงชั้นล่างสุดของอาคาร โดยมีหม้อแปลงไฟฟ้าชุดหนึ่งสำหรับไฟฟ้ากำลังและไฟฟ้าแสงสว่างภายในอาคาร โดยมีผู้ติดตั้งอุปกรณ์ควบคุมการจ่ายกระแสไฟฟ้ากำลัง ไปยังอุปกรณ์ของระบบปรับอากาศ ซึ่งแยกต่างหากจากตู้ควบคุมการจ่ายกระแสไฟฟ้ากำลังและไฟฟ้าแสงสว่างให้กับอาคาร

- ระบบไฟฟ้าฉุกเฉิน เพื่อใช้ในระบบไฟฟ้าที่จำเป็นภายในอาคาร อุปกรณ์ที่ต้องใช้ไฟฟ้าฉุกเฉินหรือต้องทำงานได้ในกรณีเหตุผิดปกติในระบบ

1. ระบบแสงสว่างในบริเวณทำงาน ประมาณ 10-20% ของแสงสว่างทั้งหมด
2. ระบบแสงสว่างในทางเดินและโถง (Lobby) ประมาณ 30-50% ของแสงสว่างทั้งหมด

3. ระบบแสงสว่างในห้องเครื่อง ประมาณ 30-50%

4. แสงสว่างในลานจอดรถและทางวิ่ง ประมาณ 10-20%

เครื่องกำเนิดไฟฟ้าฉุกเฉิน จะทำงานเมื่อเกิดการขัดข้องในระบบไฟฟ้าขึ้น

โดยตัวขับเคลื่อนเครื่องกำเนิดไฟฟ้าอาจจะเป็นเครื่องยนต์แก๊สโซลีน (Gasoline Engine) หรือเครื่องยนต์ดีเซล (Diesel Engine) ก็ได้ โดยการทำงานของเครื่องกำเนิดไฟฟ้านอกจากจะเป็นแบบอัตโนมัติแล้ว ยังต้องใช้เวลาน้อยด้วย ไม่ควรเกิน 8 วินาที ซึ่งเมื่อระบบไฟฟ้าขัดข้อง สวิตช์โอนย้ายอัตโนมัติ (Automatic Transfer Switch) จะถูกสับจากตำแหน่งที่ต่อเข้ากับระบบไฟฟ้าปกติมายังเครื่องกำเนิดไฟฟ้าเพื่อรับพลังงานไฟฟ้าแล้วส่งไปใช้งานในส่วนที่จำเป็น และเมื่อระบบไฟฟ้ากลับสู่ภาวะปกติแล้ว สวิตช์โอนย้ายอัตโนมัติก็จะถูกสับกลับสู่ตำแหน่งระบบไฟฟ้าปกติ แต่เครื่องกำเนิดไฟฟ้ายังคงทำงานต่อไปอีกประมาณ 5 – 10 นาที เพราะว่าในกรณีที่ไฟฟ้าปกติเกิดมีปัญหาอีก สวิตช์โอนย้ายอัตโนมัติจะสับไปยังตำแหน่งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าได้และสามารถรับไฟจากเครื่องกำเนิดไฟฟ้าได้เลย และอีกประการหนึ่งก็คือ เพื่อป้องกันเครื่องกำเนิดไฟฟ้าอันเนื่องมาจากการสตาร์ทบ่อย ซึ่งอาจจะมีปัญหาเกิดขึ้นได้

- ไฟฟ้ากำลังขนาด 380 โวลต์ 3 เฟส แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกสำหรับใช้กับเครื่องปรับอากาศ ส่วนที่สองสำหรับเตาเสียบที่พื้นผนัง ที่แปลงกระแสไฟฟ้าเป็น 220 โวลต์แล้วติดตั้งในตำแหน่งที่ใกล้โต๊ะทำงานมากที่สุด เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย

- ไฟฟ้าแสงสว่าง โดยทั่วไปใช้หลอดฟลูออเรสเซนต์ฝังในฝ้าเพดาน โดยใช้ซีเคย์ไลต์และคูลไวท์สลับเท่าๆกัน เพื่อให้ได้แสงสว่างใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด โดยให้

- มีความเข้มส่องสว่าง 150 ฟุต-แรงเทียน ในส่วนที่เป็นห้องเรียนและห้องทำงาน

- 100 ฟุต-แรงเทียน ในห้องประชุม

- 20 ฟุต-แรงเทียน บริเวณทางเดินและบันได นอกจากนั้น จะใช้หลอดอินแคนเดสเซนต์เสริมเฉพาะพื้นที่พิเศษ ที่ต้องการเน้นในเรื่องของความสวยงาม และบรรยากาศ

6.2.2 ระบบสุขาภิบาลและบำบัดน้ำเสีย

ระบบสุขาภิบาลภายในโครงการแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

(1) ระบบประปา

(2) ระบบระบายน้ำ

(3) ระบบบำบัดน้ำเสีย

(1) ระบบประปา

ระบบน้ำประปามีส่วนสำคัญคือ การจ่ายน้ำที่สะอาดไปยังจุดที่ใช้งานต่าง ๆ ในปริมาณ และแรงดันที่เหมาะสม กับการใช้งาน นอกเหนือ จากนั้น ยังจะต้องมีระบบ การสำรองน้ำในกรณีฉุกเฉิน หรือมีการปิดซ่อมระบบภายนอกหรือช่วงขาดแคลนน้ำ และในอาคารบางประเภท ยังต้องสำรองน้ำสำหรับ ระบบดับเพลิงแยก ต่างหากอีกด้วย

ระบบจ่ายน้ำภายในโครงการ

อาคารภายในโครงการเป็นอาคารที่สูงประมาณ 4 ชั้น จึงใช้ระบบจ่ายน้ำจากบนลงล่าง (Downfeed Distribution System) โดยวิธีการจ่ายน้ำด้วยการแรงโน้มถ่วงของ โลกตำแหน่งที่ตั้งถังเก็บน้ำที่ใช้งานทั่วไปมีที่ต้ง 2 แบบคือ

- ถังเก็บน้ำบนดิน ใช้ในกรณีที่มีพื้นที่เพียงพอกับการติดตั้ง อาจติดตั้งบนพื้นดิน หรือบนอาคาร หรือติดตั้งบนหอสุง เพื่อใช้ประโยชน์ ในการใช้แรงดันน้ำ สำหรับแจกจ่ายให้ส่วนต่างๆของอาคาร การดูแลรักษาสามารถทำได้ง่ายแต่อาจดูไม่เรียบร้อยและไม่สวยงามนัก

- ถังเก็บน้ำใต้ดิน ใช้ในกรณีที่ไม่มีพื้นที่ในการติดตั้งเพียงพอและต้องการให้ดูเรียบร้อยสวยงามการบำรุงดูแลรักษาทำได้ยาก ดังนั้นการก่อสร้าง และการเลือก ชนิดของถังต้องมีความละเอียดรอบคอบ

ชนิดถังเก็บน้ำ

1. ถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เป็นถังที่มีความแข็งแรงทนทานสามารถสร้างได้ทั้งแบบอยู่บนดินและใต้ดิน แต่ที่น้ำหนักมาก การก่อสร้าง ต้องระวังเรื่องการรั่วซึม ดังนั้นต้องทำระบบกันซึมและต้องเลือกชนิดที่ไม่เป็นพิษต่อร่างกาย

2. ถังเก็บน้ำสแตนเลส เป็นถังน้ำสำเร็จรูปโดยใช้โลหะสแตนเลสที่ไม่เป็นสนิม มีความทนทานต่อการใช้งาน นิยมติดตั้งเป็น ถังน้ำบนดิน

3. ถังเก็บน้ำไฟเบอร์กลาส เป็นถังเก็บน้ำสำเร็จรูป ใช้วัสดุไฟเบอร์กลาสที่มีความยืดหยุ่นสูง ไม่แตกหักง่าย มีน้ำหนักเบา รับแรงดันได้ดีและไม่เป็นพิษกับน้ำสามารถติดตั้งได้ทั้งบนดินและใต้ดิน

4. ถังเก็บน้ำ PE (Poly Ethelyn) เป็นถังเก็บน้ำที่ใช้วัสดุชนิดเดียวกับที่ใช้ทำท่อน้ำประปา สามารถรับแรงดัน ได้ดีมีน้ำหนักเบา ใช้ติดตั้ง ได้ทั้งบนดินและ ใต้ดิน

5. ถังเก็บน้ำสำเร็จรูปอื่นๆ ในสมัยก่อน นิยมถังเก็บน้ำที่เป็นเหล็กชุบสังกะสี รูปทรงสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ แต่เมื่อใช้ไปนาน ๆ ถังจะผุกร่อนได้ ปัจจุบันไม่ค่อยนิยมใช้ แล้วนอกจากนั้น ยังมีถัง

เก็บน้ำแบบโบราณ ที่เคยนิยมใช้มานาน ได้แก่ โองน้ำขนาดต่าง ๆ ทั้งที่เป็นแบบดินเผา และแบบหล่อคอนกรีต

การเลือกและออกแบบถังน้ำจะต้องมีข้อคำนึงถึงคือ

- ต้องคำนึงถึงอายุการใช้งานของถังเก็บน้ำ
- ขนาดและจำนวนถังเก็บน้ำจะต้องมีปริมาณน้ำสำรองที่พอเพียงต่อการใช้งาน

ประมาณ 150 ลิตร / คน / วัน

- จะต้องจัดเตรียมพื้นที่สำหรับติดตั้งถังเก็บน้ำสำหรับอาคารด้วย
- จะต้องมีความสะดวกสบายในการติดตั้ง การดูแลรักษาและทำความสะอาด
- ระบบท่อที่เชื่อมต่อกับถังเก็บน้ำจะต้องมีคุณภาพ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในภายหลัง

เช่น น้ำรั่ว หรือชำรุดเป็นต้น

ท่อส่งจ่ายน้ำ

วัสดุที่ใช้ทำท่อส่งจ่ายน้ำใช้ในปัจจุบันนั้น แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ

1. ท่อส่งจ่ายน้ำที่ทำจากโลหะ เช่น ท่อเหล็ก ท่อเหล็กหล่อ ท่อทองเหลือง ท่อเหล็กอบสังกะสี เป็นต้น ท่อแต่ละชนิดจะมีคุณสมบัติต่าง ๆ กัน โดยเฉพาะการถูกกัดกร่อนเกิดเป็นสนิม ซึ่งเป็นจุดอ่อนของท่อที่ทำด้วยโลหะ ในบรรดาท่อโลหะที่กล่าวถึง ท่อทองแดงและท่อทองเหลืองป้องกันการเป็นสนิมได้ดีที่สุด รองลงมาด้วยท่อเหล็กอบสังกะสี ท่อเหล็กหล่อ และท่อเหล็กซึ่งเกิดสนิมง่ายที่สุด ในด้านราคานั้น ท่อทองเหลืองและท่อทองแดงมีราคาแพงกว่าท่อที่ทำจากเหล็ก ดังนั้นในการเลือกใช้ ท่อส่งจ่ายน้ำที่เป็นโลหะ ท่อเหล็กอบสังกะสีจึงถูกเลือกใช้มากที่สุด

2. ท่อส่งจ่ายน้ำที่ทำจากสารสังเคราะห์ ซึ่งส่วนใหญ่สังเคราะห์จากถ่านหินและน้ำมันปิโตรเลียม ที่ใช้กับระบบน้ำใช้ในปัจจุบันมีหลายประเภท เช่น ท่อพีอี ท่อเอบีเอส ท่อพีวีซี และท่อพีวีดีซี เป็นต้น ซึ่งแต่ละชนิดมีคุณสมบัติด้านความอ่อนแอตึงยืดหยุ่น หรือทนต่ออุณหภูมิต่างกัน ท่อกลุ่มนี้ไม่มีปัญหาเรื่องการเกิดสนิม แต่ด้วยคุณสมบัติด้านความร้อน โดยทั่วไปใช้ส่งจ่ายน้ำที่มีอุณหภูมิสูงเกิน 180 องศาฟาเรนไฮต์ไม่ได้ ยกเว้นท่อพีวีดีซีเท่านั้น ซึ่งทำไว้สำหรับน้ำร้อนโดยเฉพาะ จุดอ่อนอีกข้อหนึ่งของท่อกลุ่มนี้ คือ การทนต่อแรงกดทับภายนอกค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับท่อกลุ่มอื่น จึงไม่ค่อยเหมาะสมกับการใช้เป็นท่อส่งจ่ายน้ำนอกอาคาร ท่อกลุ่มนี้ที่ใช้มากในบ้านเราคือ ท่อพีวีซี และท่อพีอี

3. ท่อส่งจ่ายน้ำที่ทำจากวัสดุอื่น การส่งจ่ายน้ำนอกอาคาร มีอยู่หลายประเภท เช่น ท่อคอนกรีตเสริมเหล็ก มีความแข็งแรงสูง ทนแรงดันภายในได้ดี ไม่เป็นสนิม แต่มีน้ำหนักมาก มักทำเป็นท่อส่งน้ำขนาดใหญ่ ท่อซีเมนต์ใยหิน ทำจากส่วนผสมของซีเมนต์และใยหิน มีคุณสมบัติ

เหมือนท่อคอนกรีตเสริมเหล็กและได้เปรียบกว่าที่มีน้ำหนักเบากว่า มักใช้กับท่อส่งน้ำนอกอาคาร ขนาดเล็ก มีท่อขนาดเล็กที่สุดที่เส้นผ่าศูนย์กลาง 4 นิ้ว และ ท่อเสริมใยแก้ว มีลักษณะพิเศษกว่าสอง ชนิดแรกที่มีน้ำหนักเบาที่สุด ทำจากสาร ใยแก้ว จึงมีผนังท่อที่บางมาก และผลิตได้ตามความยาวที่สั่งได้ ซึ่งทำให้มีรอยต่อน้อย

วิธีการเดินท่อประปา โดยทั่วไปแล้วการเดินท่อประปาภายในอาคาร จะมีอยู่ 2 ชนิด

คือ

1. การเดินท่อแบบลอย คือ การเดินท่อติดกับผนัง หรือวางบนพื้น การเดินท่อแบบนี้จะเห็นได้ชัดเจน สามารถ ซ่อมแซมได้ง่าย เมื่อเกิดปัญหา แต่จะดูไม่สวยงาม

2. การเดินท่อแบบฝัง คือ การเจาะสกัดผนัง แล้ว เดินท่อ เมื่อเรียบร้อยแล้วก็ฉาบปูนทับ หรือเดินซ่อนไว้ใต้ เพดานก็ได้ ซึ่งจะดูเรียบร้อยและสวยงาม แต่เมื่อมีปัญหาแล้ว จะซ่อมแซมยาก

วิธีการเดินท่อประปาในส่วนที่อยู่ใต้ดิน

การเดินท่อประปาจะมีทั้งท่อส่วนที่อยู่บนดิน และบาง ส่วนจะต้องอยู่ใต้ดิน ในส่วนที่อยู่บนดิน อาจใช้ท่อ PVC. หรือท่อเหล็กชุบสังกะสีก็ได้ แต่สำหรับท่อ ที่อยู่นอกอาคาร โดยเฉพาะท่อที่อยู่ใต้ดิน บริเวณใต้อาคาร ควรใช้ท่อ PE ท่อชนิดนี้ มีคุณสมบัติ พิเศษ ในการบิดงอโค้งได้ ในกรณีเดินผ่านเสา ตอม่อ หรือคานคอดิน สำหรับท่อธรรมดา จะมีข้อต่อมากซึ่งเสี่ยงต่อการรั่วซึม และที่สำคัญ เมื่อมีการทรุด ตัวของอาคาร หากเป็นท่อ PVC. หรือท่อเหล็กชุบสังกะสี จะ ทำให้ท่อแตกร้าวได้ แต่ถ้าเป็นท่อ PE จะมีความ ยืดหยุ่นกว่า ถึงแม้จะมีราคาที่สูง แต่คุ้มค่า เพราะถ้าเกิดการรั่วซึมแล้วจะ ไม่สามารถทราบ ได้เลย เพราะอยู่ใต้ดิน

(2) ระบบระบายน้ำจากโครงการ

ระบบการระบายน้ำของ โครงการแยกเป็น 2 ส่วนคือ

(2.1) การระบายน้ำฝน

การระบายน้ำฝนในส่วนหลักๆที่นำมาพิจารณา คือ น้ำฝนไหลจากบริเวณ หลังคา กันสาดและผนัง การระบายน้ำฝนจากอาคารจะต้องใช้ท่อที่มีขนาดใหญ่พอ มีจำนวนมากพอ และกระจายให้เหมาะสม เพื่อไม่ให้ น้ำฝนค้างอยู่บนหลังคา ซึ่งอาจทำให้เกิดการรั่วซึมของน้ำได้

อุปกรณ์ที่สำคัญในการระบายน้ำฝนได้แก่

- รางระบายน้ำฝนซึ่งขนาดของรางน้ำจะถูกกำหนดโดยลักษณะของ หลังคา ขนาดของรางระบาย น้ำไม่ค่อมมีความสำคัญเท่ากับรูปร่างของราง เพราะถ้า น้ำฝนสามารถ ระบาย ได้ในแนวตั้งได้ทันน้ำฝนก็จะไม่ล้นราง ดังนั้นส่วนที่มีความสำคัญในการออกแบบอีกส่วนคือ ความลึกของราง ซึ่งควรมีการเผื่อเอาไว้ใน กรณีที่ท่อระบาย น้ำฝนมีการอุดตัน

- ช่องระบายน้ำฝน ที่มีขายอยู่ตามท้องตลาดมีอยู่หลายแบบตาม ลักษณะการใช้งาน ช่องระบายน้ำฝนที่ดีจะต้องมีที่กรองติดอยู่และต้องมีช่องให้น้ำไหลลงไม่น้อยกว่า ครั้งหนึ่งของพื้นที่หน้าตัดของท่อ

- ท่อระบายน้ำฝน ขนาดและจำนวนของท่อระบายน้ำฝนขึ้นอยู่กับ ขนาดพื้นที่รองรับ และอัตราการตกของฝน การใช้ท่อระบายน้ำฝนจำนวนมากจะได้ผลดีกว่าการใช้ จำนวนน้อยแต่มีขนาดใหญ่ จำนวนของท่อระบายน้ำฝนควรมีอย่างน้อย 2 ช่อง / 1,000 ตารางเมตร แรก และ 1 ช่อง / 1,000 ตารางเมตร ต่อไป

(2.2) การระบายน้ำทิ้ง

น้ำทิ้งเป็นของเสียที่เกิดจากการใช้งานในอาคารที่เป็นของเหลว ซึ่งน้ำทิ้งสำหรับ โครงการนี้เป็นน้ำจากการใช้งานปกติ ที่ไม่สกปรกมาก ไม่มีสาร เคมี และสิ่งสกปรกมากจนเกินไป ซึ่ง จะระบายลงส่วนกำจัดน้ำเสียก่อนจึงระบายลง ส่วนสาธารณะเพื่อ ไม่ก่อให้เกิดปัญหามลภาวะต่อสังคม

การระบายน้ำทิ้งนิยมทำกัน 2 วิธี คือ

- วิธีแยก (น้ำทิ้งจากอ่างล้างมือ อ่างอาบน้ำ แยกจากส่วนหรือที่ปัสสาวะ)

- วิธีรวม

โครงการนี้เลือกใช้วิธีแยก โดยนำจากอ่างล้างมือ ส่วนอาบน้ำ คร้ว ลงสู่บ่อพัก น้ำแล้วจึงปล่อยสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะ ส่วนน้ำทิ้งจากส้วมหรือที่ปัสสาวะนั้นจะระบายน้ำสู่บ่อกรอง บ่อซึมระบบน้ำทิ้งในอาคารประกอบด้วย ท่อระบายน้ำและท่ออากาศเป็นหลัก ซึ่งท่ออากาศเป็นส่วนที่ ช่วยให้อากาศผ่านเข้าออกจากระบบหรือช่วยให้อากาศเกิดการหมุนเวียน เพื่อรักษาระดับและกลิ่นของ น้ำในท่อไว้

(3) ระบบบำบัดน้ำเสีย (Waste Water Treatment System)

ระบบน้ำเสียมี่หน้าที่หลักคือ บำบัดน้ำเสียโดยระบบที่นิยมใช้คือ Activated Sludge เป็น การใช้จุลินทรีย์ทำหน้าที่ย่อยสลายของเสียในน้ำ โดยน้ำเสียที่บำบัดเรียบร้อยแล้วนั้นจะสามารถนำกลับมา ใช้ได้อีก เช่น การรดน้ำต้นไม้ เป็นต้น

บ่อกรอง - บ่อซึม

เป็นระบบบำบัดน้ำเสีย ที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป และนิยมใช้มานานแล้ว วิธีการก่อสร้างมีดังนี้ คือ ใช้ถังคอนกรีตสำเร็จรูป ทรงกระบอก มาต่อ ๆ กัน ฝังในดิน จำนวน 2 บ่อบ่อที่ 1 รับน้ำมาจาก แหล่งน้ำเสียต่าง ๆ แล้วจะมีการบำบัด โดยธรรมชาติ น้ำส่วนที่ล้นออกมาจากถังที่ 1 จะเข้าไปในถังที่ 2 คือ บ่อซึม แล้วจะมีการกระจายน้ำออกไปตามดินโดยรอบ ข้อเสียของการใช้บ่อกรองบ่อซึมคือ จะต้องตั้งอยู่ห่างจาก แหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคทั่วไป เพราะความสกปรก จะกระจาย มาตาม

ดินได้ และในกรณีที่มิได้นำดินสูง ก็ไม่อาจใช้บ่อเกรอะและบ่อซึม ได้เพราะน้ำในบ่อซึม จะไม่สามารถซึมออกไปในดินได้ และเมื่อถึงเวลาเต็ม จะต้องมีการดูดสิ่งปฏิกูลจากบ่อเกรอะออกไปทิ้ง ด้วยมิฉะนั้นจะใช้งานไม่ได้
ถึงบ่อบัดสำเร็จรูป

ในปัจจุบันมีความนิยมใช้ถังบ่อบัดน้ำเสียสำเร็จรูป ในการใช้บ่อบัดน้ำเสียทั่วไป เพราะติดตั้ง สะดวกสามารถแก้ปัญหา เรื่องน้ำใต้ดิน เรื่องสิ่งปฏิกูลเต็มบ่อออกไปได้ ถึงบ่อบัดน้ำเสียสำเร็จรูป มี ส่วนประกอบคือ มีตัวถังทำจากไฟเบอร์กลาส หรือวัสดุอื่นที่คงทน ภายใน จะมีระบบการย่อยสลาย สิ่ง ปฏิกูล และระบบระบายน้ำทิ้งอยู่ในถังเดียวกัน ถังบ่อบัดน้ำเสียสำเร็จรูป ที่ทำขายตามท้องตลาด มีหลาย ขนาดให้เลือก เราเพียงแต่เลือกขนาด ให้เหมาะกับ จำนวนคนที่ จะใช้งาน ก็สามารถติดตั้งและใช้งานได้ เพียงแต่ว่าจะเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่า การทำบ่อเกรอะบ่อซึม

6.2.4 ระบบปรับอากาศ (AIR CONDITIONING SYSTEM)

การระบายอากาศเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับสถานที่ที่มีคนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก เพราะอุณหภูมิจะสูงมากและอากาศจะไม่มีควมบริสุทธิ์ จึงจำเป็นต้องมีการระบายอากาศ ซึ่งสามารถ ทำได้ 2 วิธีด้วยกันคือ

- โดยวิธีธรรมชาติ คือมีการออกแบบช่องเปิดเพื่อระบายอากาศให้มากพอ
- โดยวิธีวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะมีความสิ้นเปลืองมากกว่าแต่ได้ผล 100%

ปัจจุบันระบบปรับอากาศมีความจำเป็น ซึ่งมีวิธีการออกแบบ 2 แบบ คือ AIR COOL ระบายอากาศโดยพัดลมดูดอากาศเสียออกไปแล้วพ่นอากาศดี เข้าไปแทน และ AIR CONDITIONING โดยจะทำการปรับอุณหภูมิและความชื้นให้เหมาะสม ตามความต้องการ

การนำเอาระบบปรับอากาศเข้ามาใช้ในอาคารนอกจากจะเป็นการช่วยระบายอากาศที่ ดีซึ่งเป็นเรื่องสำคัญแล้ว ยังสามารถช่วยเรื่องการป้องกันของเสียรบกวนทั้งจากภายนอกและภายใน อาคารได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะภายในห้องประชุมอเนกประสงค์ที่มีความจำเป็นต้องใช้ เครื่องปรับอากาศ

ชนิดของเครื่องปรับอากาศที่ใช้ในโครงการ

SPLIT TYPE SYSTEM

เป็นระบบที่แยกส่วนการระบายความร้อน และส่วนให้ความเย็นออกจากกัน ส่วนประกอบของเครื่องปรับอากาศชนิดนี้มี 2 ส่วนใหญ่ๆคือ

- เครื่องระบายความร้อน (AIR COOLED CONDENSOR UNIT) เป็นส่วนที่มีคอยล์ ร้อนและ คอมเพรสเซอร์ ซึ่งมีเสียงดังจึงแยกส่วนนี้ไว้ภายนอกอาคาร

- เครื่องเป่าลมเย็น (AIR HANDING UNIT OR FAN COIL UNIT) เป็นส่วนที่มีท่อ
นำยาจากส่วนแรกเข้ามายังคอยล์เย็น จึงจัดส่วนนี้ไว้ในห้องการให้ความเย็นจะใช้ลมเป่าผ่านคอยล์เย็น
เช่นเดียวกับระบบแรก

วิธีการติดตั้งระบบแยกส่วน (SPLIT TYPE) แบ่งออกเป็น 3 ระบบ คือ

(1) แบบตั้งพื้น คือ ติดตั้งส่วนที่เป่าลมเย็นไว้กับพื้น วิธีนี้จะสะดวกในการ
ติดตั้ง สามารถซ่อนท่อน้ำทิ้งได้สะดวก ดูแลรักษาง่าย แต่จะเสียพื้นที่ในการติดตั้ง ไม่เหมาะสำหรับ
ห้องเล็ก

(2) แบบติดผนัง คือ ส่วนที่เป่าลมเย็นไว้กับผนัง การ ติดตั้งค่อนข้างลำบาก
เสียพื้นที่การใช้งานในส่วนผนัง แต่ไม่ เสียพื้นที่การใช้งานของห้อง ถ้าเกิดการรั่วซึม จะทำให้ห้อง
เลอะเทอะบริเวณผนัง

(3) แบบแขวนเพดาน คือ ติดตั้งส่วนที่เป่าลมเย็นไว้บนเพดาน ข้อดี คือ ใช้
พื้นที่ห้องได้เต็มที่มากกว่า 2 แบบ แรก การติดตั้งลำบากมาก เพราะต้องแขวนกับฝ้าเพดาน ต้องเตรียม
วางแผนล่วงหน้า การดูแลรักษายากยิ่งเกิดการ รั่วซึมจะทำให้พื้นที่ใช้งานใต้เครื่องเปียกได้หลักการ
ทำงานของเครื่องปรับอากาศ

เครื่องปรับอากาศแบบแยกส่วน มีหลักการทำความเย็น คือ อุปกรณ์จ่ายสาร
ทำความเย็นจะป้อนสารทำความเย็นเหลว อุณหภูมิต่ำและความดันต่ำในปริมาณที่พอเหมาะกับความ
ร้อนที่เกิดขึ้นภายในอาคารเข้าสู่คอยล์ทำความเย็น ซึ่งก็คือ อีวาเพอเรเตอร์ โดยมีพัดลมแบบหอยโข่ง
(Centrifugal Blower) ดูดอากาศร้อนขึ้นและสกปรกภายในอาคารผ่านแผ่นกรองอากาศ (Air Filter) ซึ่ง
วางอยู่ด้านหน้าคอยล์ เพื่อขจัดฝุ่นละอองที่ลอยปะปนมาบางส่วนออกไป เมื่ออากาศร้อนขึ้นเคลื่อนที่
ผ่านคอยล์จะคายความร้อนให้แก่สารทำความเย็นที่ไหลอยู่ภายใน ทำให้มีอุณหภูมิและความชื้นลดต่ำลง
และถูกส่งเข้าสู่อาคารเพื่อรับความร้อนอีกครั้งหนึ่ง ส่วนสารทำความเย็นเหลวภายในคอยล์ ซึ่งได้รับ
ความร้อนจากอากาศจะระเหยกลายเป็น ไอที่มีอุณหภูมิต่ำและความดันต่ำถูกคอมเพรสเซอร์ดูดเข้าไป
และอัดออกมาเป็น ไอที่มีอุณหภูมิสูงและความดันสูงเคลื่อนเข้าสู่คอนเดนเซอร์ เพื่อระบายความร้อน
ให้แก่ น้ำหรืออากาศภายนอกอาคาร ทำให้กลั่นตัวกลับเป็นสารทำความเย็นเหลวที่มีอุณหภูมิสูงและ
ความดันสูงกลับเข้าสู่อุปกรณ์ป้อนสารทำความเย็นอีกครั้งหนึ่งวนเวียนเป็นวงจรเช่นนี้

อุปกรณ์หลักของเครื่องปรับอากาศ แบบแยกส่วน

เครื่องปรับอากาศ ประกอบด้วยอุปกรณ์และชิ้นส่วนหลัก 4 คือ

(1) อุปกรณ์จ่ายสารทำความเย็น (Metering Devices) อุปกรณ์มีหน้าที่ป้อนสารทำความเย็น
ของเหลวอุณหภูมิต่ำและความดันต่ำในปริมาณที่เหมาะสมเข้าสู่อีวาเพอเรเตอร์ (Evaporator) ในกรณี

เครื่องปรับอากาศทั่วไปหรือคูลเลอร์ (Cooler) ในกรณีของเครื่องทำน้ำเย็น ตามปริมาณความร้อนที่เกิดขึ้นภายในอาคาร อุปกรณ์นี้มีหลายชนิดแตกต่างกันตามชนิดของเครื่องปรับอากาศ คือ

- ท่อรูเล็ก (Capillary Tube) มักใช้ในเครื่องแบบติดหน้าต่างหรือแบบแยกส่วนขนาดเล็กไม่เกิน 2 ตันความเย็น

- วาล์วระเหยสารทำความเย็นชนิดทำงานด้วยอุณหภูมิ (Thermostatic Expansion Valve) ใช้ติดตั้งในเครื่องแบบแยกส่วนขนาดตั้งแต่ 2 ตันความเย็นขึ้นไปเครื่องแบบเป็นชุดตลอดจนเครื่องทำน้ำเย็นขนาดเล็กกว่า 200 ตันความเย็นในกรณีที่ต้องการป้อนสารทำความเย็นได้อย่างถูกต้องแม่นยำอาจใช้ Electronic Expansion Valve ที่ควบคุมการทำงานด้วยตัวประมวลผล (Microprocessor) ได้

(2) อีวาเพอเรเตอร์ (Evaporator) หรือคูลเลอร์ (Cooler)

เป็นส่วนที่สารทำความเย็นเหลวอุณหภูมิต่ำและความดันต่ำรับความร้อนจากอากาศภายในอาคาร ทำให้อากาศมีอุณหภูมิลดลง และสารทำความเย็นเหลวระเหยกลายเป็นไอ เรียกว่า อีวาเพอเรเตอร์ ในกรณีของเครื่องปรับอากาศแบบแยกส่วน

(3) คอมเพรสเซอร์ (Compressor)

มีหน้าที่ดูดเอาไอสารทำความเย็นอุณหภูมิต่ำ และความดันต่ำจากอีวาเพอเรเตอร์ หรือคูลเลอร์ เข้ามาแล้วอัดออกไปเป็นไอที่มีอุณหภูมิและความดันสูงขึ้น เพื่อส่งต่อไปยังคอนเดนเซอร์ (Condenser) คอมเพรสเซอร์มีหลายชนิดแตกต่างกันไปตามประเภทของเครื่องปรับอากาศคือ

- เครื่องแบบแยกส่วน ขนาดตั้งแต่ 2 ตันความเย็นขึ้นไป เครื่องแบบเป็นชุด และเครื่องทำน้ำเย็น ขนาดไม่เกิน 200 ตันความเย็น มักใช้แบบลูกสูบ (Reciprocating Compressor)

- เครื่องแบบแยกส่วนและเครื่องทำน้ำเย็นขนาดเล็ก ซึ่งมีสมรรถนะระหว่าง 15-60 ตันความเย็นของบางผลิตภัณฑ์จะใช้แบบก้นหอย (Scroll Compressor)

(4) คอนเดนเซอร์ (Condenser)

เป็นส่วนที่ระบายความร้อนของเครื่องปรับอากาศ ออกสู่บรรยากาศภายนอก ทำให้อิสาทำความเย็นที่มีอุณหภูมิสูงและความดันสูงจากคอมเพรสเซอร์กลับตัวเป็นของเหลว เพื่อป้อนให้แก่ อุปกรณ์จ่ายสารทำความเย็นอีกครั้งหนึ่ง ในกรณีโครงการนี้ใช้แบบระบายความร้อนด้วยอากาศ (Air Cooled) มักใช้กับเครื่องปรับอากาศตั้งแต่ขนาดเล็ก 1 ตันความเย็น จนถึงขนาดใหญ่ แต่มักไม่เกิน 400 ตันความเย็น มีลักษณะเป็นแผงคอยล์ทองแดง ที่มีครีมนลูมิเนียมติดอยู่โดยรอบ และมีพัดลมดูดอากาศเย็นจากภายนอกอาคารให้ไหลผ่านแผงคอยล์นี้

CENTRAL CHILLER WATER SYSTEM

(1) เครื่อง ชิลเลอร์ (CHILLER) หรือเครื่องทำความเย็น

มีหน้าที่ที่ทำให้เกิดความเย็นกับน้ำซึ่งเป็นตัวกลางเพื่อนำน้ำเย็นที่ได้ไปใช้ปรับอากาศอีกทอดหนึ่ง เครื่องชิลเลอร์ระบบนี้คล้ายกับแบบแยกส่วน ผิดกันที่แบบระบบนี้จะมีชิลเลอร์เป็นรูปทรงกระบอกขนาดใหญ่อยู่ด้านล่าง เป็นที่ของท่อส่งน้ำเย็นและท่อระบายความร้อน (ถ้าเป็นแบบระบายความร้อนด้วยน้ำ) สถานที่ตั้งเครื่องมักจะตั้งไว้ใกล้กับปั้มน้ำ เพื่อความสะดวกในการซ่อมแซม แต่ถ้าเป็นระบบความร้อนด้วยอากาศจะต้องตั้งเครื่องไว้ในที่โล่ง

(2) เครื่องเป่าลมเย็น (AIR HANDING UNIT OR FAN COIL UNIT)

ทำหน้าที่ดูดลมจากภายนอกเข้ามาในห้อง โดยผ่านท่อน้ำเย็นที่ต่อมาจาก CHILLER แล้วเป่าลมเย็นเข้าสู่ห้อง มีทั้งแบบที่เป่าลมเย็นให้กับห้องโดยตรงและแบบที่มีท่อลมช่วยกระจายไปให้ทั่วห้อง FAN COIL มีทั้งแบบแขวนและแบบตั้งพื้น ถ้าเป็นแบบแขวนที่ต้องการแขวนไว้ได้ฝ้าเพดานจะต้องเตรียมช่องเพดาน ไม่ต่ำกว่า 0.45 เมตร และมีช่องเปิดเพื่อให้เข้าไปตรวจสอบได้ ถ้าเป็นขนาดใหญ่มักนิยมเรียกว่า AIR HANDING UNIT การติดตั้งสามารถตั้งไว้ในห้องได้เลย แต่ถ้ามีห้องเตรียมไว้ จะช่วยเรื่องความสวยงามและยังช่วยเก็บเสียงอีกด้วย หากไม่มีสถานที่ที่เพียงพอ ในการติดตั้ง AHU อาจแบ่งเครื่องเป็นแบบเล็กๆ (FAN COIL UNIT) จำนวน หลายๆ เครื่องทำให้หาสถานที่วางได้ง่าย

(3) COOLING TOWER

จะมีอยู่ในเฉพาะแบบที่ระบายความร้อนด้วยน้ำเป็นส่วนที่รับ ท่อน้ำร้อน ซึ่งรับความร้อนจากเครื่องชิลเลอร์มายังส่วนนี้มีพัดลมเป่าช่วยใน การระบายความร้อน COOLING TOWER ควรจะติดตั้งไว้ในที่โล่งเพื่อช่วยในการระบายอากาศได้ง่าย

(4) ท่อน้ำ

มีส่วนที่เป็นท่อน้ำเย็นทำหน้าที่นำความเย็นมายัง FAN COIL และต่อท่อน้ำร้อนซึ่งทำหน้าที่ระบายความร้อนจากเครื่อง ในท่อน้ำเย็นนี้จะต้องมีฉนวนหุ้มป้องกันไม่ให้สูญเสียความเย็นไปในระหว่างทาง ท่อน้ำจะต้องสามารถเข้าไปดูแลบริการ ซ่อมแซมได้สะดวก

6.2.8 ระบบกำจัดขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยหมายถึง สิ่งที่คุณไม่ต้องการและทิ้งไป ทั้งนี้รวมถึง เศษผ้า, เศษอาหาร, มูลสัตว์ และเศษวัสดุที่เก็บของเก็บกวาดจากเคหะสถาน, อาคารถนน, ตลาด ฯลฯ แนวคิดในการจัดเก็บขยะมูลฝอยคือ จะไม่เพียงแต่กำจัดทำลายให้หมดสิ้นไป แต่ควรเกิดประโยชน์ตอบแทนให้มากที่สุด เช่น การ RECYCLE แต่ละขั้นตอนไม่ควรเลือกวิธีที่ยุ่งยากจนเกินไปควรจะประหยัด

และเหมาะสมถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาในการประกอบการตัดสินใจ
คือควรเก็บขยะออกจากสถานที่นั้นๆด้วยความรวดเร็วเรียบร้อย ด้วยวิธีการที่ถูกต้องและประหยัด เกิด
มลพิษน้อยที่สุด

วิธีดำเนินงาน

(1) เก็บรวบรวม

(2) ขนส่ง

(3) แปรสภาพ

(4) กำจัดหรือทำลาย

ขั้นตอนในการดำเนินการต่าง ๆ นั้นจะต้องพิจารณาว่า

- ควรที่จะแยกชนิดของขยะต่างๆตามประเภทที่มีการแยกอยู่ทั่วไปคือ ขยะแห้ง ขยะเปียก ขยะอันตราย เพื่อความสะดวกในการนำขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่มา RECYCLE อีกครั้ง
ทำให้การแยกกำจัดขยะในชนิดต่างๆได้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วขึ้น

- ควรที่จะคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นว่าจะมีความเหมาะสมกับวิธีที่เลือกอย่างไรและ
ควรง่ายต่อการบำรุงรักษา

- คำนึงถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันปัญหาของขยะในสังคม ก็มี
มากพออยู่แล้วควรที่จะให้ความสำคัญในจุดนี้ด้วย

- คำนึงถึงการเอาทรัพยากรบางส่วนที่สามารถนำกลับมาใช้ ให้ใช้ได้มากขึ้นเพื่อเป็น
ประโยชน์ในด้านพลังงาน วัสดุ และทรัพยากรธรรมชาติ

สำหรับระบบการเก็บขยะที่นำมาใช้ใน โครงการนั้น จะใช้วิธีให้พนักงานเก็บกวาดรวบรวมขยะ จากถังมาตรฐานขนาด 75-120 ลิตร ที่วางตามจุดต่างๆของโครงการมาเก็บรวบรวม ที่ถังรวม
ขยะ ซึ่งจะมีรถเก็บขยะจากเทศบาลมาเก็บสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

ตารางที่ 6.1 สรุปการใช้งานระบบที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

งานระบบ	ชนิดของงานระบบที่เลือกใช้ในโครงการ
ระบบโครงสร้างอาคาร	
(1) เสาเข็มและฐานราก	เสาเข็มเจาะในส่วนที่ใกล้กับอาคารข้างเคียง เสาเข็มคคในส่วนของกำแพงรั้ว เสาเข็มตอกในส่วนอื่นๆของอาคาร ฐานรากแบบมีเข็มในส่วนที่ต้องการความมั่นคงและน้ำหนักมาก
(2) โครงสร้างหลักอาคาร	ฐานรากตอม่อในส่วนที่ไม่ต้องรับน้ำหนักมาก
(3) โครงสร้างพื้น	โครงสร้าง เสา คาน ตอนกรีตเสริมเหล็ก
(4) โครงสร้างผนัง	โครงสร้างพื้นหล่อในที่
(5) โครงสร้างหลังคา	ผนังก่ออิฐครึ่งแผ่นฉาบปูนเรียบทาสี โครงหลังคาเหล็กรูปพรรณ
งานระบบประกอบอาคาร	
(1) ระบบไฟฟ้า	ระบบ 1 เฟส 2 สาย ระบบ 3 เฟส 4 สาย ระบบไฟฟ้าฉุกเฉินเครื่องยนต์ดีเซล (Diesel Engine)
(2) ระบบสุขาภิบาลและบำบัดน้ำเสีย	ระบบจ่ายน้ำจากถังบน (Upfeed Distribution System)
- ระบบประปา	ระบบระบายน้ำฝน โดยใช้รางน้ำและท่อระบายน้ำฝน
- ระบบระบายน้ำ	ระบบระบายน้ำทิ้งโดยวิธีแยก
- ระบบบำบัดน้ำเสีย	ใช้ถังบำบัดน้ำเสียสำเร็จรูป
(3) ระบบปรับอากาศ	ระบบแยกส่วน (Split Type) ,ระบบศูนย์กลาง (Central system)
(4) ระบบกำจัดขยะมูลฝอย	ใช้วิธีให้พนักงานเก็บกวาดตามเวลาที่กำหนด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้